

ภาคผนวก ก.

จับกระแสนวเกชตรรายเดือน (ม.ค. -ต.ค. 45)

มกราคม-กุมภาพันธ์ 2545

ต้นปี 45 หลายสถานการณ์ยังคงต่อเนื่องข้ามปี เช่นเรื่องสิทธิบัตรข้าวหอมมะลิ หลายเรื่องเป็นกระแสหรือแนวโน้มที่ทวีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะความห่วงใยในเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยในอาหารของผู้บริโภค เป็นผลให้การทำการเกษตรในนามของ "เกษตรปลอดภัย" มาแรง รวมทั้งประเด็นเรื่องสมุนไพร อาหารไทย ซึ่งยังคงดำเนินต่อไปภายใต้ภาพของการส่งเสริมการผลิตพืชเพื่อการค้าแบบเข้มข้นและใช้สารเคมีที่ยังคงครองกระแสหลักอยู่นั่นเอง

ประเด็นข่าวใหญ่ในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา (ม.ค.-ก.พ.) มักจะเกี่ยวข้องกับนโยบายรัฐ ที่เน้นการเจรจาต่อรองทางการค้ากับต่างประเทศ ซึ่งทำให้เห็นว่า การส่งออกสินค้า (เกษตร) ไทย นั้นต้องเจอกับมาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ อยู่ไม่น้อย และหากประเทศเรายังคงมุ่งเน้นการส่งออกเป็นหลักในทิศทางเดิมๆ โดยไม่ปรับตัวแล้วละก็ ดูเหมือนว่าอนาคตสินค้าเกษตรไทยจะไม่แจ่มใสเท่าที่ควร เพราะทุกวันนี้ ประเทศไทยก็เจอกับมาตรการที่เข้มงวดในเรื่องมาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ในกรณีของการคุมเข้มการใช้สารคลอแรมเฟนิคอลในกุ้งส่งออก (ผู้จัดการออนไลน์, 20 ม.ค. 45) นอกจากนี้สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปก็ชี้ให้เห็นว่า บรรษัทข้ามชาติก็มีโอกาสจะเข้ามารุกแย่งชิงธุรกิจการเกษตรของไทยมากขึ้น โดยเปลี่ยนกระบวนการดำเนินธุรกิจ จากเดิมเป็นผู้ซื้อวัตถุดิบจากประเทศที่ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อนำไปแปรรูปจำหน่าย มาเป็นการเข้าไปผลิตวัตถุดิบในพื้นที่เกษตรของประเทศนั้นๆ เอง ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่า อุตสาหกรรมเกษตรมีบริษัทข้ามชาติ 6 บริษัทที่ครอบคลุมเครือข่ายการเกษตรไปทั่วโลก ดังนั้นถ้าอุตสาหกรรมเกษตรของไทยไม่ปรับตัว ต่อไปก็อาจจะไม่สามารถแข่งขันได้ (กรุงเทพธุรกิจ, 5 ก.พ. 45, น. 20) ยิ่งเมื่อผนวกเข้ากับการที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิกของ WTO ด้วยแล้ว ในระยะยาวจีนจะกลายเป็นคู่แข่งในการส่งออกสินค้าเกษตรกับไทย เพราะสินค้าส่งออกหลายชนิดของจีนได้เปรียบไทย จากการมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า

นอกจากนี้ แนวโน้มตลาดสินค้าเกษตรระดับโลกที่น่าจับตามองอีกเรื่องหนึ่งคือ ตลาดสินค้าจีเอ็มโอ ซึ่งมีข่าวว่าสหรัฐฯ ได้พยายามเข้าไปลอบบี้สหภาพยุโรปให้เปิดการค้าขายสินค้าจีเอ็มโออย่างเสรี โดยอ้างว่า สมาชิกอยู่ไม่ควรต่อต้านประโยชน์ของอาหารจีเอ็มโอที่จะใช้แก้ปัญหาความอดอยาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กชาวแอฟริกาหลายร้อยล้านคน แต่หลายฝ่ายมองว่า น่าจะมาจากความต้องการขยายตลาดสินค้าจีเอ็มโอของสหรัฐฯ เอง (กรุงเทพธุรกิจ, 23 ม.ค. 45, น.1-4)

ทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรของรัฐ....ภาพที่แตกต่างขัดแย้ง

ในช่วงที่ผ่านมา การพัฒนาภาคการเกษตรของไทยส่วนใหญ่ให้ภาพว่า รัฐได้มีความพยายามจะวางนโยบายมากมายเพื่ออุดหนุนช่วยเหลือ ให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางการเกษตร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบน้ำใช้เพื่อการเกษตร ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดิน การทำบัตรเกษตรกร การแบ่งโซนหรือเขตการเพาะปลูกพืช การส่งเสริมระบบโอทีเพื่อหนุนศักยภาพของเกษตรกรไทย การฟื้นฟูอาชีพให้เกษตรกรหลังพายุซาร์นี เป็นต้น แต่หลายอย่างดูจะเป็นภาพที่สะท้อนถึงความขัดแย้งหรือไม่ชัดเจนในเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรว่าจะมุ่งเน้นไปทางใด ระหว่างการเกษตรเพื่อการค้าแบบเข้มข้นตามกระแสการค้าโลก การ

สนับสนุนพืชตัดต่อหรือดัดแปลงพันธุกรรม การปลูกพืชเพื่อขายแบบใช้สารเคมี กับอีกทิศทางหนึ่งคือ การเกษตรแบบพึ่งตนเอง เกษตรอินทรีย์เพราะปรากฏว่าปริมาณการนำเข้าสารเคมีไม่ได้ลดลงเลย ขณะที่รัฐบาลบอกว่า ส่งเสริมการเกษตรปลอดสารพิษ ซึ่งแนวทางการทำการเกษตรแบบพึ่งตนเองนั้นก็ได้รับไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรในแผนฯ 9 (2545-2549) ด้วยว่า จะสร้างความเข้มแข็งตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และรัฐเองก็มีนโยบายสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ การอนุรักษ์พันธุ์พืช-สัตว์พื้นเมือง เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งภาพของความแตกต่างขัดแย้งกันนี้เรามักจะเห็นได้อย่างชัดเจนในงานเกษตรแห่งชาติที่สะท้อนภาพระหว่างเกษตรที่ก้าวหน้าด้วยนวัตกรรมความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมพันธุ์พืช-สัตว์พื้นเมือง อันดูเหมือนจะเป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาที่สวนทางกัน แม้จะมีความพยายามในการผสมผสาน พัฒนาต่อยอด แต่ยังไม่มีความชัดเจน อาจจะมีให้เห็นบ้างในกรณีการส่งเสริมการผลิตอาหารสัตว์สมุนไพร การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่หลายเรื่องก็มองเพียงผิวเผินไม่ได้ ต้องลงไปดูในรายละเอียดว่า ได้ผลมากน้อยเพียงใด ใครได้-ใครเสียประโยชน์ หรือใครต้องแบกรับต้นทุนอะไรไว้อย่างไม่เป็นธรรมบ้าง

ขณะที่ในอีกด้านหนึ่ง การพัฒนาภาคการเกษตรของไทยที่เป็นกระแสหลักอยู่ ยังคงสะท้อนปัญหาความใจของรัฐบาลอยู่ ไม่ว่าจะเป็นกรณีปัญหากองทุนฟื้นฟูเกษตรกร ปัญหาเรื่องทุจริตโครงการรับจำนำข้าวและการรับจำนำไม่บรรลุปเป้าหมาย และปีนี้ยังจะต้องเจอกับปัญหาย้ายแปลงจากปรากฏการณ์ “เอล นีโญ” ซึ่งจะเกิดในช่วงเม.ย.และ พ.ค.นี้ (กรุงเทพธุรกิจ, 13 ก.พ. 45)

เกษตรปลอดสารยังมาแรง

เราเห็นกระแสเรื่องการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษกำลังมาแรง ที่มีเอกชนจำนวนไม่น้อยที่หันมาสนใจเรื่องนี้ ซึ่งบางแห่งก็มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต เพื่อประสานเชื่อมโยงการตลาด และส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตรไปพร้อมกัน บางกลุ่มก็เน้นไปที่การปลูกพืชผักเมืองหนาวในโรงเรือน เป็นสายพันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ ประเภทผักสลัด โดยหวังตลาดระดับบน คือโรงแรมทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด รวมทั้งสายการบินและห้างสรรพสินค้า บางรายก็ทำแบบ “ปลูกพืชระบบไร้ดิน” หรือที่เรียกว่า ไฮโดรโปนิคส์ อันเป็นการนำวิทยาการและเทคโนโลยีการผลิตมาจากต่างประเทศ ซึ่งอุปกรณ์และวัตถุดิบ เมล็ดพันธุ์พืชส่วนใหญ่ต้องนำเข้าแทบทั้งสิ้น และนับเป็นการลงทุนที่สูงมาก ซึ่งการเกษตรแบบนี้ก็ยังมีข้อวิพากษ์กันว่า อาจจะไม่ปลอดภัยจริงๆ เพราะยังมีการใช้สารเคมีอยู่ บางรายก็มีการทำสวนส้มแบบชีวภาพ ซึ่งก็น่าสนใจเช่นกันว่ามีแนวคิดและวิธีดำเนินการอย่างไร โดยเฉพาะในช่วงปีที่ผ่านมา ปัญหาเกษตรกรผู้ปลูกส้มทั้งจังหวัดปทุมธานี สระบุรี แพร่ ต่างประสบปัญหาการระบาดของโรคใบเหลือง ผลร่วง สร้างความเสียหายอย่างหนัก แต่เกษตรกรบางรายได้รับความเสียหายน้อยกว่าเพื่อน สาวไปสาวมาเป็นเพราะสวนนั้นหันมาทำสวนส้มปลอดสารพิษ ใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ทำขึ้นเองทดแทนการใช้สารเคมีที่เคยทำมาอย่างหนัก นอกจากจะช่วยลดต้นทุนแล้ว ยังเป็นการปรับระบบนิเวศของสวนให้ดินกลับมาสมบูรณ์อีกครั้ง ทำให้ต้นส้มแข็งแรงต้านทานโรคแมลงได้ดี

สังคมไทยได้บทเรียนอะไรจากกรณี...สิทธิบัตรข้าวหอมมะลิ อาหาร-สมุนไพรไทย จนถึงกัญช้ายัดไส้ตะกั่ว?

ในช่วงที่ผ่านมา กรณีของการที่นักวิจัยสหรัฐฯ ได้นำพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 ของไทยไปทำวิจัย กรณีดังกล่าวได้เกิดความตื่นตัวในสังคมไทยอยู่ไม่น้อย ที่เกรงว่าต่างชาติจะมาฉกฉวยประโยชน์จากต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาไทย รวมไปถึงทำให้มีการคิดเรื่องการเอาอาหารไทยไปจดสิทธิบัตรด้วย ล่าสุดก็เกรงว่าจะทำโดยผ่านเงื่อนไขให้มีการตั้งกองทุนป่าเขตร้อนเพื่อแลกกับการปลดหนี้เงินกู้ของไทย

ความมั่นคงทางอาหาร?

ที่ผ่านมา มีการพูดกันมากกว่า ประเทศไทยเรามีของดีอยู่เยอะ โดยเฉพาะเรื่องอาหาร ผู้บริหารรัฐบาลก็ออกมาบอกว่า จะทำให้ประเทศเราเป็นครัวของโลก ขณะที่ภาพรวมของประเทศเองก็ขาด “ความมั่นคงทางอาหาร” จนถึงขั้นวิกฤติ! ด้วยอาหารที่ปนเปื้อนสารพิษและสารปลอมปน ที่จริงวิกฤติเรื่องนี้ไ้ว่าจะเป็นเรื่องใหม่ ทว่าที่ฮือฮาขึ้นมาเห็นจะได้แก่ตอนที่มิชวาทออกมาเรื่องการใส่สารเร่งเนื้อแดงในหมู และล่าสุดมิชวาทเรื่องกึ่งยัดไส้ตะกั่ว อันนี้สังข์ของเรื่องเหล่านี้ก็คือทำให้วงการผู้บริโภคตื่นตัวขึ้นมาอีกครั้ง ให้ได้มาทบทวนกันว่า อาหารการกินที่เราบริโภคกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันนั้น ชีวิตของเราต้องเสี่ยงขนาดไหน กึ่งยัดไส้ตะกั่วอาจจะน่ากลัวน้อยกว่าสารเคมีที่ซึมซาบอยู่ในกึ่ง แต่ที่คนตื่นตัวอาจเป็นเพราะรู้สึกว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่าย (อีกแล้ว) ถูกโกงน้ำหนักกึ่งมากกว่า

ข่าวคราวเรื่องการปนเปื้อนสารพิษในอาหารมักจะมียูเป็นระยะๆ ว่ากันว่า ความเสี่ยงของอาหารที่ไม่ปลอดภัยมีอยู่ในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่วัตถุดิบ การผลิต การปรุง การแปรรูปเบื้องต้น การกระจายสินค้า การเก็บรักษา การขนส่ง การจำหน่าย จนถึงมือผู้บริโภค ขณะที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องดูเหมือนจะก้าวไม่ทันสถานการณ์ จนไม่สามารถเป็นกลไกที่คุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ หลายฝ่ายจึงเห็นว่า ถึงเวลาที่จะต้องมารื้อระบบความปลอดภัยอาหารแห่งชาติกันใหม่ นอกจากนี้การเคลื่อนไหวในเรื่องสิทธิผู้บริโภคก็เกิดขึ้นอย่างคึกคักในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดตั้ง “องค์กรอิสระผู้บริโภค” ตามมาตรา 57 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งภาคประชาชนพยายามผลักดันให้เป็นองค์กรที่ปราศจากการแทรกแซงจากทั้งฝ่ายการเมือง ธุรกิจและระบบราชการอย่างแท้จริง

รวมทั้งมีความเคลื่อนไหวของหลายๆ กลุ่ม เช่น ความเคลื่อนไหวของเครือข่ายเภสัชภาคอีสานที่หวังจะสร้างพลังผู้บริโภค ด้วยการดันสโลแกน “หุพังโฆษณา ตาอ่านฉลาก ปากร้องเรียน” เป็นการสร้างพลังเชิงป้องกัน อาศัยกลไกอาสาสมัครผู้บริโภค 19 จังหวัดๆ ละ 50 คน รณรงค์กระตุ้นผู้บริโภคภาคอีสานให้เฝ้าระวังปัญหาและกล้าออกมาร้องเรียนปกป้องสิทธิของตนเอง โดยคาดว่าในอนาคตจะเกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายผู้บริโภคระดับภาค เพื่อสร้างพลังต่อรองปัญหายุคการค้าเสรี ที่ทำให้ปัญหาผู้บริโภคมีความสลับซับซ้อนจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมกรรมการบริโภคของประชาชน โดยเฉพาะที่ผ่านสื่อโฆษณาต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคหลงผิด สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน และเป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ผู้จัดการรายวัน, 28 ก.พ. 45, น. 13)

เทคโนโลยีชีวภาพยังมาแรง

ในรอบปีที่ผ่านมา กระแสความก้าวหน้าของเทคโนโลยีชีวภาพได้ก่อให้เกิดประเด็นถกเถียงกันมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการติดฉลากอาหารจีเอ็มโอ ปัญหาการเอาพันธุชีวภาพไปปรับปรุงเพื่อเตรียมจดสิทธิบัตร การกีดกันของเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมด้วยการนำเอาเงินจากสิ่งมีชีวิตอื่นใส่เข้าไปในสิ่งมีชีวิตที่ต้องการทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตใหม่ ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะการตัดต่อยีนของพืชและสัตว์ แต่รวมถึงการทำโคลนนิ่งมนุษย์ และในอนาคตการค้นพบแผนที่จีโนมมนุษย์ด้วยการถอดรหัสยีน จะนำไปสู่การไขปริศนาการรักษาโรคที่ไม่สามารถรักษาได้หลายโรค อาทิ มะเร็ง ธาลัสซีเมีย อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมนี้ก็เป็นที่ความหวังและปัญหาท้าทายมนุษยชาติ เช่น เป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับเรื่องการแสวงหาผลประโยชน์ ปัญหาจริยธรรม เป็นต้น

ในเรื่องอาหารนั้น พิษภัยจากพืชและอาหารตัดแต่งพันธุกรรมยังไม่มีบทสรุปชัดเจนว่า มีผลกระทบต่อมนุษย์เพียงใด ขณะที่อเมริกาก็พยายามสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม แต่หลายประเทศก็ไม่เห็นด้วย จึงมีการเรียกร้องให้ติดฉลากอาหารจีเอ็มโอ ส่วนประเทศไทยยังมีปัญหาคาราคาซังในเรื่องนี้ สถานการณ์อาหารปนเปื้อนจีเอ็มโอเป็นปัญหาถกเถียงกันมากที่สุดในรอบปีที่ผ่านมา แต่มาตรการการจัดการปัญหายังไม่มีบทสรุปที่ชัดเจน จึงเป็นที่น่าจับตามองและติดตามกระบวนการติดฉลากอาหารจีเอ็มโอของ ออย. ที่เลื่อนมาจากเดือนตุลาคม 44 ว่าดำเนินการไปถึงไหนอย่างไร (กรุงเทพธุรกิจ, 23 ม.ค. 45, น. 4) นอกจากนี้ รวมถึงปัญหาคาราคาซังที่ยังไม่ข้อยุติอย่างการออกกฎหมายเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม การทดสอบวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัยของจีเอ็มโอ เป็นต้น

กรณีของข้าวหอมมะลินั้น มองกันว่าน่าจะเป็นอุทาหรณ์ให้ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะรู้เท่าทันต่างชาติที่มาเอาเปรียบ รวมทั้งมีมาตรการในการป้องกันไม่ให้ทรัพยากรถูกขโมยไป โดยประเทศไทยเราไม่ได้อะไรเลย ทางด้านฝ่ายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) ก็เปิดเผยว่า เรื่องราวของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจะยังคงมาแรงต่อไป เพราะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเพราะปัจจัยหนุนทางการตลาด และแนวทางการพัฒนาที่ไปเกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของมนุษย์มากขึ้น ซึ่งงานเด่นของไบโอเทคที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรตอนนี้คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข้าว เช่น ศึกษา ยีนเพื่อปรับปรุงสายพันธุ์ด้วยยีนทนน้ำท่วม, ป้องกันโรค และพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ รวมทั้งงานวิจัยพัฒนาสายพันธุ์สตรอเบอรี่และเห็ดนกยูง ที่ระบุว่ามีความหมายเพื่อจะส่งเสริมให้กับกลุ่มเกษตรกร (กรุงเทพธุรกิจ, 24 ม.ค. 45, หน้าพิเศษ 7)

หัวหน้ารัฐฯ อุบสมุนไพรไทยผ่านกลไกกองทุนป่าไม้เขตร้อน

ข่าวร้อนส่งท้ายเดือนกุมภาพันธ์ เห็นจะไม่มีเรื่องไหนเท่ากับเรื่องกองทุนป่าไม้เขตร้อน ที่สื่อมวลชนนำมาเปิดเผยและหลายฝ่ายออกโรงคัดค้านด้วยเกรงว่าจะเป็นภาระเสียค่าโง่ที่ทำให้สหรัฐฯ สามารถเข้าถึงข้อมูลเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งก็มีการโยงไปถึงเรื่องก่อนหน้านี้คือ การที่สหรัฐนำข้าวไทยไปวิจัย หรือกรณีของปลาน้อยที่ทางญี่ปุ่นนำกลับไปประเทศแล้วสกัดเป็นยารักษาโรคกระเพาะ นำกลับมาขายให้บ้านเรา ประเด็นที่มีการมองกันก็คือ เรื่องนี้เป็นการผิดพลาดในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล แม้ขณะนี้รัฐบาลจะสั่งระงับเรื่องนี้ไว้ชั่วคราว แต่กรณีเหล่านี้อาจจะ เป็นเพียงบทเรียนชั่วคราว และทำให้เกิดพฤติกรรมว่าหยาบหลวมคอก ในอนาคตสังคมไทยยังต้องเผชิญกับวิกฤติที่ เข้มข้นมากขึ้น หากไม่ได้เรียนรู้และป้องกันอะไรเลย ถึงเวลานั้นก็ไม่รู้ว่าจะคนไทย ลูกหลานไทยจะต้องเผชิญกับอะไรบ้าง เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ดูจะแยบยลและซับซ้อนจนไม่อาจมองข้ามไปได้ง่าย ๆ หรือมองเพียงการได้ปลัดหน้ที่ไทยมีกับยูเนสโก เท่านั้น หลายคนมองว่า เรื่องแบบนี้ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่ชาติมหาอำนาจได้วางแผน วางกฎกติกาสากล และใช้เป็นข้ออ้างในการยatraเข้ามายึดครองฐานทรัพยากรพันธุกรรมที่อุดมสมบูรณ์ในดินแดนชาติอื่นอย่างชอบธรรม

ประเด็นที่มีการพูดถึงกันคือ ประเทศไทยควรจะเอาเรื่องนี้เป็นกรณีตัวอย่างเพื่อเรียนรู้ให้เกิดความเท่าทันและ ไม่สร้างความผิดพลาดซ้ำอีกในยุคแห่งการแย่งชิงทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีประเทศกำลังพัฒนาเป็น ประเทศต่งรับ และมีประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีเป็นผู้รุกราน ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างความแข็งแกร่ง ให้ตัวเอง โดยเฉพาะการจะไปทำความเข้าใจระหว่างประเทศ ต้องให้หน่วยงานที่เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้เรื่องนั้นๆ เข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความเห็นอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้ประเทศไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบในเวทีเจรจา (มติชน, 8 มี.ค.45, น. 18) ซึ่งมีการวิพากษ์ว่า กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้น้อยที่สุดก็คือ กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งมีหน้าที่ โดยตรงในการปกป้องดูแลทรัพยากรสมบัติของชาติ จึงเป็นเรื่องอันตรายอย่างยิ่ง

กล่าวได้ว่า ภาพรวมของปัญหาที่ท้าทายอยู่ทุกวันนี้ก็คือ แนวคิดเดิมที่เชื่อว่า หากยังทำการเกษตรแบบเข้มข้น เกษตรกรก็ยังร่ำรวยและมีอาหารเข้าสู่ตลาดมากขึ้น แต่ในความเป็นจริงกลายเป็นว่า กำไรยิ่งลดลง และผู้บริโภคกลับ จ่ายเงินซื้อในราคาแพงขึ้น เกษตรกรกลับไม่ได้รับประโยชน์จากการค้าขายในตลาดเท่าที่ควร ด้วยโครงสร้างราคาที่ไม่ได้ ถูกกำหนดจากพื้นฐานที่อยู่บนผลประโยชน์ของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค แต่ขึ้นกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการค้า โลก เช่น WTO รวมทั้งข้อตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า เป็นหนึ่งในมาตรการของระบบ การค้าโลกที่กำหนดขึ้นมาเพื่อกีดกันสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนา ในขณะที่การเปิดเจรจาในเวทีการค้าโลก ทำให้ เกิดการแข่งขันที่ไม่เสมอภาค รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการผลิตด้านเกษตรกรรม เช่น พืชจีเอ็มโอ ก็ไม่ได้ อยู่ ในความควบคุมของนักวิชาการ ทว่าเป็นเรื่องของบรรษัทข้ามชาติที่แสวงหาผลกำไร และพยายามผลักดันเพื่อผลิต อาหารป้อนตลาดโลก ประเด็นเหล่านี้เป็นเรื่องท้าทายขบวนการภาคประชาชนที่จะต้องช่วยเป็นแรงหนุน เนื่องจากลำพัง เพียงรัฐไม่อาจรับมือได้ไหวในการเจรจาต่อรองในเวทีการค้าโลก (ผู้จัดการรายวัน, 25 ต.ค. 44, น. 13) ที่มักจะบอกเรา ว่า ต้องแข่งขันเสรี การเปิดเสรีการค้าคือกระบวนการที่ดีที่สุดในการต่อต้านการก่อกองร้าย ดังที่ประธานาธิบดีจอร์จ บุช กล่าวไว้ในการประชุมสุดยอดของกลุ่มเอเปค ที่นครเซี่ยงไฮ้ว่า การค้าคือพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้รุดหน้า ช่วยยก

ระดับโอกาสและอนาคตของประชากร “จงเลือกเปิดกว้างทางการค้า แล้วคุณจะพบความมั่งคั่ง เสรีภาพและความรู้ หรือจะเลือกแยกตัวออกไปอีกจาง ไม่พอใจแล้วคุณก็จะพบกับความยากจน เจ็บป่วย และความเพิกเฉย การค้านำมาซึ่งพลังของตลาดซึ่งจำเป็นต่อประเทศยากจน...” ซึ่งก็ถูกสวนกลับจากถ้อยแถลงของ ดร.มหาเธร์ โมฮัมหมัด นายกษ มาเลเซียว่า “ยังมีหนทางอื่นที่ดีกว่าการเดินตามคำสั่งสอนของตัวการใหญ่ในลัทธิทุนนิยมและตลาดเสรีอย่าง WTO” (ผู้จัดการรายวัน, 9 พ.ย. 44, น. 1, 19)

ดังนั้นสิ่งที่ทำให้เห็นแนวโน้มอีกด้านก็คือ กระแสต่อต้านการค้าเสรีหรือโลกาภิวัตน์ที่ควบคุมโดยทุนข้ามชาตินับวันจะเข้มข้นมากขึ้นทุกที เพราะมีคนมากขึ้นเรื่อยๆ ที่ถูกคุกคามเอาเปรียบจากกลไกโลกาภิวัตน์ ล่าสุดจึงเห็นได้จากเวทีประชุมองค์การการค้าโลก ครั้งที่ 4 ที่เมืองโตฮา ประเทศกาตาร์ เมื่อช่วงปลายปีที่แล้ว ในบ้านเราเองก็เห็นแนวโน้มว่า ภาคประชาชนมีการเรียกร้องสิทธิและขอเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการนโยบายสาธารณะ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขาทุกคนในประเทศโดยรวมกำลังเกิดขึ้นอย่างมีพลวัต ซึ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องปรับตัวไม่ให้เกิดขาดการจัดการไว้ทั้งหมด เพราะแน่นอนว่า การพัฒนาในทิศทางแบบคุณพ่อรู้ดีนั้นจะถูกตั้งคำถามและถูกเรียกร้องให้แสดงความโปร่งใสมากขึ้น

สรุปสาระข่าว

ตลาด/ ผู้บริโภค

๐ ลิขสิทธิ์ข้าวหอมมะลิ

กรณีที่นายคริส เดเรน (Chris Deren) นักวิจัยสหรัฐฯ นำเอาพันธุ์ข้าวไทยไปวิจัยและอาจถึงขั้นมีการจดสิทธิบัตรสำเร็จนั้น ที่ผ่านมามีไทยได้ทำหนังสือคัดค้านและยื่นเรื่องต่อผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งไทยและสหรัฐ พร้อมทั้งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ทำการร่างข้อตกลงการรับโอนเชื้อพันธุ์ข้าว (Material Transfer Agreement : MTA) ที่จะนำไปเซ็นสัญญากับสหรัฐฯ เพื่อป้องกันสหรัฐฯ นำข้าวของไทยไปวิจัยและปรับปรุงพันธุ์ รวมถึงนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ คาดว่าจะได้ข้อยุติในเร็วๆ นี้ ล่าสุดอยู่ในระหว่างการติดต่อให้สหรัฐฯ มาพิจารณาร่างข้อตกลงร่วมกันก่อนที่จะมีการเซ็นสัญญา การทำข้อตกลงนี้จะทำเป็นสัญญาทวิภาคีระหว่างไทย-สหรัฐฯ โดยครอบคลุมไปถึงการห้ามจดสิทธิบัตร และหากเกิดกรณีมีการนำพันธุ์ข้าวไทยไปปรับปรุงจนได้พันธุ์ใหม่ก็ไม่สามารถนำไปใช้ได้ หรือหากนำไปใช้ก็ต้องแบ่งผลประโยชน์ให้ไทย (ไทยรัฐ, 7 ก.พ. 45) เพราะที่ผ่านมา พบว่านักวิจัยสหรัฐฯ ได้ทำสัญญาเตรียมมอบเชื้อพันธุ์หอมมะลิที่วิจัยได้ให้บริษัทเอกชนไปปลูกเชิงพาณิชย์แล้วอย่างน้อย 1 ราย

โดยหลักการแล้วนักวิจัยสหรัฐฯ สามารถที่จะไปจดสิทธิบัตรได้ เนื่องจากได้มีการนำไปทำการวิจัยโดยการขายรังสี แล้วได้ข้าวพันธุ์ใหม่ ซึ่งตามกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชของสหรัฐฯ จะให้การคุ้มครองพันธุ์พืชที่เกิดขึ้นใหม่ จะด้วยกรรมวิธีใดก็ตาม และผู้ที่ทำการจดสิทธิบัตรจะเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว ที่สามารถนำไปผลิตและจำหน่ายได้ ฝ่ายไทยจึงต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดข้อผูกพันที่นักวิจัยจะไม่นำพันธุ์ที่วิจัยได้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ โดยยกข้ออ้างว่า ไทยเป็นเจ้าของข้าวหอมมะลิ 105 โดยที่ทั่วโลกยอมรับ แต่จุดอ่อนที่บ้านเรามีคือ เรื่องกฎหมายทั้งกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืชและกฎหมายสิทธิบัตรที่คุ้มครองเฉพาะภายในประเทศ หากจะให้คุ้มครองในต่างประเทศ ต้องไปจดสิทธิบัตรไว้ ซึ่งหากไปจดในสหรัฐฯ กฎหมายจะเปิดช่องว่า จะไม่ให้การคุ้มครองพันธุ์เก่า แต่จะคุ้มครองเฉพาะพันธุ์ใหม่ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ฝ่ายไทยจึงต้องหาวิธีการให้เกิดข้อผูกพันขึ้น โดยให้เขาเซ็นสัญญารับโอนเชื้อพันธุ์ เพราะเขาต้องนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์แน่นอน แต่ก็ต้องถือว่าเป็นเจ้าของร่วมกันกับเรา จึงต้องแบ่งผลประโยชน์ให้เรา ต้องเจรจาเรื่องผลประโยชน์ให้ตกลงกันได้

ด้านนายกสมาคมปรับปรุงพันธุ์และขยายพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย มองว่า ปัญหาที่นักวิจัยสหรัฐฯ นำพันธุ์ข้าวหอมมะลิไปวิจัยจนเกิดปัญหาในขณะนี้ เชื่อว่ารัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทราบดี แต่ไม่ได้ดำเนินการอะไรมากนัก ปลอมให้เรื่องนี้เกิดขึ้นจนยากต่อการแก้ไข พร้อมเสนอว่าควรตั้งองค์กรเอกชนเข้ามาร่วมหาทางออกแก้ไข ปัญหาพืชผลทางการเกษตรของไทยทั้งระบบ เพื่อเป็นการปกป้องพันธุ์พืชของไทย เพราะในอนาคตเป็นเรื่องที่น่ากลัวด้วยต่างชาติมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัย คงจะไม่หยุดทำการวิจัยแค่นี้

๐ ข้าวหอมจีน คุณสมบัติใกล้เคียงของไทย

กระทรวงเกษตรฯ มีการเปิดเผยว่า ขณะนี้ประเทศจีนมีการพัฒนาข้าวหอมพันธุ์ Chaotaimin ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงข้าวชาวดอกมะลิ 105 อันเลื่องชื่อของไทย ขณะนี้อยู่ในขั้นของการตรวจดีเอ็นเอเพื่อให้ทราบว่ามีสายพันธุ์ใด แม้ตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์จะมีข้าวอื่นปนอยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่ามาตรฐานยังไม่แน่นอน แต่ก็สามารถพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งอาจเป็นคู่แข่งทางการค้ากับไทยได้ ด้านกรมวิชาการเกษตรเปิดเผยถึงสถานการณ์การปลูกข้าวหอมของประเทศในเอเชียว่า จีน และเวียดนาม มีการพัฒนาเรื่องนี้มานาน แม้ขณะนี้รสชาติจะยังสู้ข้าวหอมมะลิไทยไม่ได้ แต่ก็ไม่น่าประมาท (ผู้จัดการออนไลน์, 15 ก.พ. 45)

๑ ไทยขอสิทธิอียูดีน GSP

ประเทศไทยถูกสหภาพยุโรป (อียู) ตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (จีเอสพี) มาตั้งแต่ปี 2539 โดยอียูพิจารณา ระยะเวลาการพัฒนาประเทศและความสามารถในการส่งออกสินค้ากลุ่มต่างๆ เป็นเงื่อนไขในการตัดสิทธิจีเอสพี ในกรณีของ ไทยที่ได้รับผลกระทบได้แก่สินค้าเกษตร 3 กลุ่ม คือ สินค้าประมง อาหารปรุงแต่ง และผัก-ผลไม้ โดยใช้อ้างอิงว่าไทย ไม่มีการปราบปรามยาเสพติด (Drug Regime) อย่างเข้มงวด แต่ไม่ตัดจีเอสพีในสินค้าชนิดเดียวกันของกลุ่มแอนเดียน และอเมริกากลาง ทั้งนี้อียูถือเป็นตลาดใหญ่อันดับสามของไทยรองจากสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ที่ผ่านมามีไทยได้หยิบยก ปัญหาดังกล่าวมาหารือกับอียู เพื่อชี้ให้เห็นว่า เงื่อนไขในการตัดสิทธิจีเอสพีเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดกับหลักการของ WTO ที่กำหนดให้ไม่สามารถเลือกปฏิบัติได้ ถ้าระดับการพัฒนาประเทศเท่ากัน ทำให้ไทยสูญเสียความสามารถในการ แข่งขัน ได้รับความเสียหายจากการเสียโอกาสในการส่งออก จึงขอให้อียูพิจารณาปรับมาตรการให้สอดคล้องกับข้อตกลง หรือชดเชยผลกระทบดังกล่าวกับไทย มิฉะนั้นประเทศไทยจะดำเนินการภายใต้กระบวนการระงับข้อพิพาทของ WTO และขอให้มีการจัดตั้งคณะผู้พิจารณาขึ้นมามีมติตัดสินนี้ โดยไทยได้ยกตัวอย่าง กรณีที่บราซิลได้ฟ้องร้องอียู กรณีเลือก ปฏิบัติโดยตัดจีเอสพีสินค้ากาแฟของบราซิล ขณะที่ไม่ตัดจีเอสพีสินค้ากาแฟจากกลุ่มแอนเดียนและอเมริกากลาง ซึ่ง บราซิลสามารถชนะคดีดังกล่าว โดยหวังว่าเรื่องนี้จะทำให้ไทยได้รับจีเอสพีในสินค้าที่ถูกตัดสิทธิไปแล้วกลับคืนมา ไม่ ถูกตัดจีเอสพีเพิ่ม และอาจได้รับแรงสนับสนุนจากประเทศกำลังพัฒนาที่เสียประโยชน์เช่นเดียวกับไทย และเป็นการเพิ่ม อำนาจต่อรองในประเด็นการค้าระหว่างไทยกับอียูด้วย (นสพ.ผู้จัดการออนไลน์, 4 ก.พ.45)

๑ จีนเข้า WTO

จากการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกของจีน ไม่ว่าไทยจะพร้อมหรือไม่ก็ตาม ชอบหรือไม่ก็ตาม ขณะนี้ ไทยคงไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รายงานผลการ ศึกษาผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีนต่อภาคเกษตรของไทยเมื่อเร็วๆ นี้ว่า มีสินค้าเกษตรกรรมที่จีนผูก พันและลดภาษีให้แก่ไทยจำนวน 39 รายการ โดยคาดว่า สินค้าเกษตรของไทยที่มีโอกาสจะขยายการส่งออกไปยังจีน ได้ แก่ ข้าว น้ำตาลทราย ยางพารา มันสำปะหลัง และกุ้งแช่แข็ง และผลไม้จำพวก ลำไย ทุเรียน กุ้งไข่ ส้มโอ มังคุด แต่ โอกาสนั้นก็ขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตภายในประเทศจีนและการแข่งขันกับประเทศสมาชิกอื่นซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์จาก ข้อผูกพันการลดภาษีและขยายปริมาณโควตาภาษีนำเข้าเช่นเดียวกับไทย

ส่วนสินค้าที่จีนมีโอกาสขยายตลาดส่งออกมายังไทย ได้แก่ เส้นไหมดิบและสำเร็จรูป ชาใบ-ผง กระเทียม และ ในระยะยาวจีนจะกลายเป็นคู่แข่งในการส่งออกสินค้าเกษตรกับไทย ซึ่งสินค้าหลายชนิดของจีนได้เปรียบไทย เนื่องจากมี ต้นทุนการผลิตต่ำกว่า เช่น สับปะรดกระป๋อง น้ำสับปะรด หน่อไม้กระป๋อง เส้นไหม ผลไม้สด/แปรรูป ผักสด ผลิตภัณฑ์ อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารทะเลแช่แข็ง อาหารทะเลกระป๋อง เป็นต้น ทำให้การส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปยังตลาด โลกต้องเผชิญกับการแข่งขันมากขึ้นและต้องเสียส่วนแบ่งตลาดสำคัญให้กับจีน โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าที่ปัจจุบันไทย สามารถครองส่วนแบ่งสูงกว่าสินค้าของจีน เช่น ไก่สดแช่แข็งและผักสดแช่แข็งในตลาดญี่ปุ่น และกุ้งสดแช่แข็งในตลาด สหรัฐ (เอ็กซ์-ไซท์ไทยโพสต์, ฉบับ 1944)

๑ บรรษัทข้ามชาติรุกแย่งชิงธุรกิจการเกษตรไทย

ทุกวันนี้บรรษัทข้ามชาติมีโอกาสจะเข้ามายุ่งชิงธุรกิจการเกษตรของไทยมากขึ้น โดยเปลี่ยนกระบวนการ ดำเนินธุรกิจ จากเดิมเป็นผู้ซื้อวัตถุดิบจากประเทศที่ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อนำไปแปรรูปจำหน่าย มาเป็นการเข้าไปผลิต วัตถุดิบในพื้นที่เกษตรของประเทศนั้นๆ เอง ซึ่งวิธีการนี้จะช่วยลดต้นทุนการผลิต สามารถเลือกสินค้าได้ตามต้องการ โดยไม่ต้องต่อรองราคากับผู้ผลิตอีกต่อไป ดังจะเห็นได้ว่า ห้างค้าปลีกอย่างท็อป โลตัส ขณะนี้มีสินค้าที่ใช้แบรนด์ของตัวเอง ทำให้สามารถขายสินค้าได้ราคาต่ำกว่าสินค้าชนิดเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับทิศทางการ อุตสาหกรรมเกษตรด้วย เพราะปัจจุบันอุตสาหกรรมเกษตรมีบริษัทข้ามชาติ 6 บริษัทที่ครอบคลุมเครือข่ายการเกษตร

ไปทั่วโลก ได้แก่ คาร์กิว อะโกร ของเนเธอร์แลนด์ เอพีเอ็มและเทสโก้ โลตัส ที่เข้ามาจับมือกับเครือเจริญโภคภัณฑ์ เป็นต้น ถ้าอุตสาหกรรมเกษตรของไทยไม่ปรับตัว ต่อไปก็อาจจะไม่สามารถแข่งขันได้ (กรุงเทพธุรกิจ, 5 ก.พ. 45, น. 20)

นโยบายรัฐ

◎ นโยบายข้าวไทย

เริ่มต้นปี 45 ข้าวที่มาแรงต่อเนื่องจากปลายปีที่แล้ว คงจะหนีไม่พ้นเรื่อง โรงสีสต็อกลมจำนำข้าว ที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามผลักดันโครงการรับจำนำข้าวอย่างมาก โดยตั้งเป้าหมายที่จะรับจำนำข้าวเปลือกไว้รวม 8.7 ล้านตัน อันเป็นจำนวนที่สูงที่สุดและไม่เคยดำเนินการมาก่อน ซึ่งได้มีกระแสข่าวโจมตีนโยบายนี้ออกมาเป็นระยะๆ ว่ารัฐบาลเอาเงินมาเทให้กับชาวนาจำนวนมาก โดยไม่รู้ว่าจะได้ผลหรือไม่ โดยมีการมองกันว่า การที่รัฐจะช่วยให้เกษตรกรขายสินค้าเกษตรในราคาที่สูงขึ้น และทำให้ราคาพืชผลมีเสถียรภาพ ซึ่งอยู่บนความคิดความเห็น และจุดยืนบนพื้นฐานของผลประโยชน์และความเชื่อของแต่ละฝ่าย ที่ยังหาจุดลงตัวได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นของพ่อค้าข้าว โรงสี หน่วยราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ ชาวนา นักวิชาการ ทำให้นโยบายนี้ไม่ประสบความสำเร็จ

ด้านสมาคมโรงสีข้าวมองว่า รัฐบาลขาดการเตรียมการล่วงหน้าและไม่มีกรอบหรือความชัดเจนในการคัดเลือกคุณสมบัติของโรงสีเข้าร่วมโครงการรับจำนำ จนทำให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในเกือบทุกพื้นที่ และรับจำนำข้าวได้เพียง 2 ล้านตันกว่า คิดเป็น 26 % จากเป้าหมายรวม ด้านคณะกรรมการการเกษตร (กมช.) ก็ออกมาแจ้งว่า งบรับจำนำข้าวสูญเสียไปกับการทุจริตของโรงสีร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในแต่ละครั้งถึง 60 % (กรุงเทพธุรกิจ, 7 ก.พ. 45, น. 5) มากกว่าจำนวนเงินที่ไปถึงมือชาวนาเสียอีก โดยระบุว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนานปีและข้าวหอมมะลิในปีการผลิต 2544/45 ของรัฐไม่เป็นไปตามเป้าหมาย คือปริมาณข้าวของเกษตรกรบางรายสูงกว่าปริมาณข้าวที่ได้แจ้งไว้ตอนมาขึ้นทะเบียนเกษตรกร ซึ่งในส่วนที่เกินไป ธกส. จะไม่รับจำนำ ราคาข้าวหอมมะลิในท้องตลาดจึงไม่สูงขึ้นตามที่รัฐบาลต้องการจะให้ราคาจำนำข้าวไปกระตุ้นราคาตลาด นอกจากนี้ก็มีปัญหาสต็อกลม เพราะมีปริมาณข้าวในโกดังน้อยกว่าปริมาณที่รับจำนำไว้ ซึ่งมีหลักฐานใบประทวนออกมาว่า มีเกษตรกรนำข้าวมาจำนำไว้หลายพันตัน โดยที่โรงสีมีการฉ้อกับเกษตรกร ให้เกษตรกรมาแจ้งปริมาณข้าวเกินจริงและเจ้าหน้าที่รัฐรู้เห็นเป็นใจ เพื่อจะนำใบประทวนนี้ไปขึ้นเงินที่ ธกส.

ในเรื่องข้าวนั้น กระทรวงเกษตรฯ ก็กำลังเร่งเสนอ กรมให้พิจารณาแผนยุทธศาสตร์ข้าว ปี 45-49 ซึ่งได้ผ่านการหารือกับผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาแล้ว โดยกำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินการไว้ 4 ด้าน คือ 1. ควบคุมและจัดการผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีรายได้เพิ่มขึ้นปีละ 20,000 บาทต่อครัวเรือน 2. ปรับปรุงสินค้าข้าวให้มีมาตรฐาน เป้าหมายคือ ผลิตข้าวคุณภาพดีจากเดิม 80 % เป็น 90 % 3. ขยายการส่งออกข้าว โดยมีเป้าหมายการส่งออกข้าวและผลิตภัณฑ์ประมาณ 7.5 ล้านตัน และ 4. การส่งเสริมวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรส่งออกข้าวแปรรูปเพิ่มขึ้น 100 % โดยกลยุทธ์คือจะมีการดำเนินงานใน 2 แผนงานหลักได้แก่ แผนการรักษารายได้เกษตรกร โดยการจัดโซนนิ่งการปลูกข้าวแต่ละชนิดและการจดทะเบียนเกษตรกรปลูกข้าว รวมถึงการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าว การรับรองคุณภาพข้าว และ แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเทคโนโลยีการผลิตข้าว การเก็บเกี่ยวและการรักษาผลผลิต การแปรรูปข้าว และรวมถึงการส่งเสริมการปลูกข้าวปลอดสารพิษ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ด้วย

๑๐ มื้อบกองทุนฟื้นฟูเกษตรกร

มูลนิธิเกษตรกรไทย (โดยนายอโศก ประสานสอน) นำตัวแทนสมาชิก 2 พันคนจาก 51 จังหวัด (ภาคเหนือ กลาง อีสาน ใต้ สมาชิกกว่า 3.4 ล้านคน) ทั่วประเทศบุกทำเนียบ กดดันให้รัฐบาลเร่งจัดสรรงบสู้มือชาวนาโดยด่วน เพราะตั้งมาแล้ว 3 ปี (2542) ยังไม่ได้ปล่อยเงินเลย เหตุเพราะการเมืองแทรก ซึ่งที่ผ่านมาก็มีปัญหาขัดแย้งมาโดยตลอด ถึงขั้นโละคณะกรรมการบริหารทั้งคณะ ท่ามกลางข้อครหาว่าใช้งบไม่โปร่งใส รัฐบาลแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชุดใหม่ โดยมีนายสมใจนึก เองตระกูล ปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานบอร์ด และให้นายสมาน เลิศวงศ์รัตน์ เข้ารักษา การเลขาธิการกองทุนฯ เมื่อ 14 ม.ค. นี้ แต่กลุ่มเกษตรกรมองว่า นายสมาน เป็นคนใกล้ชิดฝ่ายการเมือง และกลัว เจตนารมณ์กองทุนบิดเบือนไปปรับใช้การเมือง จึงเรียกร้องโดยมีข้อเสนอหลัก 5 ประเด็นคือ (1) เร่งดำเนินการให้สิทธิ แก่เกษตรกรตาม พรบ.กองทุนฯ และระเบียบประกอบกฎหมายในระยะเวลาที่กำหนด โดยอนุมัติเงินกองทุนฯ สู่แผนและ โครงการด่วน พร้อมจัดงบอุดหนุนกองทุนฯ จากงบกระตุ้นเศรษฐกิจปี 45 ไม่น้อยกว่า 15,000 ล้านบาท (2) ให้ตั้ง สำนักงานจัดการหนี้ของเกษตรกร คณะกรรมการจัดการหนี้ของเกษตรกรนี้ให้เป็นไปตาม พรบ.กองทุน (ฉ.2) 2544 โดยเร็ว (3) ให้การเมืองยุติบทบาทการแทรกแซงกองทุน (4) ให้นำแนวทางในหลวงเป็นยุทธศาสตร์การฟื้นฟูและ พัฒนาภาคเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม และ (5) การดำเนินการตามข้อ 1.-3. ให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ส่วนข้อ 4. ให้เป็น รูปธรรมใน 90 วัน (ผจก.รายวัน, 22 มกราคม 45, น. 15-16) พร้อมให้แบ่งงบกระตุ้นเศรษฐกิจมาเพิ่มในกองทุนอีก 1.5 หมื่นล้าน

ทางด้านนายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รมช.กระทรวงเกษตรฯ กล่าวว่า การที่ยังไม่มีการจัดงบให้กองทุนฯ เพราะมีปัญหาภายในขัดแย้ง คิดว่าควรให้มีคณะกรรมการถาวรอีกชุดดำเนินการจะดีกว่า อีกทั้งมีรายชื่อเกษตรกรที่ส่ง มามีปัญหาซ้ำซ้อน จึงต้องดูแลไม่ให้ปล่อยเงินกู้ซ้ำซ้อนกับโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังพิกษาระหนี้ของกระทรวง เกษตรฯ เพราะจะทำให้เกษตรกรเป็นหนี้มากขึ้น และไม่สามารถชำระได้

๑๑ นโยบายรัฐกับเกษตรอินทรีย์

หากมองถึงนโยบายรัฐที่หนุนเรื่องเกษตรอินทรีย์ ที่ผ่านมากกระทรวงเกษตรฯ ก็ออกมาเปิดเผยเมื่อปลายปีที่ แล้วว่า รัฐมีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ โดยในปี 2545 จะดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์สินค้าเกษตร อินทรีย์ ซึ่งจะประกอบไปด้วย การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การจัดทาระบบการตรวจสอบมาตรฐานสินค้าเกษตร การค้นคว้าวิจัยสินค้าแต่ละชนิด การจัดทำเขตเกษตรเศรษฐกิจ ตลอดจนการจัดตั้งสถาบันเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นศูนย์กลางใน การจัดการเรื่องเกษตรอินทรีย์ (เดลินิวส์, 28 พ.ย. 44)

นอกจากนี้ แบงก์กรุงไทยก็เดินเครื่องเรื่องธนาคารชุมชน นำร่องปล่อยเงินกู้ล็อตแรก 200 ล้าน เพื่อช่วย ขยายศักยภาพเชิงการตลาดและกำลังการผลิตให้ชุมชน โดยเน้นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เช่น กลุ่มสหกรณ์กรีนเน็ต การผลิตข้าวโพดฝักอ่อนส่งออกที่เชียงใหม่ โครงการสมุนไพรที่ปราจีนบุรี ข้าวอินทรีย์ที่สุรินทร์และยโสธร ไหมและฝ้าย ที่สกลและอุดร ขอนแก่น รวมทั้งผ้าพื้นเมืองที่พัทลุง โดยธนาคารมีแนวทางในการปล่อยสินเชื่อธนาคารชุมชนให้กับ ธุรกิจที่มีเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นเจ้าของ เป็นการผลิตเพื่อการค้า มีตลาดแน่นอน และมีการรวมตัวกันมาระยะหนึ่ง แต่ต้องการขยายสภาพคล่อง นอกจากนี้ยังร่วมมือกับเอ็นจีโอต่างๆ ในการพัฒนาความรู้ให้ชุมชน เพิ่มศักยภาพกลุ่ม โดยโครงการแรกที่ปล่อยกู้คือ กลุ่มโรงสีข้าวที่สุรินทร์ ยโสธร ประมาณ 3 พันกว่าครัวเรือน ซึ่งในกลุ่มนี้เป็นเกษตร อินทรีย์ประมาณ 1 พันกว่าครัวเรือน เพราะเห็นว่า เป็นกลุ่มชุมชนที่มีศักยภาพและมีตลาดที่แน่นอน เพราะกรีนเนทมา รับซื้อข้าวไปส่งออกต่างประเทศ แม้กลุ่มจะมีหนี้ก็ตาม การให้กู้เพิ่มจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการผลิต โดยจะนำเงินไป ปลูกสร้างโรงสีเพิ่ม และใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนา (กรุงเทพธุรกิจ, 9 พ.ย. 44, น. 18)

ด้านจังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นจังหวัดทดลองแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา หรือจังหวัด CEO ก็มีการสนองตอบนโยบายรัฐ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับเกษตรกร ทางสหกรณ์จังหวัดจึงเสนอโครงการปลูกข้าวหอมมะลิ 105 ปลอดภัยแบบครบวงจร พร้อมส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แบบเกษตรกรอินทรีย์ให้สมาชิกสหกรณ์ โดยมีเป้าหมาย 6,000 ไร่ ใน อ.เมือง อ.กันทรารมย์ อ.กันทรลักษณ์ มีสมาชิกสหกรณ์เข้าร่วม 600 คน โดยจะเริ่มดำเนินการปีการผลิต 2545/2546 และใช้งบจากรัฐบาลกลาง 12 ล้านบาท คาดหวังว่าสมาชิกจะรู้กระบวนการผลิตข้าวแบบปลอดภัย และขยายผลสู่สมาชิกอื่น และช่วยลดต้นทุนการผลิตไร่ละ 300 บาท ลดการใช้ปุ๋ย 180 ตัน และช่วยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ชีวภาพ และข้าวพันธุ์ดี (เอ็กซ์-ไฮท์ไทยโพสท์ ฉ. 1917, น. 21)

นอกจากนี้ ก็มีการผลักดันจะให้ อตก. เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพราะถือเป็นหนึ่งในแหล่งเลือกซื้อสินค้าที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ การสร้างมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร จึงไม่เพียงแต่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้นด้วย (เอ็กซ์-ไฮท์ไทยโพสท์, ฉบับ 1944)

ในอีกด้านหนึ่งนั้น มีการมองกันว่านโยบายรัฐเรื่องเกษตรอินทรีย์เป็นการสร้างภาพเสียมากกว่า ด้วยว่ายังคงมีการนำเข้าสารเคมีเพิ่มสูงขึ้นกว่าที่ผ่านมา แหล่งข่าวกรมวิชาการเกษตรระบุว่า การนำเข้าสารเคมีในปี 2543 มีการนำเข้าจำนวน 44,000 ตัน มูลค่า 7,000 กว่าล้านบาท พอมาปี 2544 ปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 53,000 ล้านบาท มูลค่ากว่า 8,000 ล้านบาท นั้นแสดงว่า การรณรงค์ให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีของภาครัฐตลอดหลายปีที่ผ่านมาไม่ได้ส่งผลอะไรเลย ตัวเลขการนำเข้าสารเคมีกลับสูงขึ้นทุกปี สวนทางกับนโยบายเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงเกษตรฯ ที่กำลังทุ่มงบกับโครงการนี้ 350 ล้านบาท (ไทยรัฐ, 25 ธ.ค. 44)

๑๐ ยุทธศาสตร์พัฒนาที่ดินในแผน 9

กรมพัฒนาที่ดินมีการหารือและระดมความคิดเห็นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดินในแผนฯ 9 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงกัน 6 ยุทธศาสตร์คือ (1) การสำรวจ จำแนกประเภทที่ดิน กำหนดเขตการใช้ที่ดินและติดตามสถานการณ์การใช้ที่ดิน (2) ปรับปรุงการจัดการทรัพยากรที่ดินในเชิงบูรณาการ (3) พัฒนาแนวทางการวิจัยจัดการทรัพยากรที่ดินให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) พัฒนาระบบถ่ายทอดเทคโนโลยีและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการบริการการพัฒนาที่ดิน ข้อมูลดิบ และการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เข้าถึงเป้าหมาย (5) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านทรัพยากรที่ดินกลุ่มเป้าหมาย และ (6) ปรับระบบงานและพัฒนาขีดความสามารถบุคลากร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทุกระดับที่เกี่ยวข้อง (เอ็กซ์-ไฮท์ไทยโพสท์, ฉบับที่ 1940, น. 21)

อีกด้านหนึ่งกรมพัฒนาที่ดินเดินหน้าพัฒนา **สารเร่ง พด.2** ที่เป็นกลุ่มจุลินทรีย์ที่จะนำมาใช้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์-น้ำสกัดชีวภาพ พร้อมเตรียมจัดสิทธิบัตรกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา ก่อนถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ภาคเอกชนนำไปผลิตขยายผลให้เพียงพอับความต้องการของเกษตรกรต่อไป โดยในเบื้องต้นจะทำการผลิตแจกจ่ายให้กับหน่วยงานของกรมฯ จำนวน 20,000 ชุด เพื่อทดสอบ (เดลินิวส์, 14 ม.ค. 45)

และล่าสุดมีข่าวว่า เกษตรกรเมืองเพชรและประจวบฯ แท้กันทำปุ๋ยหมัก โดยใช้ **สารเร่ง พด. 1** กันมากจนทำให้วัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักขาดแคลน โดยมีรายงานว่า หลังจากที่ดินพัฒนาที่ดินเข้ามาส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักโดยใช้สารเร่ง พด.1 ตั้งแต่ปี 2541 ปรากฏว่าตอนนี้มีเกษตรกรทำปุ๋ยหมักขึ้นใช้เองเป็นจำนวนมาก จนทำให้วัตถุดิบ โดยเฉพาะกากน้ำตาลเริ่มขาดแคลน เพราะเห็นผลว่าปุ๋ยหมักช่วยปรับปรุงดิน สามารถพลิกฟื้นดินที่เต็มไปด้วยสารเคมีตกค้างให้กลายเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ปลูกพืชสร้างรายได้จากผลผลิตที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมะนาว กล้วย มะละกอ นอกจากนี้ยังมีการตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยหมักบ้านไร่หลวง เพื่อรวมกันผลิตปุ๋ยหมัก ซึ่งสามารถผลิตได้ 4,000 ตันต่อปี (ผู้จัดการรายวัน, 2-3 มี.ค. 45, น. 3)

๑๐ โครงการระบบน้ำใช้เพื่อการเกษตร 30 จังหวัด

สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) เดินหน้าโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตรด้วยระบบชลประทานจุลภาคในพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน 30 จังหวัด เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ อันเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร โดยอาศัยเงินกระตุ้นเศรษฐกิจที่ ครม.อนุมัติในวงเงิน 363.80 ล้านบาท กิจกรรมคือ การขุดสระและบ่อน้ำตื้น ตั้งเป้าทั้งสิ้น 5,000 แห่ง (เติลนิลส์, 1 ก.พ. 45) รวมทั้งเน้นงานวางระบบและติดตั้งอุปกรณ์ระบบชลประทานจุลภาคให้กับเกษตรกร ซึ่งโครงการนี้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2542 โดยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโพ้นทะเลแห่งประเทศญี่ปุ่น (OECF) ในการติดตั้งอุปกรณ์ระบบน้ำหยดเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดย สปก.ระบุว่า เป็นระบบที่เหมาะสมกับการนำไปใช้กับพืชผักซึ่งมีอายุสั้น ทำให้เกษตรกรวางแผนการผลิตต่อเนื่องได้ตลอดปี และช่วยลดปัญหาวัชพืช ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเรื่องสารเคมีน้อยลง (ผู้จัดการรายวัน, 2-3 มี.ค. 45, น. 3) พร้อมทั้งจะอนุมัติเงินกองทุนปฏิรูปที่ดินให้เกษตรกรกู้ซื้อเมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตต่างๆ ในลักษณะเงินกู้ระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ วงเงินรายละ 10,000 บาท มีเงื่อนไขชำระคืนภายใน 2 ปีให้กับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน 30 จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ (ผู้จัดการรายวัน, 2-3 มี.ค. 45, น. 3)

๑๑ เงินกู้ปรับโครงสร้างเกษตร 150 ล้านดอลลาร์

ครม. มีมติให้กระทรวงการคลังทบทวนการใช้เงินกู้ในโครงการเงินกู้เพื่อปรับโครงสร้างทางการเกษตร วงเงิน 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งมีการทำสัญญาไว้กับธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) และรัฐบาลญี่ปุ่น (เจบีค) โดยมีระยะเวลาชำระคืน 15 ปี และระยะปลอดหนี้ 3 ปี ซึ่งเงินกู้ในโครงการดังกล่าวได้มีการเบิกมาแล้วจำนวน 150 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะนี้มีการใช้เงินจริงเพียง 1-2 % ของวงเงินเท่านั้น โดยมองว่า กระทรวงเกษตรฯ ไม่มีความพร้อมในการใช้เงิน กระทรวงการคลังจึงไม่ได้เบิกจ่ายเงินที่เหลือเข้ามา ซึ่งทำให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการรักษาวงเงินกู้ที่เหลือมาเป็นเวลา 2 ปี (0.75 % ของวงเงินที่เหลือทุกๆ 3 เดือน) เมื่อครม.มีมติให้ทบทวนการใช้เงินกู้นี้ กระทรวงการคลังก็จะทำหนังสือแจ้งไปยังแหล่งเงินกู้เพื่อระงับการกู้เงินส่วนที่เหลือ เงินกู้ก่อนนี้มีการเบิกจ่ายมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2543 และจะครบกำหนดเบิกจ่ายงวดสุดท้ายในเดือนเมษายนนี้ ซึ่งมีการเสนอให้ทบทวนยกเลิกเงินกู้มาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ไม่เป็นผล ส่วนที่กู้มาแล้ว 150 ล้านดอลลาร์ หากกระทรวงเกษตรฯ ไม่สามารถใช้ได้ตามเป้าหมายก็สามารถจัดสรรไปใช้ในโครงการอื่นได้ เพราะไม่สามารถจ่ายคืนก่อนกำหนดได้ ด้านกระทรวงเกษตรฯ ก็ระบุว่าต้องรอปรึกษาเรื่องนี้กับ ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกฯ และ รมท.ว่าการกระทรวงการคลังก่อน และระบุว่าที่ผ่านมาก็มีแผนจะใช้เงินอยู่แล้ว โดย ครม. ให้ความเห็นชอบในการดำเนินโครงการ 6 แผนงาน จำนวน 20 โครงการแล้ว (กรุงเทพธุรกิจ, 11 ก.พ. 45)

๑๒ ทดสอบพืชจีเอ็มโอ

เมื่อวันที่ 12 ก.พ. 44 ได้มีการประชุมเชิงวิชาการเรื่อง “ความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม” นายบรรพต ณ ป้อมเพชร ประธานคณะอนุกรรมการนโยบายระดับชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ กล่าวเปิดงานว่า การดูแลความปลอดภัยและพัฒนาสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือจีเอ็มโอของประเทศไทยถือว่าอยู่ในระดับแนวหน้า ปัจจุบันมีการจัดทำแนวทางการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการทดลองทางพันธุวิศวกรรมในระดับห้องปฏิบัติการและภาคสนาม และมีการจัดตั้งคณะกรรมการกลางความปลอดภัยทางชีวภาพ เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการ และแผนความปลอดภัยทางชีวภาพ รวมทั้งมองว่า กระทรวงต่อต้านจากนักการเมือง นักวิชาการ ผู้ไม่รู้หลายรูปแบบ ทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพต้องหยุดชะงัก

ดร.นเรศ ดำรงชัย จากศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (ไบโอเทค) มองว่า ประเทศไทยยังไม่มีความเหมาะสมด้านที่ดูแลความปลอดภัยเรื่องจีเอ็มโอบ้างคับใช้ มีแต่นักกฎหมายอื่นมาปรับใช้ มีเพียงการจัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งไม่มีหลักประกันว่าจะถูกนำไปใช้ปฏิบัติจริงๆ โดยระบบที่จะสร้างขึ้น

มาตรฐานความปลอดภัยในเรื่องนี้จะต้องปฏิบัติกับจีเอ็มโอทั้งในและต่างประเทศเหมือนกัน โดยมีองค์กรกลางที่ประสานงานเรื่องนี้

ด้านกรมวิชาการเกษตร ซึ่งได้ศึกษากรณีฝ่ายจีเอ็มโอเมื่อปี 40 ระบุว่า ไม่มีปัญหาต่อแมลงศัตรูพืชตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่การประเมินในระดับไร่นายังไม่ได้มีการทดลองก็ถูกะจับไปก่อน ส่วนข้าวโพดได้มีบริษัทเอกชนนำข้าวโพดจีเอ็มโอที่มีการใส่ยีนต้านยากำจัดวัชพืช นำมาให้กรมวิชาการเกษตรทดสอบความปลอดภัย ด้านไบโอเทคก็กำลังทดสอบความปลอดภัยของมะละกอจีเอ็มโอที่ใส่ยีนโปรตีนหน่อหุ้มอนุภาคไวรัสโรคใบด่างจูดงแหวน เพื่อให้ต้านทานโรคดังกล่าว โดยดูการผสมระหว่างพืชจีเอ็มโอกับพืชปกติ และมีนักวิจัยอีกทีมกำลังศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าทางอาหารของมะละกอจีเอ็มโอกับมะละกอปกติด้วย นอกจากนี้จะเริ่มการทดลองความปลอดภัยของพริกจีเอ็มโอด้วย คาดว่าต้องใช้เวลาอีก 3 ปี จะประเมินความปลอดภัยของพืชจีเอ็มโอได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 13 ก.พ. 45)

๑) ทำบัตรเกษตรกร

กระทรวงเกษตรฯ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) มีนโยบายทำบัตรเกษตรกรมุ่งหวังให้เกิดฐานข้อมูลที่เป็นระบบ สำหรับการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการเกษตร การตลาดสินค้าเกษตรแต่ละด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ ทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐในภาคเกษตรในอนาคตสามารถทำได้ตรงกับเกษตรกรเป้าหมาย ตลอดจนให้ประชาชนมีหลักฐานใช้แสดงในการติดต่อประสานงานและได้รับความสะดวกในการรับบริการจากภาครัฐมากขึ้น อันจะนำไปสู่การวางแผนช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยการผลิต การตลาดและราคาสินค้า ได้เหมาะสม และติดตามประเมินผลได้ รวมทั้งการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นๆ ได้อย่างเป็นระบบ โดยจะเริ่มเปิดให้ขึ้นทะเบียนและทำบัตรตั้งแต่ 13 ก.พ.-29 มีนาคม 45 นี้ รวมเวลา 45 วัน ณ ที่ทำการเกษตรอำเภอ หากเกษตรกรไม่มาขึ้นทะเบียนในปีนี้ได้ จะต้องรอไปจดในปีต่อไป ทำให้เสียโอกาส เพราะหากรัฐมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรในปีนี้ เกษตรกรที่ไม่ขึ้นทะเบียนจะไม่ได้รับสิทธิในการช่วยเหลือ นั้น และมีกำหนดออกบัตรให้เกษตรกรได้ในเดือนมี.ย. 45 นี้ (ไทยรัฐ, 5 ; 12 ก.พ. 45) สำหรับข้อมูลที่จัดเก็บ ได้แก่ ชื่อที่อยู่ เลขประจำตัว จำนวนสมาชิกแรงงาน สมาชิกองค์กร อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนที่ดินที่ถือครอง ปริมาณการผลิตพืช-สัตว์ เป็นต้น

๑) สวนยางภาคอีสาน

ที่ผ่านมาภาครัฐมีการสนับสนุนให้อีสานปลูกยางมากขึ้น เป็นผลให้ยุทธศาสตร์ยางจะเปลี่ยนไปอยู่ในพื้นที่ภาคอีสานมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่ปลูกเริ่มขยายตัว และคุณภาพยางดีกว่าภาคใต้ และมีการรียางได้บ่อยครั้ง เพราะฝนไม่ตกมากเหมือนภาคใต้ เป็นผลให้โรงงานผลิตยางทะยอยเข้าสู่ภาคอีสานมากขึ้น เพื่อรองรับวัตถุดิบ และยังเป็นประตูขยายการค้าสู่จีนที่เป็นผู้บริโภคยางรายใหญ่ของโลก (ผู้จัดการออนไลน์, 6 ก.พ. 45)

๑) ไอทีกับเกษตรไทย

ที่ผ่านมา มีความพยายามในการส่งเสริมระบบไอทีเพื่อหนุนศักยภาพของเกษตรกรไทย ในฝ่ายการดำเนินงานของภาครัฐ กรมส่งเสริมการเกษตรได้เตรียมดินหน้าแผนแม่บท ระยะที่ 2 (2546-2548) ใช้ไอทีหนุนเกษตรกร-เจ้าหน้าที่ เบื้องต้นคิดหนุนกลุ่มยุวเกษตรกรเป็นฐาน เสริมศักยภาพให้เข้าถึงข้อมูลทั้งผ่านเน็ต ซีดี-รอม คืออส เน้นการสร้างความรู้บนพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลและเชื่อมโยงระบบงานผ่านโครงการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government)

อีกส่วนเป็นงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งที่ผ่านมา สกว.มีการจัดระดมสมองภาครัฐ-เอกชนเรื่อง “ไอทีที่จะเพิ่มศักยภาพการเกษตรไทยได้อย่างไร” โดยที่ประชุมมีการเสนอความคิดเห็นต่างๆ อาทิ ปัจจัยสำคัญคือการประสานสิ่งที่จะนำออกมาเผยแพร่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน จะต้องเสนอผลที่เห็นได้ชัดว่า เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้รัฐสามารถวางยุทธศาสตร์การเกษตรได้ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสกว.

น่าจะเป็นศูนย์ที่ดีที่จะช่วยให้มีการวางแผนเชิงนโยบายการเกษตรระดับประเทศในระยะยาวได้ ด้านนักวิจัยก็วิจัยให้เชื่อมโยงและรับมือกับการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น แต่ปัจจุบันภาพการพัฒนาให้เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติยังมองไม่ค่อยเห็น โดยเฉพาะในอนาคต ภาคเกษตรต้องมีการปรับตัวมากเพื่อรับมือกับการแข่งขัน สกว.จึงมีบทบาทสำคัญในการศึกษาข้อมูลให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยเฉพาะข้อมูลสนับสนุนการผลิตและการตลาด ไม่ใช่การเสนองานวิจัยย้อนหลัง แต่ต้องศึกษาล่วงหน้า รวมทั้งการจะนำไปสู่การปฏิบัติได้นั้นจำเป็นต้องให้เกษตรกรมีทางเลือกและเห็นภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้เกิดการสร้างเครือข่ายที่มีผลในทางปฏิบัติ และมีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย รั้งกับสถานการณ์ตลอดเวลา รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้กับชุมชน

นอกจากนี้ สกว.ยังสนับสนุนโครงการจัดทำระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support Systems : DSS) โดยเน้นการทำโมเดลข้อมูลใน 3 ระบบคือ ระบบ DSS เพื่อการเกษตร, ระบบ DSS เพื่อการจัดการทรัพยากรน้ำ และระบบ DSS เพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในระดับต่างๆ ทั้ง ระดับนโยบาย กระทรวง จังหวัด จนถึงระดับตำบล หวังช่วยให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยใช้ระบบดังกล่าวตัดสินใจด้านการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ โดยมีมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นโหนดเชื่อมโยงข้อมูล (กรุงเทพธุรกิจ, 28 ก.พ. 45, หน้าพิเศษ 6)

๑๐ แผนพัฒนาเกษตรไทยในแผนฯ 9

คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบกรอบวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาการเกษตรตั้งแต่ราวปลายปีที่แล้ว และได้มีการตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติและการสัมมนาระดมความคิดเห็นจากฝ่ายที่เกี่ยวข้องเมื่อกันยายนปีที่แล้ว และจะมีการนำเสนอกรม.เร็ว ๆ นี้ โดยวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ (1) ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแหล่งอุตสาหกรรมเกษตรที่มีคุณภาพ และมีความสามารถในการแข่งขัน เกษตรกรไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง ก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ (2) องค์การเกษตรมีความเข้มแข็งและมีเอกภาพ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการเกษตร (3) การผลิตการเกษตรอยู่บนพื้นฐานการอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการจัดวางยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุผลของแผนฯ คือ 1. การพัฒนาคุณภาพคนและองค์กรในภาคเกษตร 2. การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตร 3. การสร้างความเข้มแข็งแนวเศรษฐกิจพอเพียง และ 4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

นอกจากนี้รัฐบาลยังสั่งให้จัดทำ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการเกษตร ซึ่งเป็นการมองภาพรวมใน 5 ปี ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ด้านการผลิตและการสร้างรายได้ เช่น แผนปรับปรุงพันธุ์ และเขตเกษตรกรรม
2. ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และพลังงาน เช่น แผนอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากร แผนพัฒนาการท่องเที่ยว
3. ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น แผนงานเทคโนโลยีชีวภาพ นวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริการสังคมและชุมชน เช่น แผนฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร
5. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาประชากร รวมถึงสุขภาพของเกษตรกรทั้งหมด (กรุงเทพธุรกิจ, 1 มี.ค. 45, น. 20)

๑๑ พื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้

รัฐบาลตั้งงบประมาณให้กระทรวงเกษตรฯ จำนวน 4,628 ล้านบาทเพื่อฟื้นฟูอาชีพให้เกษตรกร 951,000 คน ในโครงการพักชำระหนี้ โดยเริ่มมาตั้งแต่เมษายนที่ผ่านมา โดยประกาศว่าจะอัดฉีดงบประมาณไม่อัน เพราะอยากเห็นเกษตรกรไทยมีรายได้ครบครวละ 1.2 แสนบาทต่อปี เพื่อทำให้เกษตรกรไม่เป็นคนจนของแผ่นดินอีกต่อไป โดยใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกชุมชนในการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ ซึ่งจะมีการดำเนินงานก่อสร้างให้ครบทุกตำบล เพื่อรวมการให้บริการของภาคการเกษตรทั้งหมดไว้เพียงจุดเดียว และทำหน้าที่

เป็นคลินิกหาแนวทางแก้ไขช่วยเหลือเกษตรกรในการเพิ่มรายได้ ทั้งในด้านการเปลี่ยนอาชีพ อาชีพเสริม รวมทั้งเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอาวุธในการพัฒนา (กรุงเทพฯ, 28 ก.พ. 45, น. 20)

ด้านสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ก็ทุ่มงบ 140 ล้าน ช่วยเกษตรกรในโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ในเขตปฏิรูปที่ดินใน 51 จังหวัด เพื่อช่วยในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ขุดสระน้ำขนาดเล็ก ปรับปรุงดิน ป้อนปัจจัยการผลิต อบรมให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับเกษตรกร

๑ กองทุนป่าไม้เขตร้อน

กรณีที่ กรม.มิตให้บทวนเรื่องการตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าไม้เขตร้อนร่วมกับสหรัฐฯ เพื่อแลกกับการลดหนี้เงินกู้ของประเทศไทย เรื่องนี้เป็นเรื่องระหว่างประเทศ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รมว.ต่างประเทศจึงนัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ กระทรวงการคลัง กระทรวงต่างประเทศหารือเพื่อหาข้อยุติ แล้วแจ้งให้ กรม.ทราบ จากนั้นจึงจะหารือกับทางสหรัฐฯ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการออกมาแสดงจุดยืนคัดค้านในเรื่องนี้หลายฝ่าย เช่น นักวิชาการ เครือข่ายเอ็นจีโอ กรรมการสิทธิ สภาทนายความ กรรมการต่างประเทศมูลนิธิสภา สถาบันการแพทย์แผนไทย เป็นต้น

ด้าน สว. เตือนใจ ดีเทศน์ ชี้ว่า เป็นเรื่องที่น่าวิตกยิ่ง เพราะทรัพยากรป่าเขตร้อนเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่งในโลก และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อประเทศชาติได้มากมาย เช่น อาหาร ยาสมุนไพร การทำข้อตกลงน่าจะเป็นการแอบแฝงไว้ซึ่งผลประโยชน์เป็นที่ตั้ง เพราะประเทศตะวันตกมักทำทุกอย่างภายใต้หลักคิดแบบทุนนิยมการค้าเสรี ทุกอย่างต้องจดสิทธิบัตร ขณะที่สังคมไทยแบบเดิมเน้นการพึ่งพาอาศัยกัน เรื่องนี้จึงต้องรู้เท่าทัน และไม่เปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาแสวงหาทรัพยากรเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ ด้าน ศ.เสน่ห์ จามริก กรรมการสิทธิมนุษยชน กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การที่ไทยจะทำสัญญากับสหรัฐฯ เพื่อตั้งกองทุนอนุรักษ์ป่าเขตร้อน เพื่อแลกกับการลดหนี้เงินกู้ของประเทศไทย และมีเงื่อนไขของการจะเข้ามาวิจัยสมุนไพรไทยว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิและทรัพยากรของคนทั้งชาติ จากที่ค่อยๆ คืบคลานเข้ามาอย่างไม่โจ่งแจ้ง ก็ถึงขั้นชัดเจนในครั้งนี้อย่างยิ่ง พร้อมระบุว่า ขณะที่ในระดับชุมชนมีการเคลื่อนไหวในการปกป้องสิทธิเหล่านี้ แต่ระดับนโยบาย ผู้มีการศึกษา หรือคนเมือง กลับมองข้ามและมุ่งหวังเพียงผลประโยชน์เป็นตัวเงินเพียงน้อยนิด แลกกับทรัพยากรที่ประเมินค่ามิได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 21 ก.พ. 45) โดยหวังแค่ว่าหากสามารถจัดตั้งกองทุนฯ ได้แล้วเสร็จก่อนวันที่ 1 มี.ค. 45 ซึ่งเป็นวันชำระหนี้งวดแรก ประเทศไทยจะได้รับเงินจากส่วนดอกเบียเป็นสกุลเงินบาทเท่ากับเงินสหรัฐฯ จำนวน 9,507,500 เหรียญ สำหรับใช้ในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าเขตร้อนในประเทศไทย (ผู้จัดการรายวัน, 27 ก.พ. 45, น. 15-16)

ที่ผ่านมาเรื่องนี้ได้ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเป็นนามิตรและมิตที่ชุกชอนอยู่เบื้องหลังสัญญา โดยมองว่า การจัดตั้งกองทุนของสหรัฐฯ นั้นก็เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการแก้ข้อกล่าวหาของประชาคมโลกที่มองว่า สหรัฐฯ ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมและเป็นตัวการก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในโลกขณะนี้ใน 3 เรื่องใหญ่ๆ คือ 1) การที่สหรัฐฯ ปฏิเสธ 'ไม่ลงนามในพิธีสารเกียวโต' (สนธิสัญญาลดการปล่อยก๊าซที่ทำให้อุณหภูมิโลกร้อนขึ้นหรือเรียกรวมๆ

* พิธีสารเกียวโต เกิดขึ้นเมื่อปี 2540 เนื่องจากสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเห็นว่ ประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่สามารถดำเนินการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้เป็นไปตามอนุสัญญาได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด จึงได้ทบทวนพันธกรณีและกำหนดมาตรการที่เข้มงวดมากกว่าเดิม (พิธีสารเกียวโตจึงเป็นข้อผูกพันทางกฎหมาย) พิธีสารเกียวโตจะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อมีประเทศภาคีอนุสัญญาให้สัตยาบันไม่น้อยกว่า 55 ประเทศ ซึ่งในจำนวนนั้นต้องมีประเทศในภาคผนวกที่ 1 (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศอุตสาหกรรม) ที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์รวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่าร้อยละ 55 ของกลุ่มประเทศในภาคผนวกที่ 1 ที่ปล่อยในปี 2533 ทั้งหมด ดังนั้นการให้สัตยาบันในพิธีสารเกียวโตของสหรัฐฯ แคนาดา ญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป จึงมีผลต่อการทำให้พิธีสารเกียวโตมีผลบังคับใช้เป็นอย่างยิ่ง เพราะสหรัฐฯ ประเทศเดียวที่มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกถึงกว่าร้อยละ 30 แล้ว แต่สหรัฐฯ ก็ปฏิเสธจะเข้าร่วมในพิธีสาร เพราะนั่นหมายถึงการที่จะต้องลดปริมาณการปล่อยก๊าซฯ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภาระต้นทุนของอุตสาหกรรมและผลประโยชน์ของสหรัฐฯ สหรัฐฯ จึงไม่ยอมให้สัตยาบันแม้ว่าจะถูกประณามจากประชาคมโลกก็ตาม (กรุงเทพฯ, 27 ก.พ. 45, น. 15)

ว่าก๊าซเรือนกระจก) ซึ่งประเทศส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดในโลกเตรียมให้สัตยาบัน สหรัฐเป็นประเทศที่มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด แต่สหรัฐฯ ปฏิเสธที่จะให้สัตยาบันกับโปรโตคอลนี้ การที่สหรัฐฯ เข้ามาช่วยเหลือนี้ก็จะนำไปเป็นเครดิตอ้างว่าตัวเองไม่จำเป็นต้องลดก๊าซ/มลพิษตามกติกาดโพรโตคอล ก็สามารถดำเนินกิจกรรมที่ช่วยบรรเทาแก้ไขปัญหาลงมือได้ อันเป็นการปกป้องอุตสาหกรรมของตนเอง 2) ไม่ยอมรับหลักการที่ตกลงกันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ 3) ไม่ยอมรับอนุสัญญาว่าด้วยเรื่องทรัพยากรพันธุกรรมที่เกี่ยวกับอาหารและเกษตรของ FAO ซึ่งเป็นอนุสัญญามบับใหม่ที่เพิ่งออกเมื่อ พ.ย. 44 นี้เอง ผลจากทั้ง 3 ข้อนี้ทำให้สหรัฐฯ ค่อนข้างอยู่ในภาวะโดดเดี่ยวจากข้อตกลงระหว่างประเทศ จึงแก้เกี่ยวกับการตั้งกองทุนต่างๆ ที่จะช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในเรื่องสิ่งแวดล้อม (ผู้จัดการรายวัน, 28 ก.พ. 44, หน้า 1-2) เรื่องนี้จึงมีการเสนอว่า ต้องมีตัวแทนจากนักวิชาการ เอ็นจีโอเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวนโยบายเรื่องนี้ เพราะที่ผ่านมา ตัวแทนของราชการได้เสียค่าโง่ให้กับเรื่องต่างๆ มาตลอด

เศรษฐกิจชุมชน

๑) สมุนไพรไทย....นิชมาร์เก็ต (Niche Market) ที่กำลังเติบโต

เกิดจากงานชุมนุมการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรแห่งชาติ ครั้งที่ 4 ที่จัดขึ้นเมื่อปลายเดือนมกราคมนี้ งานนี้มีบริการนวดไทยและอบประคบสมุนไพรไทยให้แก่ประชาชนกันอย่างคึกคัก รวมทั้งผลิตภัณฑ์จำพวกสมุนไพร โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและได้รับความนิยมมากอันหนึ่งก็คือ “ลูกประคบสมุนไพร” ของโครงการคอบน้ำซับ (ผู้ประกอบการเอกชน) ซึ่งผลิตขึ้นจากสมุนไพร 9-14 ชนิด ที่ผ่านกระบวนการที่สะอาดถูกอนามัย ตั้งแต่การปลูกที่ไม่ใช้สารเคมีและเก็บรักษาตัวยอย่างถูกหลักวิชาการ ซึ่งได้ยืนยันว่า ความนิยมไปไกลถึงต่างแดน ไม่ว่าจะเป็นไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลี แคนาดา เยอรมัน สหรัฐฯ หมู่เกาะมัลดีฟ นับเป็นเรื่องน่าภาคภูมิใจของคนไทย ที่เรามีต้นทุนภูมิปัญญาทางการแพทย์ ที่นอกจากจะเป็นที่พึ่งพายามเจ็บป่วย ยังสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศด้วย

นอกจากนี้ สมุนไพรไทยยังมีอนาคตแจ่มใสในตลาดเครื่องสำอางค์ด้วย บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ให้ข้อมูลว่า ตลาดเวชสำอางค์ที่ใช้สมุนไพรหลากหลายชนิดเป็นวัตถุดิบได้รับความนิยมมากขึ้น จากกระแสธรรมชาติ อีกทั้งความนิยมของสถานเสริมความงาม ทำให้ตลาดเครื่องสำอางค์สมุนไพรขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศไทยได้เปรียบในแง่ความหลากหลาย และความอุดมสมบูรณ์ของวัตถุดิบประเภทสมุนไพร ปัจจุบันตลาดเวชสำอางค์ มีมูลค่าการตลาดสูงถึง 2,000 ล้านบาทต่อปี และอัตราการขยายตัวร้อยละ 30 ต่อปี ตลาดแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มยี่ห้อต่างประเทศ จุดขายสำคัญคือ การสร้างภาพลักษณ์สินค้าให้สอดคล้องกับกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนกลุ่มยี่ห้อที่ใช้ในประเทศราคาต่ำกว่า ส่วนมากผลิตโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยลักษณะการผลิตแบบครัวเรือน แต่มีบางรายขยายกิจการเป็นระดับอุตสาหกรรม ทั้งเพื่อขายในประเทศและส่งออก ผู้ผลิตมีการปรับตัวในการผลิตโดยผสมผสานทั้งวัตถุดิบในและต่างประเทศ เป็นการพลิกแพลงเพื่อแก้ปัญหาการไม่รู้จักรสมุนไพรรไทย เช่น เอา ขมิ้น ไพล มาผสมกับ ที่ทรี ออยหรืออีฟวีนิงพริมโรส เป็นต้น (ผู้จัดการรายวัน, 15 ม.ค. 45, น.24)

การที่คนไทยหันมาใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายการซื้อยาต่างประเทศได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลของสถาบันการแพทย์แผนไทยกับมหาวิทยาลัยมหิดลพบว่า สมุนไพรไทยและการแพทย์แผนไทยสามารถใช้รักษาโรคพื้นฐาน เช่น ปวดหัว ลดไข้ เจ็บคอ ท้องร่วง และทดแทนยาจากต่างประเทศได้ถึงปีละ 1.5 หมื่นล้านบาทเลยทีเดียว อีกทั้งช่วยเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนเกษตร และสนับสนุนภูมิปัญญาพื้นบ้านอีกด้วย (ผู้จัดการรายวัน, 28 ก.พ. 45, น. 2 และไทยรัฐ, 13 ธ.ค.44)

◎ อาหารไทยในตลาดโลก

ใช้จะมีแต่เรื่องสมุนไพรไทยเท่านั้นที่ก้าวไกลในตลาดต่างประเทศ แต่ยังคงถึงอาหารไทยด้วย ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพูดถึงเรื่องนี้กันมาก อาจเป็นเพราะรัฐบาลมองว่าเรื่องนี้เป็นจุดขาย ที่ผ่านมารมต.กระทรวงพาณิชย์ นายอดิศักดิ์ โพธารามิก ก็ได้เสนอแนวคิดในการส่งเสริมร้านอาหารไทย โดยมีแผนที่จะโปรโมทข้าวหอมมะลิไทยและการท่องเที่ยวไทย โดยใช้ร้านอาหารไทยในต่างประเทศจัดเป็นเจ้าเล็ดไว้หน้าร้านให้คำแนะนำข้าวหอมมะลิและการท่องเที่ยว รวมทั้งรัฐบาลมีแผนจะให้เงินอุดหนุนเบี้ยต่ำสำหรับการตั้งร้านอาหารไทยรายใหม่ด้วย เพราะพบว่ามีศักยภาพในการเติบโตสูง เช่นที่ อังกฤษมีร้านอาหารไทยประมาณ 600 ร้าน เฉพาะในกรุงลอนดอนมี 250 ร้าน และคาดว่าอัตราการเติบโตจะเพิ่มอีกเท่าตัวใน 5 ปีข้างหน้า แต่ยังมีปัญหาเรื่องการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบ เช่น ข้าว กะทิ น้ำปลา และซอส เพราะต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ต้นทุนสูง ขณะที่ต้องแข่งขันกับร้านอาหารจีน อินเดีย อิตาลีเลียน ทางกลุ่มร้านอาหารไทยจึงมีการรวมตัวกันนำเข้าวัตถุดิบเพื่อตัดปัญหานี้ (ผู้จัดการออนไลน์, 11 ก.พ. 45)

ที่ผ่านมา สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็ได้ขอยื่นจดสิทธิบัตรสูตรอาหาร 15 รายการ ได้แก่ แกงเขียวหวานไก่ แกงแดงเผ็ดไก่ แกงส้ม แกงป่า ต้มยำกุ้ง แกงเลียง ยำวันแสน ก๋วยเตี๋ยวผัดไท เป็นต้น ส่วนอาหารหวาน ได้แก่ บัวลอยสามสี และปลาก림 เป็นต้น ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ระหว่างการพิจารณาคำขอจะทะเบียนอยู่ โดยก่อนหน้านี้มีการยื่นจดทะเบียนสูตรอาหารมาแล้ว 2 รายการ คือ ก๋วยเตี๋ยวผัดไท และสูตรต้มยำกุ้งแบบพิเศษ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้อาหารต่างประเทศมายื่นจดสิทธิบัตรสูตรอาหารของคนไทยเหมือนกับที่เคยเกิดขึ้นกับผัดไท (ผู้จัดการออนไลน์, 20 ม.ค. 45)

อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ วิเคราะห์เรื่องนี้ไว้น่าสนใจว่า “...เรามักจะได้ยินคนตั้งความหวังว่า เราจะเป็นผู้ขายข้าวอยู่หน้าของโลกมาหลายหนหลายคน แต่ไม่ค่อยมีใครพูดถึงคุณภาพอาหาร...” ซึ่งอาจารย์มองว่า ตรงนี้แหละที่น่าจะเป็นจุดขายที่ยั่งยืนของอาหารไทย ซึ่งไม่ควรจะมีแต่ความอร่อย แต่ต้องทั้งอร่อย สะอาด ปราศจากสารพิษ ทำให้สุขภาพดีและคำนึงถึงความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมโลกไปพร้อมกัน (มติชนสุดสัปดาห์, 14-20 ม.ค. 45, น. 47)

เพราะที่ผ่านมา ประเด็นเรื่องอาหารที่ปลอดภัยจากสารพิษและสิ่งแปลกปลอมทั้งหลาย รวมไปถึงการปนเปื้อนจีเอ็มโอเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่ง มูลนิธิเพื่อผู้บริโภคได้เปิดเผยข้อมูลถึงสภาพความเสี่ยงอันตรายของบริโภคออกมา โดยเฉพาะมีเรื่องร้องเรียนเข้ามา 380 เรื่องในรอบ 1 ปี (2544) ในจำนวนนี้ 40 % เป็นปัญหาเรื่องสุขภาพโดยเฉพาะอาหารและยา ระบุว่าสาเหตุเป็นเพราะระบบบริการสุขภาพและวงจรอาหารของคนเราเป็นการค้ามากขึ้น เปิดโอกาสให้มีการหาผลประโยชน์มากมาย ทั้งราคาและคุณภาพ (ไทยโพสต์, 23 ส.ค. 44, น. 10)

ที่จริงวิกฤติอาหารปนสารพิษ ใช้ว่าจะเป็นเรื่องใหม่ ทว่าที่เป็นข่าวฮือฮาขึ้นมา เห็นจะได้แก่การใช้สารเร่งเนื้อแดงในหมู ซึ่งกรมปศุสัตว์ออกมาเปิดเผยเองว่า หมูที่เลี้ยงและกินกันอยู่ทุกวันนี้ ผ่านการใช้สารเร่งเนื้อแดงกว่า 90 % ขณะเดียวกันผลพวงของข้อมูลเรื่องนี้ได้นำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสารปนเปื้อนในอาหารอีกหลายชนิด ทั้ง กุ้ง ไข่ ปลา พืชผักผลไม้ เรียกได้ว่า อาหารการกินของคนไทยเวลานี้จะหาที่ปลอดภัย สบายใจเมื่อบริโภคเป็นเรื่องที่ยากเย็น ยิ่งเมื่อเราขายอาหารไทยในตลาดโลกอย่างที่อาจารย์นิธิพูดถึงว่า เรากำลังเป็นอาหารพิษของโลกกันหรือไม่ ว่ากันว่าความเสี่ยงของอาหารที่ไม่ปลอดภัยนั้น มีอยู่ในทุกขั้นตอนของห่วงโซ่อาหาร ตั้งแต่วัตถุดิบ การผลิต การแปรรูปเบื้องต้น การปรุง การกระจายสินค้า การขนส่ง การจำหน่าย ไปจนถึงมือผู้บริโภค เรื่องนี้กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องที่กระทบความมั่นคงทางอาหารของชาติเลยทีเดียว และถึงเวลาที่จะต้องรื้อระบบความปลอดภัยอาหารแห่งชาติกันใหม่ ขณะที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดูเหมือนจะก้าวไม่ทันสถานการณ์ จนไม่สามารถเป็นกลไกที่คุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ เรื่องสิทธิผู้บริโภคจึงเป็นเรื่องที่มีการเคลื่อนไหวกันอย่างคึกคักในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งเรื่องการจัดตั้งองค์กรอิสระผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ

๑๐ รัฐหนุนท้องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างมาก รัฐจัดงบประมาณ 69 ล้านบาทให้กรมส่งเสริมการเกษตรสานต่อโครงการท่องเที่ยวชุมชนเกษตรกร หลังจากระบุว่า โครงการนำร่อง 33 พื้นที่ใน 29 จังหวัดประสบผลสำเร็จ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิตและงานฝีมือ อันจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้า โดยกรมส่งเสริมการเกษตรทำแผน 5 ปี (2545-2549) ภายใต้โครงการ “ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวการเกษตร” จำนวน 105 แห่ง ใน 60 จังหวัด วงเงิน 270 ล้านบาท และขณะนี้ได้รับงบประมาณในปี 2545 จำนวน 69 ล้านบาท เพื่อดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวทางการเกษตร 54 แห่ง โดยมีการทำงานร่วมกับ ททท. ในการอบรมเพิ่มทักษะให้เกษตรกรในชุมชนทำหน้าที่เป็นวิทยากรในพื้นที่ และการบูรณะพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านต่างๆ (นสพ.เดลินิวส์, 25 ธ.ค. 44) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเชื่อมโยงเรื่องการผลิต การแปรรูป และการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และอุดหนุนสินค้าพืชผลการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากพื้นที่นั้นๆ หลายพื้นที่จึงมีการจัดโปรแกรมนี้ขึ้นมา

การผลิต-แปรรูป

๑๐ การผลิตอาหารสัตว์สมุนไพร

กลุ่มผลิตอาหารสัตว์สมุนไพร ต.ศาลา อ.เกาะคา จ.ลำปาง เป็นกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันมาได้ 5 ปีแล้ว ความน่าสนใจของกลุ่มคือ การหาหนทางแก้ไขปัญหาราคาอาหารสัตว์ในท้องตลาดที่มีราคาแพง โดยนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นอาหารสัตว์เพื่อจำหน่ายในสมาชิกในราคาถูก ได้แก่ อาหารสำหรับเลี้ยงไก่ หมู กบ ปลา ทำให้เกิดการหมุนเวียนซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบกันเองในท้องถิ่น ลดปัญหาการกดขี่จากพ่อค้าคนกลาง เพราะสามารถประกันราคาพืชผลของกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด ถั่วเหลือง ส่วนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ก็สามารถลดต้นทุนค่าอาหารสัตว์ได้ถึง 30 % และลดปัญหาการใช้สารปฏิชีวนะในสัตว์ได้เกือบ 100 % นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมการปลูกสมุนไพรเพื่อป้องกันผลผลิตให้กับกลุ่มด้วย เช่น ฟักทลายโจร ขมิ้นชัน พร้อมทั้งพยายามสร้างเครือข่ายออกไปตามจังหวัดต่างๆ เพราะปัจจุบันกลุ่มมีกำลังการผลิตอาหารสัตว์ได้เพียงวันละ 1,500 กก.หรือเฉลี่ยเดือนละ 10 ตัน ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของเพื่อนเกษตรกรในท้องถิ่น สำหรับสูตรอาหารสัตว์นี้ได้รับการควบคุมการผลิตโดย สำนักงานปศุสัตว์ จ.ลำปาง และผ่านการตรวจสอบจากสถาบันวิจัยอาหารสัตว์ลำปางว่าเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์สมุนไพรที่ไม่มีผลข้างเคียงเมื่อนำไปให้สัตว์กินอย่างต่อเนื่อง จะสามารถลดการเกิดโรคระบาดได้ถึง 80 % และทำให้สัตว์มีสุขภาพสมบูรณ์ โตเร็วกว่าสัตว์ที่กินอาหารทั่วไป

ศักยภาพของกลุ่มนี้นับเป็นที่น่าสนใจทีเดียว บนหนทางที่จะก้าวเดินไปในรูปแบบธุรกิจเกษตรโดยเกษตรกรหรือทำกันในรูปแบบสหกรณ์ได้อย่างประสบความสำเร็จ และเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนเกษตรกรที่ร่วมไม้ร่วมมือกันในการแก้ปัญหา ร่วมกันพัฒนาอาชีพ โดยไม่พึ่งรอให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือแต่อย่างใด (เดลินิวส์, 4 ก.พ. 45)

ด้านสถาบันพัฒนาเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ก็มีนโยบายจะร่วมมือกับกรมปศุสัตว์ ตั้งทีมวิจัยสมุนไพรไทยเพื่อใช้รักษาโรคในสัตว์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลดี-เสียต่อไปหวังพัฒนาต่อยอดให้เป็นสินค้าเวชภัณฑ์ส่งออกที่มีมูลค่าสูงได้ อาทิ สมุนไพรที่ใช้กับโค-กระบือ เพื่อฆ่าพยาธิ เช่น ใบเข็ม บอระเพ็ด ใบชุมเห็ดเทศ เครื่องบอระเพ็ด ลูกมะเกลือ ใบ ยอดและเมล็ดสะแก เป็นต้น (เดลินิวส์, 29 ม.ค. 45)

มีนาคม-เมษายน 2545

ข่าวเกษตรช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน แบ่งเป็น 5 ประเด็นหลัก คือ

(1) โลกาภิวัตน์กับภาคเกษตรไทย—ที่มีข่าวฮอตเรื่องอียูตรวจพบสารปนเปื้อนในกุ้ง-ไก่ส่งออกจากประเทศไทย งานนี้กระทบกับการส่งออกอาหารไทยอย่างแน่นอน ผู้เกี่ยวข้องปรับตัวอย่างไร คงต้องตามไปดู อีกเรื่องก็โลกาภิวัตน์เช่นกัน เป็นการข้ามพรมแดนหรือลดรัฐในกรณีการลักลอบนำเข้าวัว-ควายจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงของไทยเราเอง นอกจากนี้ ลองไปดูกันซิว่า การค้าเสรีกระทบผ้าทอพื้นบ้านไทยอย่างไร

(2) อนาคตเทคโนโลยีชีวภาพด้านการเกษตร—จะไปทางไหนยังไม่ชัด แต่ดูเหมือนฝ่ายที่เห็นด้วยกับเรื่องพีชจีเอ็มโอ พยายามจะให้มีการทบทวนมติ ครม.เรื่องสั่งยุติการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพีชจีเอ็มโอในระดับไร่นา จึงมีการหยิบยกประเด็นเรื่อง นโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ-จีเอ็มโอของประเทศไทยขึ้นมาพูดคุยกัน เพื่อดูว่าประเทศไทยจะมีท่าทีต่อเรื่องนี้อย่างไร และก็น่าสนใจเช่นเดียวกันว่าในต่างประเทศ มีความเคลื่อนไหวอย่างไรด้วย

(3) นโยบายรัฐด้านการเกษตร—มีหลายข่าวที่น่าสนใจ โดยเฉพาะความเคลื่อนไหวของขบวนการสหกรณ์ในเรื่องการชำระหนี้กับบัญชี เรื่องกรมส่งเสริมการเกษตรจับมือกับกรมวิชาการเกษตรในการถ่ายทอดผลงานวิจัยไปสู่เกษตรกร

(4) งานวิจัยกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร—มีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการวิจัยคิดค้นหลายชนิด เช่น ไวน์ ชาเขียว มะนาวแปรรูป

(5) ความเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง—ได้แก่การเคลื่อนไหวขององค์กรประชาชนและสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือที่เคลื่อนไหวเรื่องเหล้าพื้นบ้าน น้ำจุลินทรีย์ภูษาคติ และเครือข่าย (เกษตรกร) ประชาชนต้านโลกาภิวัตน์

ประเด็นหลักที่เห็นชัดเจนนาคือ ศักยภาพของไทยในเรื่องอาหาร แต่ในข้อเท็จจริงก็มีปัญหาแฝงอยู่ไม่น้อย เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงหลายเรื่องนับจากแหล่งผลิตกว่าจะถึงมือผู้บริโภค นักการเมืองชอบพูดว่าประเทศเราจะเป็นประเทศที่ผลิตอาหารไปเลี้ยงคนทั้งโลก มีศักยภาพจะเป็นครัวของโลก แต่บางครั้งเราอาจจะมองแต่เรื่องชื่อเสียง จนบางครั้งอาจจะหลงลืมไปว่า เราเป็นประเทศส่งออกแล้วเราได้อะไร คุณภาพชีวิตชาวไร่ชาวนาเป็นอย่างไร ได้รับความสนใจมากน้อยแค่ไหน ทุกวันนี้เรากำลังเอาคนกลุ่มนี้ไปแข่งขันในตลาดโลก แต่รัฐไทยไม่ได้คุ้มครองเท่าไร ปล่อยให้เสรีโดยอ้างความเป็นสากล เราส่งออกกุ้งปิลจะเป็นแสนล้านบาท แล้วชาวบ้านเป็นอย่างไร สิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างไร จริงๆ แล้วเราได้อะไรแค่ไหน อาจถูกอะไรที่จะคิด ความสำคัญมันน่าจะอยู่ที่พ่อครัว แม่ครัวเป็นอย่างไร กินดีอยู่ดีไหม เลยไม่แน่ใจว่าครัวโลกนี้จะผลิตอาหารไปได้อีกนานแค่ไหน ที่สำคัญอาหารที่ผลิตออกไปอาจจะเป็นอาหารที่ปนเปื้อนไปด้วยสารพิษ และต่อไปก็ไม่แน่ว่าอาจจะเป็นอาหารผิดิบ (จีเอ็มโอ) อีกด้วย

โลกาภิวัตน์กับภาคการเกษตรไทย

อียูพบสารตกค้างในไก่-กุ้งส่งออกของไทย

ช่วงปลายสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมีนาคม ข่าวร้อนที่สุดคงจะหนีไม่พ้นเรื่อง การที่สหภาพยุโรปหรืออียู ค้นหาเรื่องกุ้ง-ไก่ส่งออกของไทย ภายหลังจากที่ตรวจพบสารในโตรฟูแรนส์ ที่มีผลก่อให้เกิดมะเร็งจากกุ้ง และพบสารคลอแรมฟนิคอลลที่ยับยั้งการผลิตเซลล์เม็ดเลือดของคนจากไก่ ซึ่งก่อนหน้านี้ก็มีกรณีเช่นนี้กับกุ้งจากเวียดนาม จีน อินโดนีเซีย เรื่องนี้เรียกได้ว่า ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงเกษตรฯ พาณิชย์ อุตสาหกรรม สาธารณสุข) รุกขึ้นมาตอบโต้กับสถานการณ์ได้อย่างฉับไว ซึ่งที่จริงไม่น่าแปลกใจอะไร เพราะสินค้าส่งออกดังกล่าว ถือเป็นสินค้าเกษตรส่งออกหลักของ

ไทย ถ้าไม่รีบแสดงท่าทีแก้ไขปัญหาล่วงละก็ ผลที่ตามมา หากผู้ค้าห้ามนำเข้าทั้งประเทศ ก็จะทำให้เกิดความเสียหายมูลค่าเป็นแสนๆ ล้านบาทเลยทีเดียว ตลาดใหญ่ของบ้านเราก็คือสหรัฐอเมริกา รวมทั้งตลาดอียู ก็กำลังจะกลายเป็นความหวังใหม่ ที่ไทยพยายามจะเพิ่มสัดส่วนการส่งออกให้มากกว่าคู่แข่ง อย่างจีน อินเดีย เวียดนาม โดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมา ความต้องการบริโภคไก่-กุ้งของอียูเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากปัญหาไวรัสระบาด ส่งผลให้คนในประเทศอียูหันมาบริโภคเนื้อสัตว์อื่นๆ มากขึ้นปัจจุบัน ไทยส่งออกกุ้งปีละ 2 แสนล้านบาท และไก่ปีละ 3.5 หมื่นล้านบาท โดยสินค้าทั้งสองรายการมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี

ล่าสุดสหรัฐฯ ก็กำลังจะออกกฎหมายใหม่ต่อต้านอาวุธชีวภาพ และได้พุ่งประเด็นไปที่การคุมเข้มสารตกค้างในอาหารนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเกรงว่าอาจจะมีสารตกค้างของอาวุธชีวภาพ เรื่องนี้ก็ส่งผลกระทบต่อสินค้าอาหารของไทยในตลาดสหรัฐฯ เพราะต้องเจอกับขั้นตอนการตรวจสอบที่เข้มข้นมากขึ้น นั่นหมายถึงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นตามมา ภาคธุรกิจจึงเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งเจรจากับสหรัฐฯ แก้ปัญหาให้เร็ว เหมือนกรณีอียูตรวจพบสารตกค้างในกุ้ง-ไก่ส่งออกจากไทย เพราะเป็นห่วงว่า การใช้กฎหมายของสหรัฐฯ อาจไม่เป็นธรรม หากพบปัญหาเพียงรายใดรายหนึ่งก็จะแบนห้ามนำเข้าทั้งประเทศ (กรุงเทพธุรกิจ, 28 มี.ค. 45)

ในช่วงเวลาเดียวกันที่เกิดปัญหานี้ ก็มีรายงานข่าวออกมาจากทางซีพี (วารสารข่าวกุ้งของเครือเจริญโภคภัณฑ์, เดือน ก.พ. 45) แนะนำวิธีการเลี้ยงกุ้งแบบโปรไบโอติกฟาร์มมิ่ง (Probiotic Farming) อันเป็นเทคโนโลยีการทำฟาร์มกุ้งแบบชีวภาพ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ และใช้จุลินทรีย์ที่ไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อมทดแทนการใช้สารเคมี ที่นับวันจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งออก โดยข่าวระบุว่า ขณะนี้ฟาร์มกุ้งกุลาดำอินทรีย์ในประเทศไทยก็มีทำกันจนประสบผลสำเร็จแล้ว คือ กลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำภาคตะวันออก แถบฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี ตราด ซึ่งก็เป็นที่น่าสนใจว่า จะเป็นทางเลือกให้เกษตรกรได้จริงหรือไม่ ที่จะลด ละเลิก การทำนากุ้งแบบเดิมซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและผู้บริโภคมาก

การควบคุมสารเคมีนำเข้าไม่ดี....ปัญหาซ้ำซาก

เรื่องนี้นับเป็นอุทาหรณ์สะท้อนถึงความไม่เอาใจใส่จริงจังของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะปัญหาเรื่องสารเคมีที่ใช้ในระบบการผลิตอาหาร ไม่ใช่ปัญหาใหม่แต่อย่างใด แต่ที่ผ่านมาไทยไม่มีมาตรการเชิงรุกในด้านนี้ มักรอให้เกิดปัญหาก่อนแล้วเข้าไปตามแก้ และเป็นเรื่องที่พาดพิงหลายหน่วยงาน ทำให้หาเจ้าภาพก็ไม่ชัด เช่น การนำเข้ายาต้องห้ามเกี่ยวกับกระทรวงสาธารณสุข การควบคุมการเพาะเลี้ยงเกี่ยวกับกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์เกี่ยวข้องในแง่ส่งออก เป็นต้น

ขณะนี้สิ่งที่หน่วยงานรัฐพยายามจะออกมารับผิดชอบคือ การควบคุมในเรื่องสารเคมีนำเข้า เพราะล่าสุดก็มีการตรวจสอบสารตกค้างกอมะเร็งตัวใหม่ “ฟูราโซลิโดน” จากสินค้าสัตว์น้ำทะเลเปลือกแข็งที่ส่งออกจากไทยไปอังกฤษ อีก (มติชน, 25 มี.ค. 45) ตลอดจนการทำความเข้าใจกับเกษตรกรผู้เลี้ยง (ผู้จัดการออนไลน์, 22 มี.ค. 45) รวมทั้งกรมปศุสัตว์มีการส่งเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ไปประจำที่กรุงบรัสเซลล์ ประเทศเบลเยียม เพื่อไปทำหน้าที่ตรวจสอบดูแล ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์สินค้าด้านปศุสัตว์และด้านประมงของไทยที่ส่งออกไปแถบกลุ่มประเทศอียู นอกจากนั้นยังเสนอให้มีการจดทะเบียนฟาร์มกุ้งเพื่อให้การรับรองมาตรฐานการผลิตแก่ผู้ประกอบการที่ต้องการส่งออก เช่นเดียวกับฟาร์มไก่ซึ่งได้ทำไปก่อนหน้านี้แล้ว (ผู้จัดการออนไลน์, 18 มี.ค. 45)

ว่ากันว่า ปัญหานี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นปัญหาซ้ำซาก คนที่เกี่ยวข้องรับรู้และรู้ดีด้วยว่ามีสารเคมีที่ชนิดที่ต่างชนิดห้ามใช้ แต่ก็ไม่แก้ปัญหาไม่ได้ เพราะในทางปฏิบัติการนำเข้าสารเคมีเหล่านี้มีช่องโหว่มากมาย แต่หน่วยงานที่ดูแลก็ไม่มีกำลังพอจะตรวจสอบ รวมทั้งสารเคมีบางชนิดก็ไม่สามารถประกาศงดการนำเข้าได้ เพราะใช้กับคนด้วย อย่างในโตรฟูแรนก็ใช้รักษาโรคบิดในคน จึงไม่อาจสั่งห้ามนำเข้าได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้านำเข้าในรูปอาหารสัตว์ก็ขออนุญาตกรมปศุสัตว์ แต่ถ้านำเข้าในรูปยารักษาสัตว์ รักษาคน รวมทั้งเคมีภัณฑ์อื่นๆ เพื่อไปผสมทำยาต้องขออนุญาต อย. ประเด็นคือ ถ้านำเข้าในรูปยาและอาหารสัตว์ ขั้นตอนการขออนุญาตยุ่งยาก แต่ถ้านำเข้าในรูปเคมีภัณฑ์ง่ายกว่า เร็ว

กว่า ซึ่งนั่นทำให้ ความคุมได้ยาก ว่าผู้นำเข้าจะเอาไปทำอะไรต่อ การใช้สารเคมีในการรักษาโรคสัตว์นี้จึงทำกันแบบง่าย ๆ พอค่านาสารเคมีเข้ามาในรูปเคมีภัณฑ์ ไม่ต้องไปเสียเวลาขอทะเบียนตำรับยาจาก อย. ก็เอาสารเคมีมาดักแบ่งใส่ถุงขายเกษตรกรกันเลย ระบบควบคุมดูแลตั้งแต่ต้นตอ มีก็เหมือนไม่มี เลยควบคุมปัญหาไม่ได้ (ไทยรัฐ, 25 มี.ค. 45) ขณะนี้ กรม.มีมติเห็นชอบห้ามนำเข้า 17 สารเคมีต้องห้าม ซึ่งเป็นต้นเหตุของสารตกค้างที่ยื้อตรวจพบในกุ้ง-ไก่ พร้อมทั้งตั้งคณะทำงาน 1 ชุด ทำหน้าที่ตรวจสอบทุกขั้นตอนของการทำงาน (ผู้จัดการออนไลน์, 27 มี.ค. 45)

โลกาภิวัตน์ภาคปศุสัตว์

ในการประชุมคณะกรรมการร่วมชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-กัมพูชา ที่โคราชเมื่อเร็วๆ นี้ ประเด็นปัญหาหนึ่งที่กัมพูชาหยิบยกขึ้นมาร้องขอให้ทางไทยช่วยเหลือคือ การสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าโค-กระบือจากกัมพูชา ซึ่งทำกันอย่างไม่หยุดหย่อน ทำให้ต่อไปเขมรอาจไม่เหลือวัว-ควายไว้ใช้ในไรนา เนื่องจากต้นทุนโค-กระบือฝั่งเขมรถูกกว่าฝั่งไทย และตลาดบริโภคเนื้อโค-กระบือของไทยมีสูงมาก ขณะที่วัว-ควายในประเทศมีจำกัด ซึ่งจากข้อมูลของกองปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ ประมาณการณ์ความต้องการบริโภคเนื้อกระบือในไทยว่า ตกปีละ 587,700 ตัว เป็นเนื้อกระบือที่ผลิตในประเทศ 347,700 ตัว และที่เหลือเป็นกระบือนำเข้าตามชายแดนและที่ลักลอบเข้ามาคิดเป็น 24,000 ตัว จากสถิติตัวเลขปี 37 ไทยมีโค-กระบือประมาณ 11.86 ล้านตัว มาถึงปี 40 มีประมาณ 7.89 ล้านตัว ลดลงประมาณร้อยละ 11 ต่อปี ขณะที่ปริมาณความต้องการเนื้อโค-กระบือเพิ่มขึ้น เป็นมูลเหตุให้มีการนำเข้ากระบือจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งลาว กัมพูชาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการลักลอบนำเข้าด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 25 มี.ค. 45) เพราะความต้องการในบ้านเรามีมาก จึงมีชาวบ้าน นายทุนพร้อมที่จะเสี่ยงลักลอบนำเข้ามา โดยเฉพาะในช่วงหน้าแล้ง กรณีของวัว-ควายก็เป็นเช่นเดียวกับการค้าของเถื่อนตามแนวชายแดน ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงตามมาก็คือ ปัญหาโรคระบาดที่อาจติดมากับสัตว์ชายแดน โดยเฉพาะโรคปากและเท้าเปื่อยที่อาจจะแพร่ระบาดมาสู่วัว-ควายของไทย

การค้าเสรีกระทบผ้าทอพื้นบ้านไทย

ข่าวจากเครือข่ายพัฒนาหมอนไหมภาคอีสานระบุว่า หลังจากที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว และมีการเปิดเสรีการค้า อุตสาหกรรมผลิตผ้าไหมของไทยต่างหันไปนำเข้าหรือลักลอบซื้อเส้นไหมจากจีน ซึ่งมีราคาถูกกว่า ทั้งๆ ที่จริงแล้วมีคุณสมบัติต่างจากไหมไทย แต่เมื่อนำมาผลิตแล้วก็บอกว่าเป็นผ้าไหมไทยออกจำหน่าย ถือเป็นการหลอกลวงผู้บริโภค และอาจส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ไหมไทยในอนาคต

ข้อมูลที่น่าสนใจคือ พบว่า ในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา ผู้ผลิตวัตถุดิบในอุตสาหกรรมผ้าไหม คือผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของไทย มีจำนวนลดลงอย่างน่าเป็นห่วงจาก 350,000 คน เหลือ 150,000 คน ทั้งนี้เพราะคนที่ผลิตวัตถุดิบเหล่านี้ได้รับความสนใจและถูกพุดถึงน้อยมาก เวลาพุดถึงผ้าทอ เรามักจะนึกกัน ณ ที่ที่ใช่ทอ และความต้องการในการใช้ แต่ไม่ได้นึกถึงคนกลุ่มนี้ที่เป็นต้นตอของกระบวนการผลิต ที่มักจะถูกเอาเปรียบในด้านราคา ซึ่งขณะนี้ต้นทุนการผลิตราคา กก.ละ 800 บาท ขณะที่ผู้ซื้อวัตถุดิบจะกดราคาให้ต่ำกว่านี้ เพราะมีทางเลือกในการซื้อไหมจีนได้ในราคาเพียง 500-600 บาท หากรัฐไม่เร่งแก้ไขปัญห ผู้ผลิตเหล่านี้อาจลดลงหรือสูญหายไปโดยที่เราไม่รู้ก็ได้

นอกจากนี้ โครงการวิจัยเรื่อง การกำหนดมาตรฐานคุณภาพผ้าทอพื้นบ้านเพื่อสิ่งแวดล้อม ภายใต้การสนับสนุนของ สกว. มีการระบุว่า ผู้ผลิตฝ้ายก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เพราะฝ้ายจากจีนนั้นมีการใช้สารเคมีในการผลิตมาก จึงมีปัญหาสารตกค้างในเนื้อผ้า เมื่อนำมาใช้ก็จะทำให้เกิดอาการแพ้หรือนำไปสู่โรคมะเร็งได้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ชี้ให้เห็นว่า ด้านหนึ่งมีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตไหมไทยเข้มงวดในกระบวนการผลิต จนได้คุณภาพปลอดภัยต่อผู้ใช้ ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและสิ่งแวดล้อม และใช้สีจากธรรมชาติ แต่หากผู้ประกอบการยังคิดแต่จะซื้อของถูก นอกจากอันตรายจะเกิดกับผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมแล้ว ต่อไปคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นผู้ผลิตเส้นไหมคุณภาพของไทยก็จะหายไป

อนาคตเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตร

เมื่อเร็วๆ นี้ที่รัฐสภาได้มีการสัมมนาเรื่อง “นโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ จีเอ็มโอของประเทศไทย” โดยคณะกรรมการวิชาการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา เพื่อนำข้อมูลเสนอต่อ ครม. ให้ทบทวนการสั่งยุติการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา ตามที่สมาชิกคนจนเรียกร้อง

ทางฝ่ายที่สนับสนุนเรื่องนี้มองว่า จีเอ็มโอมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์ โดยอ้างว่า ไม่พบสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของคนหรือสภาพแวดล้อมมากกว่าอาหารทั่วไปแต่อย่างใด และนักวิจัยที่หนุนเรื่องนี้ก็มักจะออกมากล่าวในทำนองที่ว่า จำเป็นที่ไทยต้องเร่งวิจัยเรื่องนี้ มิฉะนั้นก็จะตามประเทศอื่นไม่ทัน และมองว่าประเทศเรามีอาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากทั่วโลกกำลังตื่นตัวเรื่องนี้ เราจึงไม่สามารถปฏิเสธเทคโนโลยีตัวนี้ได้ แต่เราสามารถควบคุมได้ (ไทยรัฐ, 25 มี.ค. 45) เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ต้องติดตามกันต่อไป เพราะถือเป็นกระแสโลกที่มาแรง และทำให้องค์กรรัฐบาลต่อเรื่องนี้ของไทย ก็ควรจะเกิดจากการรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านมากกว่าจะมาจากคณกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ด้านต่างประเทศเอง ขณะนี้ผู้สนับสนุนให้จีเอ็มโอเป็นที่ยอมรับของนานาชาติก็ออกมาแสดงความยินดีต่อท่าทีของอินเดียและบราซิลที่เคยปฏิเสธเทคโนโลยีนี้มาตลอด ผิดกับประเทศกำลังพัฒนาขนาดใหญ่อย่างจีน อาร์เจนตินา และแอฟริกาใต้ ที่อ้าแขนรับอย่างกระตือรือร้น ส่วนชาติกำลังพัฒนาอื่นๆ อาทิ ฟิลิปปินส์ ไทย ก็กำลังถูกจับตามองว่า อาจจะทำตามรอยอินเดียในไม่ช้า ในการอนุมัติผลิตภัณฑ์ GM ในเชิงพาณิชย์ และส่งเสริมโครงการค้นคว้าวิจัยเทคโนโลยีชีวภาพในประเทศ

ในอินเดียและบราซิล ก็เชื่อว่าจะมีผู้คนเห็นด้วยกันทั้งหมด แม้แรงต้านจะแผ่วเบา แต่ก็ยังมีการถกเถียงกันว่า แท้จริงแล้วเกษตรกรจะได้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน ฝ่ายบีทีที่ได้ไฟเขียวแล้ว ซึ่งทำให้ฝ่ายมีสารพิษต่อต้านแมลงนั้น แมลงศัตรูพืชอาจพัฒนาตัวเองให้สามารถต้านทานสารพิษได้ ยังรวมถึงปัญหาที่เกษตรกรอินเดียมีอัตราการรู้หนังสือต่ำ อันอาจเป็นผลต่อการเพิกเฉยต่อวิธีดูแลพืชตามที่บริษัทเมล็ดพันธุ์กำหนดไว้ การเคลือบแคลงเกี่ยวกับคุณประโยชน์ของเทคโนโลยีชีวภาพยังรวมถึงเรื่องที่จะทำให้เกิดปัญหาผลิตภัณฑ์ล้นตลาดในที่สุด

ด้านบราซิลที่ไฟเขียวเรื่องถั่วเหลืองที่ผ่านการตัดต่อยีนให้มีความสามารถต้านทานสารเคมีที่สะกิดกันการเติบโตของพืชนั้น ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบวงกว้าง เพราะบราซิลเป็นผู้ผลิตถั่วเหลืองอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐฯ ก่อนหน้านั้นบราซิลได้ประโยชน์จากการส่งออกถั่วเหลืองปลอด GM ไปยุโรป ดังนั้นต่อไปบราซิลจะจัดการอย่างไรในการส่งออกผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิด คงต้องใช้ต้นทุนสูงเพื่อแยกถั่วเหลือง GM กับถั่วเหลืองธรรมชาติออกจากกัน ยิ่งไปกว่านั้น การอนุมัติเรื่องถั่วเหลือง GM ของบราซิล ยังถือเป็นบทพิสูจน์สำคัญต่อท่าทีของผู้บริโภคยุโรปและความน่าเชื่อถือของนโยบายการกำหนดขอบเขตการปนเปื้อนของอาหารปลอด GM ของอียู ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้กับผู้บริโภคส่วนหนึ่ง และมองจะทำให้ชื่อเสียงของผู้ผลิตอาหารและผู้คุมกฎด้านอาหารของยุโรปมัวหมอง

ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมไบโอเทคส่วนใหญ่สันนิษฐานว่า กระแสต่อต้านในยุโรปจะยังคงเชียวรากรไปอีกหลายปี ยุโรปจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนาว่าจะปลูกพืชประเภทใด แม้แต่ประเทศไทยเองก็ตัดสินใจจำกัดขอบเขตผลิตภัณฑ์อาหาร GM เพื่อรักษาสถานะยุโรปเอาไว้ ยุโรปจึงยังคงเป็นกุญแจสำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยีนี้ในวงกว้าง ถึงกับมีผู้กล่าวว่า ยุโรปจะเป็นผู้ชี้ขาดอนาคตของเทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตรเลยทีเดียว (ผู้จัดการออนไลน์, 28 มี.ค. 45)

ด้านสินค้าจีเอ็มโอในไทย ทางกรีนพีซและองค์กรผู้บริโภคก็ไม่สามารถจะอยู่เฉยได้ ต้องรุกขึ้นมาทวงถามและเรียกร้องต่อผู้รับผิดชอบโดยตรงในการประกาศกฎหมายติดฉลากจีเอ็มโอ หลังจากที่ได้ออกมาประกาศให้สาธารณะรู้ถึงผลการตรวจสอบอาหารปนเปื้อนจีเอ็มโอมาตั้งแต่เมษายน 44 และภาครัฐตอบรับว่าจะเร่งประกาศใช้กฎหมายติดฉลากฯ ล่าสุดเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครจำนวนหนึ่งก็ได้นำสติ๊กเกอร์ที่มีข้อความว่า “ระวัง! ผลิตภัณฑ์จีเอ็มโอ” ไปติดบนสินค้า

อาหารที่วางขายในห้างคาร์ฟูร์สาขาพระราม 4 อันถือเป็นการประกาศให้ประชาชนรู้และผลักดันให้รัฐบาลและ อย. ออกกฎหมายติดฉลากผลิตภัณฑ์อาหารและวัตถุดิบที่มีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เพื่อประกันสิทธิของผู้บริโภคที่จะรับรู้และเลือกสินค้าสำหรับบริโภค โดยล่าสุดได้เปิดเผยรายชื่ออาหารมีดัดแปลงพันธุกรรมครั้งที่ 4 มีสินค้าปนเปื้อนจีเอ็มโออีก 6 รายการ สำหรับรายชื่อผลิตภัณฑ์ที่ตรวจพบจีเอ็มโอ ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ทางเว็บไซต์ของกรีนพีซ (www.greenpeacesoutheastasia.org)

นอกจากนี้กรีนพีซยังระบุว่า ยังมีเอกชนหลายรายยังคงผลิตอาหารที่มีจีเอ็มโอออกมาสู่ตลาดอยู่เรื่อยๆ ทั้งๆ ที่เคยยืนยันว่า ปลอดจีเอ็มโอ แต่ก็ตรวจพบอีก อันถือเป็นการหลอกลวงผู้บริโภค และแสดงให้เห็นถึงความหละหลวมของนโยบายการติดฉลากและการคุ้มครองผู้บริโภค ทำให้คนไทยต้องตกเป็นหนูทดลองให้กับผู้ผลิตอาหารจีเอ็มโออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ด้าน อย. บอกว่า ได้ยกร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุขออกมาแล้ว กำลังรอให้ รมต. สาธารณสุขลงนาม แต่กรีนพีซเห็นว่า ร่างประกาศของ อย. ลำช้าและมีช่องโหว่ กรีนพีซจึงรุกออกมาเรียกร้องและเร่งให้ออกมาตรวจการติดฉลากโดยเร็ว (ผู้จัดการออนไลน์, 21 มี.ค. 45)

นโยบายรัฐด้านการเกษตร

ผักปลอดภัยสารพิษ

กรมส่งเสริมการเกษตร ได้แถลงถึงการดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในปี 2545 ว่า เพื่อเป็นการตอบรับกระแสการตื่นตัวของผู้บริโภค ทำให้กรมฯ ต้องเข้มงวดในเรื่องการส่งเสริม การรับรองผลผลิต แหล่งผลิต และการรับรองคุณภาพผลผลิตให้ดำเนินไปในหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารพิษจริง ก่อนจะขยับไปถึงขั้นเกษตรอินทรีย์ โดยในส่วนกลาง ได้มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเจ้าหน้าที่ ทำเอกสารวิชาการ และประชาสัมพันธ์โครงการ ส่วนในภูมิภาคก็ส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ การอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ส่งเสริมการรวมกลุ่มปรับปรุงคุณภาพ ตรวจสอบและรับรองคุณภาพ โดยในปี 45 วางเป้าไว้ในพื้นที่ 25 จังหวัด พื้นที่ 3,000 ไร่ กระจายในแหล่งผลิตผักสำคัญของประเทศ โดยระบุว่า ปัจจุบันตลาดผักมีมูลค่าประมาณ 13,000 ล้านบาท แต่ส่วนแบ่งตลาดผักปลอดภัยจากสารพิษมีน้อย ยังไม่สามารถระบุออกมาเป็นตัวเลขได้ แต่ตลาดในยุโรปมีกระแสตอบรับดีมาก (ไทยรัฐ, 28 มี.ค. 45)

สหกรณ์เร่งแก้ปัญหาหนี้สินสมาชิก

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์เปิดเผยว่า ขณะนี้กรมฯ ได้เร่งประสานความร่วมมือกับสหกรณ์การเกษตรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในแผนการดำเนินงานโครงการลดภาระหนี้และโครงการฟื้นฟูอาชีพให้กับสมาชิกสหกรณ์ อันเป็นโครงการที่รัฐบาลมุ่งให้ความช่วยเหลือสถาบันเกษตรกรในการแก้ปัญหาหนี้สิน ซึ่งมีมติออกมาเมื่อวันที่ 12 พ.ย. 44 โดยจะได้มีการประชุมผู้จัดการสหกรณ์ทั่วประเทศและผู้แทนจากส่วนราชการ อาทิ สหกรณ์จังหวัด ผู้แทนจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร ธ.ก.ส. เพื่อรับทราบแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว ระหว่างเดือนมี.ค.-เม.ย. นี้ โดยให้ศูนย์ฝึกอบรมสหกรณ์ทั้ง 9 เขตทั่วประเทศเป็นผู้รับผิดชอบ (ไทยรัฐ, 26 มี.ค. 45)

ติวเข้มเจ้าหน้าที่พัฒนาศูนย์ถ่ายทอดฯ

จากการที่กระทรวงเกษตรฯ ได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการให้บริการด้านการเกษตรจุดเดียว (one stop service) ที่ผ่านมา กระทรวงเกษตรฯ ได้จัดโครงการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่และผู้แทนเกษตรกรภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชนตำบลนำร่องและตำบลหลัก การฝึกอบรมดังกล่าว เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรฯ และมหาวิทยาลัย 5 แห่ง ได้แก่

ม.เกษตรศาสตร์ ม.เชียงใหม่ ม.แม่โจ้ ม.ขอนแก่น และ ม.สงขลานครินทร์ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ ภารกิจ การดำเนินงาน ศูนย์นำร่องและศูนย์หลักจำนวน 107 ศูนย์ ในการเชื่อมโยงการพัฒนาการเกษตรระหว่างนโยบายรัฐและความต้องการของชุมชน ประกอบด้วยหลักสูตร 5 หลักสูตร คือ (ไทยรัฐ, 26 มี.ค. 45)

- 1) หลักสูตรผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน
- 2) หลักสูตรผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- 3) หลักสูตรคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- 4) หลักสูตรวิทยากรเกษตรศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- 5) หลักสูตรการพัฒนาและฝึกอบรมชุมชนอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนเกษตรกรรมทางไกล

ฝ่ายวิทยุการเกษตร กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดสัมมนาผู้ประสานงานกลุ่มโครงการโรงเรียนเกษตรกรรมทางไกล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสนอแนวคิด สร้างจิตวิญญาณของการเป็นเกษตรกรผู้นำในชุมชน และขยายผลการเผยแพร่ความรู้ไปสู่เกษตรกรรายอื่น โดยเฉพาะชุมชนห่างไกลที่ขาดแหล่งรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนอื่น ผู้เข้าร่วมการสัมมนา คือ ตัวแทนกลุ่มนักเรียนโรงเรียนเกษตรกรรมทางไกล ซึ่งมีอยู่ 100 กลุ่ม จำนวน 4,600 คนทั่วประเทศ กลุ่มละ 2 คน รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางและภูมิภาคในจังหวัดต่างๆ โดยกรมฯ เปิดให้ผู้สนใจเข้าร่วมโครงการโรงเรียนเกษตรกรรมทางไกลกับกรมฯ ได้ที่ฝ่ายวิทยุการเกษตร กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร โทร. 0-2579-3927 (ไทยรัฐ, 19 มี.ค. 45)

ขบวนการสหกรณ์ทำการค้าระบบหักบัญชี

ขณะนี้ขบวนการสหกรณ์ในศรีสะเกษ ได้จัดตั้ง "ศูนย์ประสานงานสหกรณ์เพื่อแลกเปลี่ยนสินค้า โดยระบบหักบัญชี จ.ศรีสะเกษ" โดยระยะเริ่มต้นได้กำหนดแผนการดำเนินการไว้ 3 โครงการคือ ข้าวสารหอมมะลิแลกเปลี่ยนกับอาหารทะเลจากกระยอง ข้าวสารหอมมะลิแลกเปลี่ยนกับนมสดพร้อมดื่มจากราชบุรี และข้าวสารหอมมะลิหรือรำปลายข้าวแลกเปลี่ยนกับพันธุ์สุกรจากนครปฐม โดยขณะนี้สหกรณ์เข้าร่วมโครงการ 3 สหกรณ์ คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองศรีสะเกษ จำกัด สหกรณ์การเกษตรศรีกันทรารมย์ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรกันทรลักษณ์ จำกัด

โดยที่การจัดตั้งศูนย์ประสานงานสหกรณ์นี้ เป็นความริเริ่มจากที่นายสุจิต นันทมนตรี ผู้ว่าฯ ได้แนะนำให้ขบวนการสหกรณ์เป็นหัวหอกรทำการค้าระบบหักบัญชี (Account Trade) มาใช้ ระหว่างผลผลิตเกษตรของสมาชิก โดยเน้นสินค้าที่เป็นผลผลิตของจังหวัด คือ ข้าวหอมมะลิและหอมแดง นำไปแลกเปลี่ยนสินค้าจากต่างจังหวัดที่ผู้บริโภคในศรีสะเกษต้องการหรือขาดแคลน โดยทางผู้ว่าฯ พร้อมสนับสนุนและช่วยประสานงานให้ ในนามของหัวหน้าคณะผู้บริหารจังหวัดแบบบูรณาการเพื่อการพัฒนา (CEO) ไปยังจังหวัดต่างๆ โดยจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่เม.ย. 45 (ไทยรัฐ, 19 มี.ค. 45)

กรมวิชาการเกษตรมอบงานวิจัยดีเด่นให้นักส่งเสริมถ่ายทอดสู่เกษตรกร

ที่ผ่านมาในช่วง 2543-2544 กรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีความร่วมมือกันในการดำเนินงาน 3 โครงการคือ โครงการตามนโยบายรัฐ โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์พืช และโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีและประชาสัมพันธ์ โดยกรมวิชาการเกษตรได้ส่งมอบผลงานวิจัยให้กรมส่งเสริมฯ 5 เรื่อง ได้แก่เรื่อง เทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกลการเกษตร เทคโนโลยีด้านพันธุ์พืช เทคโนโลยีด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น สำหรับปี 45 กรมฯ ได้คัดเลือกผลงานวิจัยดีเด่นในปี 44 มอบให้กรมส่งเสริมฯ 19 เรื่องเพื่อนำไปถ่ายทอดสู่เกษตรกร ซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภทงาน ได้แก่ 1) งานวิจัยพื้นบ้าน 2) งานวิจัยประยุกต์ 3) งานพัฒนางานวิจัย 4) งานวิจัยสิ่งประดิษฐ์คิดค้น 5) งานบริการทางวิชาการ (ไทยรัฐ, 19 มี.ค. 45)

ตลาดซื้อขายเกษตรล่วงหน้า

กระทรวงพาณิชย์ได้เสนอ พ.ร.บ.ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.) ให้ ครม.พิจารณา ซึ่ง ครม.จำต้องไฟเขียว เพราะติดกรอบเงื่อนไขเวลาต้องอนุมัติให้เสร็จภายใน 1-2 เดือนนี้ เนื่องจากได้ผ่านความเห็นชอบจากสภา และ ครม.พรรคประชาธิปัตย์ในสมัยรัฐบาลที่แล้ว ได้อนุมัติการตั้งตลาดซื้อขายสินค้าเกษตร โดยได้ผ่านเป็น พ.ร.บ. กำหนดให้ตั้งตลาดฯ ดังกล่าวให้เสร็จภายในเมษายนปีนี้ และจะเริ่มเทรดได้ภายในปลายปีนี้ โดยสินค้านำร่องคือ มันสำปะหลังแปรรูป แต่หลายฝ่ายเกรงว่า จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรจริง แต่กลับเป็นช่องทางให้นักเก็งกำไรปั่นราคาสินค้า เพราะข้อเท็จจริงที่ปรากฏทั่วโลก ตลาดซื้อขายเกษตรล่วงหน้ามักเป็นแหล่งเก็งกำไรขนาดใหญ่ของผู้ค้า หรือถูกรอบงาโดยผู้ค้าสินค้าเกษตรรายใหญ่ ซึ่งไม่ใช่เกษตรกร (ผู้จัดการออนไลน์, 18 มี.ค. 45)

งานวิจัยกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร

มะนาวผง

คณะผู้วิจัยจากภาควิชาวิศวกรรมอาหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี ได้คิดค้นวิธีแก้ปัญหามะนาวแพงในช่วงหน้าแล้งและมะนาวล้นตลาดในหน้าฝน โดยศึกษาการแปรรูปน้ำมะนาวเป็นน้ำมะนาวเข้มข้น และการทำมะนาวผง ซึ่งเมื่อนำผลิตภัณฑ์มาเจือจางแล้ว ก็จะได้น้ำมะนาวที่ใกล้เคียงมะนาวสด ซึ่งงานวิจัยนี้สามารถพัฒนาสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ได้ นอกจากมะนาวผงแล้ว ทางบางมดยังแปรรูปอื่นๆ อีก เช่น ทุเรียนอบแห้ง กะทิผง พริกอบแห้ง สมุนไพรต่างๆ นำมาทำเป็นชา โดยสหรัฐ ญี่ปุ่น ยุโรป ถือเป็นตลาดใหญ่ของผลผลิตทางการเกษตรอบแห้ง ซึ่งมีมูลค่าส่งออกปีละหลายสิบล้านบาท (ผู้จัดการรายวัน, 12 มี.ค. 45)

ไวน์ข้าว

คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.เกษตรศาสตร์ได้วิจัยนำข้าวมาผลิตเป็นไวน์ โดยมีศักยภาพที่จะผลักดันสู่การส่งออกได้ โดยเล็งเห็นว่า ไวน์จากข้าวมีข้อได้เปรียบ แตกต่างจากผลไม้ซึ่งจะมีข้อจำกัดของฤดูกาลและปริมาณ และยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้ข้าวด้วย โดยทำออกมาในลักษณะไวน์ขาว อาศัยวิธีการผลิตแบบพื้นบ้านผสมเทคโนโลยีสมัยใหม่ และยังปรุงรสด้วยเครื่องเทศ ซึ่งผสมอยู่ในการทำลูกแก๊ง ได้แก่ ข้าว กระเทียม พริก กระชาย พริกไทย นอกจากนี้ยังมีโครงการผลิตไวน์แดงจากข้าวอีกด้วย (เดลินิวส์, 18 มี.ค. 45)

ชาเขียวใบชาบาร์เลย์

สถาบันวิจัยและฝึกอบรมการเกษตร ลำปางได้ทดลองทำชาเขียวใบชาบาร์เลย์ ซึ่งมีสาร “เบตากลูแคน” ที่มีคุณสมบัติช่วยลดโคเลสเตอรอลได้ และพบว่าเป็นพืชที่มีศักยภาพจะนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์พวกเครื่องดื่มประเภทชาเขียวได้ดี นอกจากนี้ยังระบุว่า ใบชาชาวไทย รวมทั้งชาสากลก็สามารถนำมาทำได้เช่นกัน โดยขณะนี้ทางสถาบันกำลังศึกษาอยู่ (ไทยรัฐ, 22 มี.ค. 45)

ปุ๋ยหมักสูตรกรมพัฒนาที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดินได้เข้าไปส่งเสริมเกษตรกรแถบ จ.เพชรบุรี ให้จัดทำปุ๋ยหมักบำรุงดิน โดยใช้สารเร่ง พด. 1 เป็นตัวช่วย ซึ่งประกอบด้วยเชื้อจุลินทรีย์หลายชนิดที่ช่วยย่อยสลายเศษพืชเป็นปุ๋ยหมักได้เร็ว และมีสารอาหารหลายชนิด ปัจจุบันนี้เกษตรกรบ้านไร่หลวง ใน อ.ท่ายาง มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตปุ๋ยหมักโดยมีสมาชิกกว่า 20 คน ร่วมกันผลิตปุ๋ยหมักครั้งละ 2,500 ตัน เพื่อแบ่งใช้ในกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกมะนาว ภายใต้การสนับสนุนของสถานีพัฒนาที่ดินเพชรบุรี ซึ่งทางกรมวิชาการเกษตรให้การรับรองว่า เป็นปุ๋ยหมักที่มีธาตุอาหารพร้อม เมื่อนำไปใช้จะช่วยคืนความอุดมสมบูรณ์ให้ธรรมชาติได้อย่างดี (เดลินิวส์, 12 มี.ค. 45)

ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน

เหล้าพื้นบ้านกับสิทธิมนุษยชน

ที่ผ่านมา เครือข่ายองค์กรประชาชนภาคเหนือและสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ ได้สร้างแรงกดดันเพื่อเจรจาให้รัฐยอมรับข้อเรียกร้องของภาคประชาชน ได้แก่ (1) ยกเลิก พ.ร.บ.สุราปี 2493 (2) ออก พ.ร.บ.จัดแจงและจำหน่ายเหล้าพื้นบ้านภาคประชาชน (3) สั่งการให้อธิบดีกรมสรรพสามิตยุติการจับกุมดำเนินคดีกับสมาชิกเครือข่ายเหล้าพื้นบ้านระหว่างการแก้ไขปัญหายกเลิก พ.ร.บ. สุรา ปี 2493 และรอกการออก พ.ร.บ.จัดแจงเป็นการชั่วคราว จนกว่าการแก้ปัญหาจะแล้วเสร็จ และ (4) ให้รัฐสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพเหล้าพื้นบ้าน

เพราะชาวบ้านเห็นว่า เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น และเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ ที่สำคัญ รัฐก็ดก้นชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมเพื่อผลิตเหล้าพื้นบ้าน แต่กลับเอาสิทธินี้ไปเปิดโอกาสให้เอกชนดำเนินการผ่านการสัมปทาน ทำให้รัฐและเอกชนมีรายได้ แต่ชาวบ้านเสียประโยชน์และถูกเปลี่ยนสถานะเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย

เกษตรกรทั่วประเทศรวมพลังหนุนโครงการ “น้ำจืดอินทรีย์ภูชาดี”

ปัจจุบันการทำเกษตรอินทรีย์โดยใช้น้ำหมักชีวภาพกำลังได้รับความสนใจจากเกษตรกรทั่วประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ นายอาคม ภูติภัทร์ ตัวแทนและผู้ประสานงานกลุ่มผู้ใช้จุลินทรีย์เพื่อการพึ่งตนเองเปิดเผยว่า ปริมาณการใช้มีถึงปีละ 2 ล้านลิตร โครงการที่ห้ามเป้าหมายที่การลดการใช้ปุ๋ยเคมี และการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านเกษตรอินทรีย์ให้กว้างขวาง ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยคิดจะจัดกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ในแต่ละจังหวัดนาร่อง จังหวัดละ 4 ครั้ง ทุกๆ 3 เดือน ในจังหวัดนาร่อง 10 จังหวัด คือ ยโสธร สุรินทร์ หนองบัวลำภู นครราชสีมา นครศรีธรรมราช ปัตตานี สงขลา พิจิตร พิษณุโลก และปราจีนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ทำน้ำหมักจุลินทรีย์ใช้เองอยู่แล้ว ล่าสุดได้มีการจัดเวทีผู้นำกลุ่มเกษตรกรระดับอำเภอไปแล้ว 3 จังหวัดภาคใต้ คือ ที่ อ.จะนะ จ.สงขลา อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี และที่ อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช โดยตั้งเป้าว่าจะเปิดเวทีขยายแนวคิดไปเรื่อยๆ เริ่มจากระดับเครือข่าย แล้วค่อยขยายไปสู่ระดับจังหวัดและระดับชาติ เพื่อประสานเชื่อมโยงกลุ่มที่สนใจเข้าด้วยกัน แทนที่จะต่างคนต่างทำ เพราะจะทำให้สามารถซื้อกากน้ำตาลในราคาที่ถูกลงได้ และทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในระยะยาวได้ เพราะที่ผ่านมา การทำน้ำหมักจุลินทรีย์ประสบปัญหาหลายประการ เช่น กากน้ำตาลมีราคาแพง เกิดระบบผูกขาดการขายกากน้ำตาลโดยพ่อค้าคนกลาง (ข่าวชุมชน, ฉบับที่ 48 ปีที่ 6 เมษายน 45)

เกษตรกรรายย่อยระดมความรู้ฟื้นฟูท้องถิ่นด้านกระแสโลกาภิวัตน์

เมื่อวันที่ 3-5 เมษายน ที่ผ่านมา มูลนิธิเกษตรกรมยั่งยืน (ประเทศไทย) และองค์กรพัฒนาเอกชน จับมือกับเครือข่ายองค์กรเกษตรกร จัดงาน “มหกรรมวิชาการชาวบ้าน” ขึ้น ณ โรงเรียนบ้านกุดตาไถล อ.นาคู จ.กาฬสินธุ์ เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ และภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำการเกษตร ภายในงานนอกจากมีการสาธิตการจัดการด้านการเกษตรของพี่น้องเกษตรกร เช่น การทำน้ำปลาจากปลาร้า การแปรรูปอาหารประเภทต่างๆ เป็นต้น ยังจัดให้มีซุ้มห้องเรียนอีก 7 ห้อง ใช้วิธีเกษตรกรรมสอนกันเอง เช่น ห้องเทคนิคการปรับปรุงดิน ห้องเทคนิคการคัดพันธุ์ข้าว การขยายพันธุ์พืช การทำสมุนไพรไล่แมลง การทำเหล้าพื้นบ้าน เป็นต้น เรียกได้ว่า เป็นวันแลกเปลี่ยนพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเทคโนโลยีชาวบ้าน การจัดงานครั้งนี้เสมือนเป็นการฟื้นฟูภูมิปัญญาหรือวิชาการของเกษตรกรขึ้นมาอีกครั้ง แล้วรวมตัวกันทำเพื่อสู้กับกระแสโลกาภิวัตน์ นำไปสู่การ “เอ็ดอู๋ เอ็ดเกิน” ที่มีความเอื้ออาทร และการพึ่งตนเองได้ของเกษตรกร (ข่าวชุมชน, ฉบับที่ 48 ปีที่ 6 เมษายน 45)

สรุปสาระข่าว

นโยบายรัฐ

◎ วิพากษ์กองทุนป่าไม้เขตร้อน

กรณีกองทุนป่าเขตร้อนที่ รว.กระทรวงการต่างประเทศแถลงเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 45 ว่าจะยังไม่มีการลงนามจัดตั้งโดยยื้อออกไปอีก 1 ปี มีการสะท้อนมุมมองว่า เรื่องจบแบบทิ้งเงื่อนปม ทำให้คราวนี้เรื่องถึงจบง่ายตาย และเหตุใดรัฐจึงยอมควักเงิน 70 ล้านบาทให้หนี้สหรัฐ เพื่อซื้อเวลาออกไป

ว่ากันว่ารัฐบาลพลาดเรื่องนี้เอง เพราะไม่ได้ดูรายละเอียด ปล่อยให้อเมริกาล้วงลึกถึงระดับกรม (ป่าไม้) โดยตรง กระทรวงการคลังและกระทรวงการต่างประเทศไปเจรจากับอเมริกาเพื่อเข้าโครงการผ่อนปรนภาระหนี้เงินกู้ที่มีกรอบข้อตกลงให้ไทยจัดตั้งกองทุนป่าเขตร้อนก็ไม่ได้คิดอะไรมากกว่าเรื่องเงิน และอเมริกาคือผู้กำหนดทิศทางของกองทุนนี้มาตั้งแต่ต้น พอกรมป่าไม้เสนอมาที่กระทรวงเพื่อให้เร่งเอาเรื่องเข้า ครม. โดยอ้างว่าต้องรีบทำให้ทันก่อน 1 มีนาคม ไม่เช่นนั้น เรื่องการผ่อนปรนหนี้เงินกู้ ไทยก็จะหมดสิทธิ์ เรื่องนี้จบง่าย เพราะฝ่ายรัฐบาลเอง รัฐจึงยกประเด็นขึ้นมาแล้วให้เอ็นจีโอกับสื่อช่วยจุดกระแส แต่ถ้าเอ็นจีโอและชาวบ้านยกประเด็นขึ้นมาเอง ไม่น่าว่าจะลงเอยแบบนี้ อาจจะต้องออกแรงอีกมาก เช่นกรณีมีการพยายามเอาพันธุ์พืชจีเอ็มโอมาปลูกในไทย

เรื่องนี้มองกันว่าหากจะแก้ไขปัญหาเรื่องโจรสลัดชีวภาพอย่างเป็นระบบ รัฐบาลจะต้องจัดตั้งองค์กรหรือกระบวนการที่สาธารณะจะได้มีส่วนร่วม มีส่วนตรวจสอบ และข้อตกลงระหว่างประเทศที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่องสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนต้องได้รับการเปิดเผย (ผู้จัดการออนไลน์, 8 มี.ค. 45)

◎ บีโอไอจับมือกระทรวงเกษตรฯ พัฒนาวิสาหกิจชุมชน

บีโอไอ (BOI) ได้หารือร่วมกับปลัดกระทรวงเกษตรฯ ในการกำหนดอุตสาหกรรมเกษตรเป้าหมายให้ไปในแนวทางเดียวกัน และหาแนวทางความร่วมมือในการพัฒนาส่งเสริมความแข็งแกร่งของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบสหกรณ์การเกษตร โดยบีโอไอจะเข้ามาทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรมให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การฝึกอบรม และดึงเอสเอ็มอีต่างประเทศมาช่วยในด้านเทคโนโลยี การตลาดและการจัดการ โดยเบื้องต้นกระทรวงเกษตรฯ จะคัดเลือกสหกรณ์ที่เข้มแข็งและมีวินัยในการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งโครงการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพให้เป็นโครงการนำร่องในการส่งเสริม ซึ่งคาดว่าจะคัดเลือกได้ประมาณปลายมีนาคมนี้ นอกจากนี้บีโอไอยังมีการเชื่อมโยงข้อมูลด้านการเกษตรของกระทรวงเกษตรฯ ลงในเว็บไซต์ ด้านการลงทุนระดับจังหวัดของบีโอไอด้วย (www.investmentthailand.com) (ผู้จัดการ, 7 มี.ค. 45)

◎ รับจำนำข้าวนาปรัง

ที่ประชุม กนข. อนุมัติให้องค์การคลังสินค้า (อคส.) องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรังปีนี้เริ่ม 20 มี.ค.-ก.ค. โดยตั้งเป้ารับจำนำประมาณ 1.5 ล้านตันจากจำนวนผลผลิตข้าวในตลาดประมาณ 5.7 ล้านตัน และระบุว่าโรงสีที่ตรวจสอบว่ามีการทุจริตการรับจำนำข้าวนาปรังที่ผ่านมาที่ตรวจพบจะห้ามเข้าร่วมโครงการ

◎ โค่นยางพาราปีละ 3 แสนไร่

5 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมไม้ยาง ได้แก่ สมาคมไม้ยางพาราไทย สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องเรือนกลุ่มเฟอร์นิเจอร์ สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องเรือนไทย และชมรมกรอบรูป ผนึกกำลัง

ยื่นหนังสือถึงนายกฯ ให้อนุมัติเงินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ 58,000 ล้านบาท สนับสนุนให้มีการโค่นยางเพื่อปลูกทดแทน รองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมไม้ยางพาราที่ขยายตัวและป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบ รวมทั้งขอให้รัฐลดภาษีเครื่องจักรและอะไหล่

โดยทั้งหมดมีความพยายามหาแนวทางความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการเพื่อสนับสนุนการส่งออกให้ได้ตามเป้าหมาย 100,000 ล้านบาทใน 5 ปี โดยมีข้อสรุปว่า จะมีการตั้งคณะทำงานขึ้นมา 1 ชุดดูแลอุตสาหกรรมไม้ยางทั้งระบบ และเสนอให้รัฐสนับสนุนการโค่นยางและปลูกทดแทนปีละ 300,000 ไร่ เพราะปัจจุบันรัฐโค่นเพื่อปลูกทดแทนได้เพียงปีละ 135,000 ไร่ เพราะจากแนวโน้มการเติบโตอุตสาหกรรมไม้ยางพารามีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนั้นมีโอกาสจะขาดแคลนวัตถุดิบ ซึ่งการโค่นยางแล้วปลูกทดแทนยังเป็นการทำตามเงื่อนไขในการลดกำลังการผลิตยางที่ไทยตกลงกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตยางล้นตลาดด้วย

ตอนนี้ตัวเลขส่งออกสินค้าทั้งระบบมีมูลค่า 50,000-60,000 ล้านบาท และจะตั้งเป้าส่งออกให้ได้ 100,000 ล้านบาทใน 5 ปี ปัญหาในอดีตคือ ปริมาณไม้ที่โค่นเพื่อปลูกทดแทนแต่ละปีไม่สามารถระบุได้ว่ามีจำนวนเท่าไร ทำให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งระหว่างผู้ผลิตวัตถุดิบกับผู้ผลิตเฟอร์นิเจอร์มาตลอด เรื่องไม้ขาดแคลนและราคาไม้ที่สูง(กรุงเทพธุรกิจ, 13 มี.ค. 45)

◎ กระทรวงเกษตรฯ รับมือวิกฤติภัยแล้ง

จากที่มีสัญญาณบ่งชี้ถึงแนวโน้มความรุนแรงของภาวะภัยแล้งในปีนี้ กระทรวงเกษตรฯ ออกมาเปิดเผยการรับมือว่า ได้ดำเนินการเพิ่มฐานปฏิบัติการฝนหลวงจาก 7 ฐานเป็น 12 ฐาน ครอบคลุม 6 กลุ่มลุ่มน้ำทั่วประเทศ เพื่อสำรองปริมาณน้ำต้นทุนในเขื่อนและอ่างเก็บน้ำต่างๆ และบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร และเตือนว่าเกษตรกรที่อยู่นอกเขตชลประทานควรเตรียมเก็บกักน้ำและวางแผนการใช้น้ำอย่างประหยัด ควรชะลอหรือเปลี่ยนไปปลูกพืชไร่ใช้น้ำน้อยแทนการทำนาปรัง (ผู้จัดการออนไลน์, 14 มี.ค. 45)

ด้านนายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ ในฐานะประธานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายภัยธรรมชาติเปิดเผยว่า ได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำแผนเชิงรุกเพื่อเตรียมรับมือกับปรากฏการณ์เอลนีโญ ภายหลังกรมพัฒนาที่ดินได้ประเมินความเสียหายทางเศรษฐกิจโดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศพบว่าพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์นี้เพิ่มขึ้น 17 ล้านไร่ จากพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบภัยแล้งปกติ 57 ล้านไร่ สำหรับพื้นที่เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบคือ ภาคอีสานตอนล่างและตอนกลาง ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ยโสธร สุรินทร์ อุบลราชธานี มุกดาหาร ร้อยเอ็ด บริเวณทุ่งกุลาร้องไห้ ส่วนภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก ตาก ลำปาง และภาคกลางตอนบน ได้แก่ อุทัยธานีและกาญจนบุรี (ผู้จัดการออนไลน์, 12 มี.ค. 45)

ด้านสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคอีสาน เตือนว่าเขตอีสานตอนล่าง โดยเฉพาะนครราชสีมาถือเป็นพื้นที่ที่น่าเป็นห่วงต่อการจัดการส่งเสริมการปลูกพืชช่วงหน้าแล้งมากที่สุด เพราะน้ำในอ่างเก็บน้ำสำคัญ เช่น ลำพระเพลิง ลำตะคอง มูลบ่น ลำแฉะมีปริมาณต่ำ นอกจากนี้ยังวางกรอบการปลูกพืชฤดูแล้งลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังทั่วทั้งภาค เพราะใช้น้ำมาก โดยคณะอนุกรรมการการปลูกพืชฤดูแล้งปี 2545 วางกรอบให้ลดพื้นที่เพาะปลูกทั่วประเทศลงประมาณ 1 ล้านไร่ เนื่องจากปัญหาราคาข้าวตกต่ำมาตั้งแต่ปีที่ผ่านมา หากปลูกโดยไม่มีการควบคุม เกินกว่าปริมาณข้าวจะเกินความต้องการของตลาดมาก ส่งผลกระทบต่อกลไกราคาข้าวทั้งประเทศตกต่ำลงอีก โดยพืชที่ส่งเสริมให้ปลูกในฤดูแล้งปี 45 ได้แก่ ถั่วเหลืองและถั่วเขียว (ผู้จัดการออนไลน์, 12 มี.ค. 45)

◎ นโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ-จีเอ็มโอ

นายอนันต์ ดาโลดม ในฐานะประธานกรรมการการเกษตร วุฒิสภา ได้เคลื่อนไหวจัดสัมมนาเรื่อง “นโยบายเทคโนโลยีชีวภาพ-จีเอ็มโอของประเทศไทย” เมื่อวันที่ 11 มี.ค. นี้ ที่รัฐสภา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางอันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายของประเทศ ที่มีการมองกันว่าการผลักดันให้มีการทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นาอีกครั้ง

นั้นเอง หลังจากที่ กรม.มิตติให้ยุติการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชจีเอ็มโอทุกชนิดในระดับไร่นา เมื่อวันที่ 3 เม.ย. 44 ตามข้อเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจน ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบการควบคุมตรวจสอบการทดสอบหละหลวม จนทำให้พันธุ์พืชจีเอ็มโอคือ ฝ้ายบีที หลุดลอดไปสู่แปลงเพาะปลูกทั่วไปของเกษตรกร ซึ่งมติ กรม. ดังกล่าว ทำให้กรมวิชาการเกษตรมีมติเมื่อวันที่ 9 เม.ย. 44 ว่าหากมีผู้ยื่นขออนุญาตนำเข้าพืชจีเอ็มโอจะอนุญาตได้เฉพาะขั้นตอนที่ 1 คือ ให้ศึกษาทดลองในโรงเรือนหรือห้องปฏิบัติการเท่านั้น ทำให้ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะกรรมการการเกษตรฯ ให้พิจารณาปัญหานี้ เพราะทำให้เกิดความสับสนแก่ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน และก่อให้เกิดการชะงักงันในการวิจัยและพัฒนาเรื่องนี้ โดยเห็นว่า การทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชตัดต่อพันธุกรรมมีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เพียงแต่ให้มีกลไกในการกำกับดูแลที่เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งนายอนันต์ บรรยายว่า ประเทศไทยมีกลไกและมาตรการควบคุมดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นอย่างดีทั้งในระดับห้องปฏิบัติการและภาคสนามจัดอยู่ในชั้นแนวหน้าและทัดเทียมในระดับสากลกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และระบุว่ากระแสคัดค้านและไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นเพียงความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ของกลุ่มองค์กรเอกชนบางกลุ่ม อันนำไปสู่การชะงักงันของการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า งานนี้ล้วนประกอบไปด้วยนักวิชาการที่ให้การสนับสนุนเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น นายบรรพต ณ ป้อมเพชร ประธานคณะอนุกรรมการนโยบายระดับชาติด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ นายสุทัศน์ ศรีวัฒนพงษ์ ผอ.ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ เป็นต้น คำถามคือ ประเทศไทยมีกลไก มาตรการควบคุมดูแลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นอย่างดี จริงหรือไม่ และประเด็นที่สังคมไทยต้องตอบให้ชัดเจนคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจะมุ่งไปทางใด เพราะท้ายที่สุดการผลักดันเชิงนโยบายให้ประเทศไทยยอมรับเทคโนโลยีชีวภาพ-จีเอ็มโอ ก็อาจจะกลายเป็นช่องทางและการเปิดประตูให้บรรษัทข้ามชาติซึ่งผูกขาดเทคโนโลยีชีวภาพของโลกเพียงไม่กี่บริษัทเข้ามาบ่อนทำลายความมั่นคงด้านอาหารของชาติ

เพราะที่ผ่านมาบทเรียนที่สะท้อนความอ่อนด้อยในกลไกการควบคุมและตรวจสอบความปลอดภัยทางชีวภาพที่ชัดเจนในช่วงที่ผ่านมาคือ การอนุญาตให้มีการทดสอบฝ้ายบีทีขึ้น ซึ่งเป็นพืชตัดแต่งพันธุกรรมพันธุ์แรกที่มีการขออนุญาตกระทรวงเกษตรฯ นำเข้ามาปลูกในไทยโดยบริษัทมอนซานโต (ไทยแลนด์) จำกัด ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการทดสอบฝ้ายพันธุ์บีที แต่คณะกรรมการฯ ที่แต่งตั้งขึ้นมาถึง 2 ครั้ง ล้วนถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่โปร่งใส เพราะรายชื่อคณะกรรมการ ปรากฏว่ามีตัวแทนของบริษัทมอนซานโตอยู่ถึง 3 คน กระทรวงเกษตรฯ เผชิญแรงกดดันจากเครือข่ายเอ็นจีโอจนต้องแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ขึ้นมาแทน โดยมีผู้แทนภาคเอกชนจากบริษัทโนวาร์ตีสเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย ซึ่งก็เป็นบริษัทที่กำลังอยู่ระหว่างการทดลองปลูกข้าวโพดบีทีที่ไร่นาทดลองของบริษัทที่อำเภอตากฟ้า จ.นครสวรรค์ และมีแนวโน้มจะนำเข้าเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดบีทีมาปลูกในประเทศไทย

การปล่อยให้มีการทดสอบฝ้ายบีทีในระดับไร่นา ทำให้ฝ้ายบีทีรั่วไหลไปสู่แปลงเพาะปลูกทั่วไป เครือข่ายเอ็นจีโอและภาคประชาชนจึงกดดันให้มีการตรวจสอบเรื่องนี้ ซึ่งกระทรวงเกษตรฯ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องนี้ ต่อมาได้แถลงผลการทดสอบว่า จากตัวอย่าง 100 ตัวอย่างจากไร่ฝ้าย 11 แปลง ใน 4 จังหวัด ตรวจพบฝ้ายจีเอ็มโอจำนวน 9 ตัวอย่าง แต่กระทรวงเกษตรฯ ไม่มีการดำเนินการใดๆ ในการเอาตัวผู้กระทำผิดกฎหมายมาลงโทษ เหล่านี้คือข้อเท็จจริงเมื่อ 2 ปีก่อนที่นำไปสู่ข้อเรียกร้องให้ยุติการทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา เพื่อหันกลับมาสร้างกลไกการควบคุมตรวจสอบกันใหม่ ซึ่งเวลานี้การสร้างกลไกดังกล่าวภายใต้คำสั่งจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพยังมีความคืบหน้า ขณะที่มีความเคลื่อนไหวของข้าราชการระดับสูงในกระทรวงเกษตรฯ ผลักดันให้มีการทบทวนมติ กรม. วันที่ 3 เม.ย. 44 อย่างต่อเนื่อง โดยอ้างเหตุผลว่า ประเทศไทยจะล่าช้า หากไม่พัฒนาจีเอ็มโอ จะตามไม่ทันประเทศอื่นๆ (ผู้จัดการออนไลน์, 11 มี.ค. 45)

ด้านนักวิชาการก็ออกมาจากรัฐ นักวิทยาศาสตร์ไทยว่าทู่หมัดกำลังคน งบประมาณ เพื่อตอบโจทย์ผิดๆ ซึ่งเป็นผลประโยชน์ของบรรษัทข้ามชาติ ที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีชีวภาพเพียงไม่กี่ราย และเป็นความมั่งงายในทางวิชาการที่อ้างเหตุผลเพื่อความก้าวหน้าในด้านการวิจัยและพัฒนา เป็นการตักตวงประชาชนว่าโง่เขลา ไม่รู้ ประเทศไทยพัฒนาการเกษตรมากกว่า 40 ปี มีวิทยาศาสตร์อะไรไปสร้างผลผลิต ไปสร้างความหลากหลาย มีแต่ทำลายเกษตรกรโดยการปฏิวัติเขียว องค์การของรัฐบาลแล้วไปสนใจเรื่องของบริษัทมอนซานโต้ ทั้งๆ ที่มีปัญหาของเกษตรกรอีกมากมายที่ควรทำ เมื่อตอบโจทย์ไม่ถูกก็อย่าคิดว่าจะได้คำตอบที่เป็นการพัฒนาการเกษตรในระยะยาว การจัดการนโยบายด้านความหลากหลายทางชีวภาพมีความหละหลวม และเป็นปัญหาโครงสร้างที่ต้องถูกสังคายนาโดยคนที่มีความเป็นกลางและเปิดให้มีส่วนร่วม

ขณะที่เอ็นจีโอ เกษตรกร เรียกร้องให้สอบพฤติกรรมที่น่าเคลือบแคลงของประธาน กมธ. เกษตรฯ โดยระบุว่า การประชุมครั้งนี้เชิญเฉพาะฝ่ายที่ดูแลนโยบาย เช่น รมต.กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ รวมทั้งข้าราชการที่มาจากฝ่ายที่มีนโยบายสนับสนุนเรื่องจีเอ็มโอแทบทั้งสิ้น โดยอาศัยกลไกของรัฐสภาเพื่อใช้ผลสรุปการสัมมนาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของประเทศ แต่กลับกีดกันการเสนอความเห็นของภาคประชาชน (ผู้จัดการออนไลน์, 12 มี.ค. 45)

ด้านนายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผอ.องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (ไบโอไทย) ได้เปิดเผยเช่นเดียวกันว่า ขณะนี้มีความเคลื่อนไหวของกระทรวงเกษตรฯ และหน่วยงานรัฐที่ส่งเสริมเรื่องจีเอ็มโอที่ต้องการให้ทบทวนมติเมื่อวันที่ 3 เม.ย. 44 ดังกล่าว เช่น อดีต รมต.กระทรวงเกษตรฯ นายณที ขลิบทอง และนายปิณฑิรส์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา ปลัดกระทรวงเกษตรฯ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการนโยบายสินค้าเทคโนโลยีชีวภาพของคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ทั้งๆ ที่การเรียกร้องให้มีการยุติการทดลองจีเอ็มโอในภาคสนามเอาไว้ชั่วคราวของเกษตรกรนั้นมีเหตุผลรองรับหลายประการ อาทิ 1) การไม่สามารถควบคุมการทดลองในระดับไร่นาได้นั้น ในที่สุดจะเป็นการทำลายกระบวนการการทดสอบความปลอดภัยทางชีวภาพ เพราะจะเป็นช่องทางสำคัญในการกระจายพืชจีเอ็มโอเสียเอง 2) ขณะนี้กฎหมายที่มีอยู่ เช่น พ.ร.บ.กักพืช พ.ร.บ.คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ก็ไม่สามารถควบคุมดูแลเกี่ยวกับการทดสอบจีเอ็มโอได้ เช่น ไม่ครอบคลุมการทดลองเกี่ยวกับสัตว์ ไม่ครอบคลุมการวิจัยที่ทำขึ้นในประเทศ ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยสำหรับความเสียหาย เช่น บริษัทต่างชาติก็ไม่ต้องรับผิดชอบกับการทำให้เกิดความเสียหายเมื่อมีการปนเปื้อนของพืชจีเอ็มโอ 3) การปล่อยให้มีการทดสอบพืชจีเอ็มโอในไร่นา โดยปราศจากกฎหมายและมาตรการที่เข้มงวด จะเป็นการทำให้เกิดการปนเปื้อนต่อแหล่งผลิตปลอดภัยจีเอ็มโอของประเทศ และยังทำลายนโยบายเกษตรอินทรีย์ของรัฐบาลด้วย เพราะไม่สามารถควบคุมการผสมข้ามและการปนเปื้อนได้ การทดสอบจีเอ็มโอและทำให้เกิดการปนเปื้อนนั่นเป็นการทำลายสิทธิของเกษตรกรในการใช้พันธุ์พืชท้องถิ่น และทำลายสิทธิของผู้บริโภคชาวไทยที่จะได้รับผลผลิตจากอาหารปลอดภัยจีเอ็มโอ เนื่องจากพืชจีเอ็มโอสามารถผสมเกสรข้ามมายังสายพันธุ์พืชท้องถิ่น เกษตรกรในหลายประเทศได้ฟ้องร้องบริษัทเมล็ดพันธุ์ที่จะละเมิดสิทธิของตน และบางกรณีเกษตรกรก็ถูกบริษัทฟ้องร้องเนื่องจากเอาเมล็ดพันธุ์ที่เกิดจากการผสมข้ามไปปลูก (ผู้จัดการออนไลน์, 11 มี.ค. 45)

ตลาด/ กระแสผู้บริโภค

◎ โภชนาการไทยยุคเศรษฐกิจใหม่

คอลัมน์ “ตลาดบริโภค” ในนิตยสารสุดสัปดาห์ฉบับ 18-24 มี.ค. 45 ตั้งประเด็นที่น่าสนใจว่า โภชนาการไทยจะอยู่ตรงไหน จะเอาตัวรอดได้อย่างไรในยุคเศรษฐกิจใหม่ ที่อาหารการกินของทั้งโลกกำลังจะกลายเป็นอเมริกันฟาสต์ฟู้ดไปหมด ด้วยว่าอาหารและโภชนาการในยุคนี้ จะไม่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบแต่การบริโภคและสุขภาพเท่านั้น แต่จะเป็นเรื่องที่ต่างชาติจะนำมาใช้เป็นอาวุธทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจฐานชาวบ้านด้วย

กรณีของประเทศไทย ผู้เขียน (ดร.วินัย ดะห์ลัน) มองว่า หากความนิยมอาหารไทยเผยแพร่ข้ามพรมแดนไปได้ไกลเท่าใด ก็ยังยิ่งเอื้อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประชาชนคนไทยมากขึ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการส่งออกวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ แต่การที่จะก้าวไปสู่จุดที่ทำให้อาหารไทยกลายเป็นแฟชั่นแบบเดียวกับอาหารฟาสต์ฟู้ดนั้นทำได้หลายแนวทาง ได้แก่ การเริ่มต้นภายในบ้านเราเอง ให้คนไทยภาคภูมิใจกับอารยธรรมของอาหารและโภชนาการไทยให้ได้ ทั้งรัฐและเอกชนต้องเร่งสนับสนุนการดำเนินงานทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการไทยให้มากขึ้น อาทิ การจัดทำศูนย์ประวัติศาสตร์อาหารและโภชนาการไทย พิพิธภัณฑ์อาหารไทย การจัดการเรียนรู้การสอนทางด้านไทยศึกษาว่าด้วยอาหารและโภชนาการไทย การสนับสนุนงานวิจัยการแพทย์แผนไทยสมุนไพรไทย สร้างเครือข่ายอาหารและโภชนาการไทยกับสุขภาพให้เป็นที่ยอมรับกว้างขวางทั่วโลก

การจะทำให้อาหารไทยเป็นอาหารสุขภาพได้ นักโภชนาการจะต้องผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับโภชนาการให้ได้อย่างชาญฉลาด โดยยืนหยัดอยู่บนแนวทางโภชนาการอาหารไทยและให้กระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภคของคนในสังคมยุคใหม่น้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น การพัฒนาอาหารไขมันต่ำทดแทนกะทิ น้ำตาลผลไม้ทดแทนน้ำตาลทราย การพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารไทยสะดวกบริโภค ฯลฯ รวมทั้งจะต้องสร้างพันธมิตรหรือแนวร่วมทางอาหารและโภชนาการภูมิภาคที่มีอารยธรรมทางอาหารใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นปราการด้านท้าววัฒนธรรมอาหารแบบตะวันตกหรือทำให้สมดุลในการต่อสู้ทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจมีมากขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักวิชาชีพต่างๆ ให้ทำงานสอดประสานกันเพื่อช่วยสร้างค่านิยมอาหารและโภชนาการไทยให้เกิดขึ้น โลกไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจใหม่ หมดเวลาที่นักโภชนาการจะทำตัวเป็นนักวิชาการอยู่บนหอคอยงาช้าง แยกตนเองจากการรับรู้ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมไม่ได้แล้ว จะต้องเรียนรู้และเข้าใจพื้นฐานกฎหมายระหว่างประเทศ ทรัพย์สินทางปัญญา แกดดท์ องค์การการค้าโลก ข้อตกลงทางด้านชีวภาพ ฯลฯ ด้วย (เนชั่นสุดสัปดาห์, 18-24 มี.ค. 45, น. 76-77)

๕) สิทธิบัตรข้าวหอมมะลิ

รมช.กระทรวงพาณิชย์เปิดเผยว่า กระทรวงเกษตรสหกรณ์ ได้มีจดหมายลงวันที่ 22 ก.พ. 45 ถึงรัฐบาลไทยกรณีนักวิจัยสหรัฐฯ ได้นำพันธุ์ข้าวหอมมะลิของไทยไปวิจัย ซึ่งระบุว่า สหรัฐจะปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งการนำพันธุ์ข้าวตัวอย่างไปจากอิตาลี ตามกฎของอิตาลีที่กำหนดในเรื่องการรับโอนเชื้อพันธุ์ (MTA) เอาไว้ว่า ห้ามทำการจดสิทธิบัตรในพันธุ์ข้าวที่ได้นำไปจากอิตาลี และสหรัฐระบุว่า จะไม่มีการนำเอาพันธุ์ข้าวที่ทำการวิจัยได้ไปทำการจดสิทธิบัตร และจะส่งสำเนายืนยันการเซ็นสัญญา MTA ที่ได้ทำกับอิตาลีมาให้ไทยดูด้วย

ส่วนการร่างสัญญาการรับโอนเชื้อพันธุ์ (MTA) ของไทยนั้น ขณะนี้ร่างเสร็จแล้ว ล่าสุดกรมทรัพย์สินทางปัญญากำลังประสานไปทางชุดฝ่ายการพาณิชย์ให้ติดต่อกับนักวิจัยสหรัฐฯ เพื่อมาลงนามใน MTA กับไทย นอกจากนี้ห้ามไม่ให้มีการจดสิทธิบัตรในพันธุ์ข้าวของไทยแล้ว ยังห้ามไม่ให้นำไปใช้เชิงพาณิชย์ ห้ามนำไปเผยแพร่ ซึ่งไทยมีความกังวลว่า แม้จะห้ามไม่ให้นักวิจัยนำเอาพันธุ์ข้าวที่วิจัยได้ไปใช้ แต่คนอื่นๆ จะนำไปหาประโยชน์ได้ จึงต้องทำสัญญาให้ครอบคลุมถึงบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยข้าวทั้งหมด (ผู้จัดการออนไลน์, 12 มี.ค. 45)

ความเคลื่อนไหวภาคประชาชน

๕) องค์การผู้บริโภคจี เอส. ติดฉลากจีเอ็มโอ

สหพันธ์องค์กรผู้บริโภคและตัวแทนองค์กรผู้บริโภค 7 องค์กร ร่วมกันยื่นหนังสือถึงปลัดกระทรวงสาธารณสุข ขอให้เร่งรัดการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากการดัดแปลงพันธุกรรม ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ให้คำมั่นสัญญากับประชาชนว่า จะเร่งให้มีการออกกฎหมายการติดฉลากภายในปี 2544 เมื่อ

เห็นว่า เวลาว่างเลยไปนาน จึงได้เสนอข้อเรียกร้องผ่าน รมต.สาธารณสุขให้เร่งรัดออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขออกมาบังคับใช้โดยเร็วที่สุด

ทั้งนี้โดยระบุว่า ร่างประกาศของกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปลงพันธุกรรม ที่นำเสนอโดย ออย.นั้น ยังมีข้อโหว่ ไม่ได้ตอบสนองสิทธิผู้บริโภคในการรับรู้และเลือก จึงไม่ได้เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง องค์การผู้บริโภคจึงเสนอร่างข้อเสนอนี้เพื่อแก้ไขร่างประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับนี้ โดยระบุว่า ผลิตภัณฑ์ใดก็ตามทั้งในรูปผลิตภัณฑ์อาหารและวัตถุดิบสำหรับผลิตอาหารและอาหารสัตว์ ที่เอามาจำหน่ายในประเทศไทยควรติดฉลากจีเอ็มโอทุกส่วนประกอบ และไม่ควรกำหนดว่ามีปริมาณที่เปอร์เซ็นต์ รวมทั้งต้องระบุให้ชัดเจนว่า ผู้ผลิตรายย่อยคือใคร ครอบคลุมแค่ไหน เพราะอาจทำให้เกิดความสับสนและเป็นข้อโหว่ให้ผู้ผลิตหลีกเลี่ยงการติดฉลากได้ นอกจากนี้หากผู้ผลิตพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนประกอบใดๆ ของอาหารดัดแปลงพันธุกรรม ก็อนุญาตให้ระบุข้อความในทำนองที่ว่า อาหารหรือผลิตภัณฑ์ปลอดจากอาหารดัดแปลงพันธุกรรมได้โดยสมบูรณ์ แต่หากว่าตรวจพบว่าไม่เป็นความจริงตามที่ระบุให้ลงโทษตามบทของกระทรวงสาธารณสุข

ด้านปลัดกระทรวงสาธารณสุขอ้างว่า การติดฉลากจีเอ็มโอ นั้นทำได้ค่อนข้างลำบาก เพราะห้องปฏิบัติการมีจำกัด และอาจมีศักยภาพไม่เพียงพอ (ผู้จัดการออนไลน์, 12 มี.ค. 45)

มิติที่เกี่ยวข้องกับการผลิต-แปรรูป และเศรษฐกิจการค้า

๑) การปลูกข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรบ้านม่วงสามสิบ จ.อุบลฯ

การปลูกข้าวอินทรีย์นับวันจะได้รับความสนใจจากเกษตรกรมากขึ้น เพราะข้อดีที่ไม่เพียงเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ตามเงื่อนไขของประเทศผู้รับซื้อ ที่ตั้งข้อกำหนดเรื่องความปลอดภัย ทั้งต่อผู้ผลิต บริโภค ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ยังรวมถึงต้นทุนการผลิตที่ลดลง และการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม คืนความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำการเกษตรของเกษตรกรเอง

ที่อำเภอม่วงสามสิบ จ.อุบลฯ มีกลุ่มเกษตรกรรวมตัวกันหลายร้อยคน หันมาทำข้าวอินทรีย์ตั้งแต่ปี 41 รวมพื้นที่หลายพันไร่ โดยเน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยชีวภาพ รวมทั้งนำหมักชีวภาพ สารสกัดสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช โดยชาวบ้านระบุว่า การปรับวิธีการมาทำนาข้าวอินทรีย์จะได้ผลชัดเจนในปีที่ 3 ขึ้นไป เพราะ ระบบนิเวศจะสมดุลขึ้น ช่วยควบคุมโรคและศัตรูพืชตามธรรมชาติ ดินดีขึ้น ส่งผลให้ข้าวงามและแข็งแรง ผลผลิตสูงขึ้น จากเดิมที่เป็นข้าวใช้สารเคมี 1 ไร่ได้ข้าว 300-350 กก. แต่พอมาทำนาอินทรีย์ผลผลิตเพิ่มเป็น 375-400 กก. และใช้ต้นทุนเพียง 80 บาท/ไร่ จากแต่เดิมที่ต้องใช้ต้นทุน 500 บาท/ไร่ แม้จะเห็นผลช้า แต่เกษตรกรยืนยันว่า ต้นทุนต่ำกว่ามาก และคุ้มในระยะยาว เพราะเป็นการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน (เดลินิวส์, 4 มี.ค. 45)

๒) น้ำมันหอมระเหย

สำนักวิจัยและพัฒนาพืชน้ำมันและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันพืชเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร ได้ศึกษาวิจัยการกลั่นน้ำมันหอมระเหยจากพืชหอม โดยน้ำมันเหล่านี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแต่งเติมกลิ่นกับเครื่องสำอางค์และยารักษาโรค รวมทั้งเป็นส่วนผสมสำหรับยาฆ่าแมลง หวังว่าจะเป็นหนทางสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรไทย รวมทั้งนำมาเป็นส่วนประกอบสำหรับทำอาโรมาเทราปี (การบำบัดร่างกายด้วยความหอม) ที่กำลังได้รับความนิยม โดยพืชที่เอามาสกัดตอนนี้มีหลายสิบกลิ่นจากพืชสวนครัว เช่น ตะไคร้ ผล-ใบมะกรูด พาส ขิง ข่า กระชายดำ ซึ่งกำลังได้รับความนิยม น้ำมันหอมระเหยเหล่านี้บ้านเรามีปัญหาเรื่องปริมาณการผลิต ที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และคุณภาพยังไม่ได้มาตรฐานเท่าใด

◎ ไวน์สมุนไพรไทยตลาดมาแรง

บริษัทไบโอ-แนชเชอร์ล จำกัด ผู้จำหน่ายไวน์สมุนไพร ได้แก่ ไวน์กระเทียม ไวน์โศได้อูร์ลัม และไวน์กระชายดำ เปิดเผยว่า สินค้าไวน์ดังกล่าวได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเกินเป้าหมาย โดยมียอดขายถึงเดือนละ 1.7 -2 ล้านบาท แสดงให้เห็นถึงความนิยมของผู้บริโภค ที่บริษัทชูจุดขายเรื่องผลิตภัณฑ์ที่เป็นสมุนไพร โดยเฉพาะกระชายดำ ซึ่งปัจจุบันขายในห้างสรรพสินค้าในประเทศ แต่มีแผนจะส่งออกตลาดอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ด้วย รวมทั้งมีแผนเพิ่มรสชาติของไวน์ด้วยการผลิตไวน์ลูกยอ เพราะเป็นสมุนไพรที่กำลังได้รับความนิยม

สำหรับสถานการณ์การแข่งขันของตลาดไวน์ปีนี้มีคามรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ทางบริษัทฯ ระบุว่าตนเองไม่มีคู่แข่ง เพราะในท้องตลาดไม่มีการทำตลาดไวน์ที่ผลิตจากผลไม้ที่เป็นสมุนไพร ไวน์ในตลาดส่วนใหญ่เป็นไวน์องุ่น (ผู้จัดการออนไลน์, 12 มี.ค. 45)

◎ ไก่พื้นเมืองส่งออก

กรมปศุสัตว์ร่วมมือกับ สกว. สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทยส่งเสริมและพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจส่งออกต่างประเทศ เพราะมีคุณลักษณะพิเศษคือ เป็นไก่มีคุณภาพทั้งคุณภาพซาก กลิ่น รสชาติดี นอกจากนี้ไทยยังมีระบบมาตรฐานฟาร์ม มาตรฐานอาหารสัตว์ที่นานาประเทศให้การยอมรับ (ไทยรัฐ, 12 มี.ค. 45)

◎ ขนมจีนกึ่งสำเร็จรูป....เตรียมโกอินเตอร์

ขนมจีนกึ่งสำเร็จรูปเป็นผลงานของอาจารย์สิริชัย ส่งเสริมและคณะ แห่งภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตร ม.เกษตรศาสตร์ เนื่องจากเห็นว่าขนมจีนเป็นอาหารที่นิยมบริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่อายุการเก็บสั้นเพียง 1-2 วัน (หากไม่ใส่สารกันบูด) ไม่สามารถส่งไปจำหน่ายยังพื้นที่ห่างไกลหรือส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ การพัฒนาให้เป็นขนมจีนกึ่งสำเร็จรูปก็เพื่อช่วยถนอมรักษาให้ผลิตภัณฑ์เก็บไว้ได้นาน มีน้ำหนักเบา สะดวกในการขนส่งและเก็บรักษา เป็นเสบียงในการเดินทางไกลหรือส่งออกต่างประเทศ โดยเริ่มศึกษามาตั้งแต่ปี 2543 โดยตอนแรกศึกษารูปแบบเส้น ซึ่งตอนนี้มี 2 แบบคือ เส้นตรงและแบบก้อน ที่ทำจากทั้งข้าวขาวและข้าวกล้อง นอกจากนี้ยังพัฒนาให้สามารถคืนรูปได้เร็วขึ้นจากการต้มในน้ำเดือด 5 นาที เหลือเพียง 3 นาที และพัฒนาจนยืดอายุการเก็บรักษาได้นานถึง 2 ปีแล้ว

นอกจากนี้ยังพัฒนา “น้ำยาผงกึ่งสำเร็จรูป” บรรจุซองอลูมิเนียมฟอยล์ เพื่อใช้รับประทานร่วมกับขนมจีนด้วย โดยใช้การละลายในน้ำร้อนเพียง 1 นาทีก็รับประทานได้ รวมไปถึงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อเตรียมส่งออกด้วย ขณะนี้ทางมหาวิทยาลัยมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยการจัดฝึกอบรมให้กับภาคอุตสาหกรรม เกษตรกร และประชาชนทั่วไป (ไทยรัฐ, 11 มี.ค. 45)

พฤษภาคม-มิถุนายน 2545

ช่วงเดือน พ.ค.-มิ.ย. 45 ประเด็นที่ยังตกค้างมาจากเดือนก่อนๆ คือ กรณีของการปลอมปนข้าวหอมมะลิส่งออก รวมทั้งประเด็นเรื่องกระทรวงพาณิชย์จะลงดาบบรรดาห้างค้าปลีก-ค้าส่ง โดยเฉพาะบริษัทข้ามชาติที่ผุดขึ้นมาเป็นดอกเห็ด และถูกกล่าวหาว่า ทำลายร้านค้าปลีกรายย่อยหรือโชห่วยของคนไทย เพราะมีพฤติกรรมขายอย่างที่ว่า มีการขายสินค้าในราคาต่ำกว่าต้นทุนที่เป็นจริง

ในด้านการส่งออกนั้น ภาครัฐได้ทำทุกวิถีทางที่จะผลักดันเรื่องนี้ ล่าสุดได้เปิดศูนย์บริการส่งออกแบบเบ็ดเสร็จรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาตสินค้ามาอยู่จุดเดียวกัน เริ่มต้นจากสินค้าอาหาร ก่อนที่จะขยายไปสู่สินค้าสิ่งทอ โดยคาดว่าจะช่วยลดเวลาในการติดต่อหน่วยงานราชการจาก 8-10 วัน เหลือ 1-2 วัน เท่านั้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนมากขึ้น โดยมีการประมาณการว่า ค่าเดินทางติดต่อหน่วยงานราชการจะลดลงถึง 26 ล้านบาท (ผู้จัดการ, 6 มิ.ย. 45) ด้านสินค้าอาหารส่งออกของไทยก็คาดว่าจะราบรื่น เพราะมีการเปิดเผยว่า บริษัทไทยไกล่เกลี่ยซื้อในอียู จากปัญหาการส่งออกอาหารที่ปนเปื้อนเชื้อและสารต้องห้าม ทำให้ยอดติกลับพุ่งสูงขึ้น แต่เชื่อว่าปัญหานี้จะเกิดแต่ในบ้านเราเท่านั้น ล่าสุด สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร รายงานสถานการณ์การนำเข้าสัตว์ปีกของญี่ปุ่นว่า ตอนนี้อยู่ระหว่างการนำเข้าสัตว์ปีกจากจีน เพราะตรวจพบเชื้อไวรัสนิวคาสเซิล ซึ่งเป็นโรคติดต่อในสัตว์ปีก โดยไก่จะอ่อนแอมากที่สุด ถ้าป้องกันไม่ทันก็จะตายยกฝูง ขาวนี้อาจส่งผลกระทบต่อไทยที่จะส่งออกเนื้อไก่ เพราะญี่ปุ่นเป็นตลาดหลักของไทย และญี่ปุ่นนำเข้าจากบ้านเรามากเป็นอันดับสอง รองจากจีน ขณะที่ตลาดอียู ไทยเราก็ได้รับผลกระทบจากการตรวจพบสารไนโตรฟูแรน ทำให้การส่งออกชะงักงัน (ไทยรัฐ, 7 พ.ค. 45) ซึ่งการแก้ปัญหากรณีอียูตรวจพบการตกค้างของยาปฏิชีวนะกลุ่มไนโตรฟูแรนในสินค้าไก่และกุ้งจากไทย ล่าสุด กระทรวงพาณิชย์ได้ออกประกาศควบคุมการนำเข้ายา 16 ชนิดแล้ว ถ้าใครต้องการจะนำเข้า จะต้องขออนุญาตผ่านทั้งจากกระทรวงพาณิชย์และทาง ออย. และต้องแจ้งวัตถุประสงค์การใช้ รวมทั้งที่จัดเก็บด้วย (ไทยรัฐ, 6 มิ.ย. 45)

ปัจจุบันสังคมโลกตื่นตัวและห่วงใยเรื่องสิ่งแวดล้อม การเกษตรเคมีเริ่มถูกปฏิเสธและกีดกันมากขึ้น รวมทั้งการห่วงใยในสุขภาพได้รับความสนใจและทวีความสำคัญ โดยเฉพาะเกษตรอินทรีย์ ซึ่งนานาชาติยอมรับว่าเป็นการผลิตที่เป็นมิตรกับผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยเราพูดถึงเรื่องเกษตรอินทรีย์กันมากขึ้น แต่สิ่งที่จะต้องสวนทางกัน คือ การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชก็ไม่มีทีท่าจะลดลง กรมวิชาการเกษตรเปิดเผยว่า ในปี 44 มีการใช้ถึง 31,454 ตัน มูลค่า 7,294 ล้านบาท นอกจากนี้โรงงานผลิตก็เพิ่มมากขึ้นจาก 22 โรงเป็น 77 โรงในปี 44 ร้านจำหน่าย จากเดิม 2,000 กว่าร้าน เพิ่มเป็น 5,000 กว่าร้าน และเกิดปัญหาสารเคมีต่อคุณภาพขึ้น จนต้องมีการจัดทำโครงการผู้ผลิตสารเคมีคุณภาพขึ้นเพื่อจะตรวจสอบและออกใบรับรองจากกรมวิชาการเกษตร เป็นการยืนยันให้เกษตรกรมีความมั่นใจในสินค้าสารเคมีที่ซื้อไป (ไทยรัฐ, 2 พ.ค. 45)

ในอีกด้านหนึ่งกระแสความตื่นตัวดังกล่าว ทำให้ทุกวันนี้มีผู้คนหันมาสนใจเรื่องสมุนไพร พืชพื้นบ้าน เพื่อนำมาเป็นอาหารเสริมสุขภาพกันมาก เช่น กรณีของน้ำลูกยอที่กำลังฮิตกันขณะนี้ ด้วยสรรพคุณที่เป็นประโยชน์ ทำให้มีผู้คนสนใจกันมาก แม้จะมีราคาแพง นับว่าถ้านำเข้าจากต่างประเทศ ขนาด 900 ซี.ซี. ราคาถึง 1,500 บาท แต่มีข่าวดีว่า ปัจจุบันโรงพยาบาลอภัยภูเบศรมีการนำมาผลิตเป็นอาหารเสริมในรูปน้ำลูกยอและชนิดแคปซูลจำหน่ายแล้ว ทำให้เห็นว่า บ้านเรายังมีของดีอยู่เยอะ โดยเฉพาะพืชพื้นบ้าน พืชสมุนไพร ที่จะนำมาเป็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจได้ เพียงแต่ต้องอาศัย ความรู้ หรืองานวิจัยที่จะเป็นเครื่องมือไปสู่การคิดค้นกระบวนการผลิต-การแปรรูป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และบางอย่างก็พัฒนาก้าวไปสู่การส่งออกได้ เช่น กรณีเส้นขนมจีนอบแห้งและน้ำยาผงกึ่งสำเร็จรูป โดยการคิดค้นของภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร ม.เกษตรศาสตร์ หรือกรณีการทำซอสผลไม้จากกล้วย-มะละกอ ของสถาบันคั่นควาและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร ม.เกษตรศาสตร์ เช่นเดียวกัน

ประเด็นข่าวที่น่าสนใจอีกเรื่องได้แก่ การขยายผลทฤษฎีใหม่สู่ขั้นที่ 2 ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ได้จัดตั้งคณะทำงานโครงการทฤษฎีใหม่เพื่อขยายผลสู่ขั้นที่ 2 โดยเฉพาะสำหรับพื้นที่ที่ดำเนินการทฤษฎีใหม่ไปแล้วระยะหนึ่ง และมีศักยภาพจะดำเนินการต่อในขั้นที่ 2 ได้ เช่น โครงการพัฒนาบริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.สระบุรี และโครงการทฤษฎีใหม่ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์ ที่ได้ดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 มาเกือบ 10 ปีแล้ว โดยมีการวางแผนด้านการผลิต การตลาด การนำสินค้ามาแปรรูปให้เหมาะสม อีกทั้งเน้นการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อเตรียมความพร้อมต่อไป

ท้ายสุด แผนนโยบายในการพัฒนาภาคการเกษตรของภาครัฐ ตอนนี้จะเห็นว่ามีความพยายามในการใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลเป็นศูนย์กลาง ล่าสุด กรมส่งเสริมการเกษตรก็ออกมาบอกว่า ภายในปี 48 เกษตรกรจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตผ่านทางศูนย์ฯ ได้ทั่วประเทศ นอกจากนี้ โครงการคลินิกเคลื่อนที่ เพื่อแก้ไขปัญหาของพี่น้องเกษตรกรในระดับไร่นา ก็จะมีศูนย์ฯ เป็นสถานที่ดำเนินการเช่นกัน ซึ่งจะทำหน้าที่ให้บริการ ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาการผลิต การบริหารจัดการในระดับไร่นา ในลักษณะการทำงานร่วมกันของหน่วยงานวิชาการและหน่วยงานส่งเสริม โดยเบื้องต้นจะคัดเลือกพื้นที่นำร่องที่มีปัญหาด้านการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งด้านพืช สัตว์ ประมง โดยกรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ และกรมประมง จะไปหารือร่วมกันเพื่อคัดเลือกพื้นที่ดำเนินการ จัดส่งทีมไปสำรวจและเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมต่อไป (เดลินิวส์, 1 พ.ค. 45)

สรุปข่าวสำคัญ

ด้านการตลาด-การค้าต่างประเทศ และความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจโลก

๑ อียู ดันตั้งองค์กรควบคุมความปลอดภัยอาหาร

รายงานข่าวจากกระทรวงพาณิชย์แจ้งว่า เมื่อเร็วๆ นี้อียูได้ดำเนินการจัดตั้งองค์กรควบคุมความปลอดภัยอาหารของสหภาพยุโรป หรือ เรียกว่า EFSA โดยมีสำนักงานที่กรุงบรัสเซล ประเทศเบลเยียม มีหน้าที่หลักในการให้คำแนะนำด้านวิทยาศาสตร์และสนับสนุนการออกกฎระเบียบและนโยบายที่จะมีผลต่ออาหารและความปลอดภัย รวบรวมข้อมูลด้านสุขอนามัยอาหาร ประเมินความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาหารของผู้บริโภค รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลด้านสุขอนามัยอาหารแก่ผู้บริโภค โดยมีระบบเครือข่ายข้อมูลเชื่อมโยงไปยังประเทศสมาชิกต่างๆ ทั้งนี้ที่พบอาหารมีพิษ โดยทางประเทศไทยมีความเห็นว่า EFSA ต้องเป็นหน่วยงานอิสระ ไม่ขึ้นกับองค์กรหรืออิงกับกฎระเบียบใดๆ ของอียู เพื่อให้การทำงานโปร่งใสเป็นธรรม ไม่เช่นนั้นอาจเอื้อให้มีโอกาสใช้เป็นข้อกีดกันทางการค้าได้ (ผู้จัดการ, 1 พ.ค. 45)

๒ ข้าวพันธุ์ผสม

ในการประชุมนานาชาติที่จัดโดยสถาบันวิจัยข้าวระหว่างประเทศ (IRRI) ที่เวียดนาม เมื่อเร็วๆ นี้ อันเป็นการหารือกันเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนาและเผยแพร่เทคโนโลยีข้าวพันธุ์ผสม ที่เน้นว่าเป็นไปเพื่อความปลอดภัยของอาหาร การแก้ปัญหาความยากจน และปกป้องสิ่งแวดล้อม งานนี้ได้มีการเปิดเผยถึงข้าวพันธุ์ผสม ที่เกิดจากการปรับปรุงสายพันธุ์ใหม่ โดยนักปรับปรุงพันธุ์ชาวจีน ซึ่งเป็นรุ่นที่ 2 และคาดว่าจะเปิดตัวได้ภายใน 5 ปี ตามข่าวระบุว่า เทคโนโลยีข้าวพันธุ์ผสมประสบความสำเร็จในจีนมาตั้งแต่เมื่อ 25 ปีก่อน นับจากนั้นก็ถูกนำไปใช้ในพื้นที่เพาะปลูกกว่า 50 % ของแดนมังกร และเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ อีกกว่า 20 ประเทศทั่วโลก อาทิ เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บังคลาเทศ พม่า และสหรัฐฯ รวมพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 700,000 เฮกตาร์ อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่า การใช้ข้าวพันธุ์ผสม มีจุดอ่อนในเรื่องราคาแพงกว่าเมล็ดพันธุ์ปกติ นอกจากนี้ ก็ไม่สามารถแพร่พันธุ์ได้ ทำให้เกษตรกรจำต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ใหม่ทุกฤดูไถ่ถอน (ผู้จัดการ, 15 พ.ค. 45)

๑๐ ไก่ซีพีและอาหารฟาสต์ฟู้ดส์

มีรายงานข่าวว่า กลุ่มบริษัทไทรคอนจากต่างประเทศ รวมทั้งประเทศไทย มีการสั่งซื้อเนื้อไก่ เพื่อใช้ปรุงอาหารในร้าน KFC และ PIZZA HUT จากบริษัทกรุงเทพโปรตีนส์ ในเครือซีพี คิดเป็นมูลค่าประมาณ 3,000 ล้านบาท หรือเป็นสัดส่วนการส่งออก 1,200 ล้านบาท และคาดว่าจะมีอัตราการเติบโตขึ้นอีก 10-15 % โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวโน้มของการผลิตเนื้อไก่ปรุงสำเร็จรูปมีอัตราการเติบโตสูง ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมาเติบโตเฉลี่ยปีละ 30 % โดยทางซีพีมีการเตรียมขยายโรงงานเลี้ยงไก่และแปรรูปเพิ่มอีกแห่งที่โคราช เพื่อส่งออกอย่างเดียว โดยสามารถเลี้ยงไก่ได้ปีละ 1 ล้านตัว หรือคิดเป็นปริมาณเนื้อไก่แปรรูป 1,000 ตันต่อเดือน สิ่งสะท้อนภาพการเติบโตนี้คือ ภาพรวมของตลาดฟาสต์ฟู้ดที่ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้น และมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา แม้จะไม่ใช้ตัวเลข 2 หลัก เหมือนก่อนก็ตาม (ผู้จัดการ, 15 พ.ค. 45)

๑๑ ปลอมปนข้าวหอมมะลิส่งออก

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศที่ชิตนีย์ ได้รับการร้องเรียนจากผู้นำเข้าข้าวของออสเตรเลียว่า ผู้ส่งออกไทยที่ส่งสินค้าข้าวหอมมะลิแจ้งกับผู้นำเข้าว่า ตนประสบปัญหาการส่งออกข้าวหอมมะลิที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบมาตรฐานใหม่ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด (ข้าวที่จะเรียกว่าเป็นข้าวหอมมะลินั้น จะต้องมีข้าวหอมมะลิ 92 % และมีข้าวชนิดอื่นปนได้ไม่เกิน 8 % โดยมีผลบังคับใช้เมื่อ 22 มี.ค. 45 หากเกินกว่านี้จะเรียกหอมมะลิไม่ได้) โดยต้องผ่านการทดสอบใช้เวลา 5 วัน ทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูง ผู้ส่งออกจึงหลีกเลี่ยงปัญหาด้วยการส่งออกข้าวหอมมะลิ แต่ไม่ประทับตราเป็นข้าวหอมมะลิ และขอให้ผู้นำเข้าจ่ายค่าข้าวในราคาข้าวหอมมะลิ ทำให้ผู้นำเข้าข้าวเข้าใจผิด ว่าเป็นข้าวขาวและนำไปจำหน่ายแก่ผู้ขายส่งหรือขายปลีกในราคาข้าวขาว ซึ่งถูกกว่าข้าวหอมมะลิ ผู้นำเข้าจึงรู้สึกเหมือนถูกเอาเปรียบ สับสนอันเป็นการทำลายความน่าเชื่อถือของข้าวหอมมะลิไทย และทำให้ผู้นำเข้าข้าวบางรายหันไปนำเข้าข้าวขาวจากประเทศอื่นที่ราคาถูกกว่าไทย เช่น เวียดนาม (ผู้จัดการ, 20 พ.ค. 45)

ขณะที่ผู้ส่งออกข้าวร้องเรียนว่า มาตรฐานที่รัฐกำหนดเป็นอุปสรรคต่อการส่งออก และทำให้ต้นทุนส่งออกเพิ่มขึ้น เพราะส่วนใหญ่ผู้ซื้อไม่ได้ต้องการซื้อข้าวหอมทั้งหมด แต่ต้องการซื้อข้าวผสม ผู้ส่งออกจึงต้องแจ้งเป็นข้าวขาว เพราะไม่สามารถส่งออกในนามของข้าวหอมได้ หากแจ้งขายเป็นข้าวหอม ผู้นำเข้าจะไม่ยอมซื้อ เพราะราคาสูงมาก ตลาดที่รับได้มีน้อย แต่หากแจ้งเป็นข้าวหอมชั้นสอง ที่มีข้าวอื่นผสมสูงกว่ามาตรฐานที่พาณิชย์กำหนด กระทรวงพาณิชย์ก็จะลงโทษอีก จึงต้องเลี่ยงไปส่งเป็นข้าวขาวแทน (ไทยรัฐ, 18 พ.ค. 45) อย่างไรก็ตาม ล่าสุดได้มีการผ่อนปรนเพื่อแก้ไขปัญหากรณีนี้ที่ผู้ส่งออกร้องเรียนดังกล่าว กระทรวงพาณิชย์จึงยอมให้ปนได้ แต่เวลาขอใบอนุญาตส่งออกต้องระบุให้ชัดเจนว่า ผสมข้าวชนิดใดบ้าง ก็เปอร์เซ็นต์ ส่งออกไปยังตลาดใด ราคาเท่าไร และรอให้คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าส่งออก ที่มีปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน ตัดสินใจอีกทีว่า จะกำหนดมาตรการให้เป็นไปตามเกณฑ์เดิมหรือไม่ ผลเป็นอย่างไร ต่อไปผู้ส่งออกจะต้องกำหนดติดเป็นฉลากไว้ข้างถุงเพื่อให้ผู้บริโภคทราบข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งนี้กระทรวงพาณิชย์ยังยืนยันว่า ที่ต้องกำหนดมาตรฐานข้าวหอมมะลิใหม่ ก็เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาการปลอมปน ซึ่งมีการร้องเรียนผ่านสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศจำนวนมาก และเพื่อแก้ไขปัญหาการราคาข้าวหอมมะลิไม่ให้ตกต่ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกร รวมทั้งต้องการยกระดับข้าวหอมมะลิให้เป็นสินค้าพรีเมียมเกรด คุณภาพสูง ราคาดี ให้ชื่อเสียงข้าวหอมมะลิไทยติดตลาดโลก (ผู้จัดการ, 11 มิ.ย. 45)

๑๒ อาหารจีเอ็มโอ

ตัวแทนกรีนพีซประเทศไทยและกรีนพีซสากลได้เดินทางไปเข้าพบกับบริษัทแม่ของเนสท์เล่ที่สวิตเซอร์แลนด์ เพื่อเรียกร้องให้ยุติการขายอาหารที่มีส่วนผสมจีเอ็มโอให้เหมือนกันทั่วโลก แต่ระหว่างนี้ให้ติดฉลากอาหารจีเอ็มโอจนกว่าจะเลิกใช้ เพราะเท่าที่ตรวจสอบมา กรีนพีซพบจีเอ็มโอในอาหารของเนสท์เล่ที่เป็นอาหารเสริมสำหรับทารก และมองว่าเนสท์เล่ไม่ได้ใช้มาตรฐานเดียวกันทั่วโลก ถ้าที่ไหนประชาชนต่อต้านก็จะไม่ขาย หรือจะติดฉลากต่อเมื่อถูก

กฎหมายของประเทศนั้นๆ บังคับเท่านั้น ขณะที่เนสท์เล่จะไม่ขายอาหารจีเอ็มโอใดๆ ในสวิตเซอร์แลนด์และหลายประเทศในยุโรป เพราะผู้บริโภคเรียกร้อง แต่ในเอเชียและประเทศไทย เนสท์เล่อ้างว่า จากการสำรวจผู้บริโภคชาวเอเชีย ไม่สนใจเรื่องอาหารจีเอ็มโอ และยังไม่มีหลักฐานที่มีเหตุผลเพียงพอในด้านความปลอดภัยหรือไม่มีคุณภาพ ที่บริษัทจะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจจำกัดการใช้พืชที่มาจากการดัดแปลงพันธุกรรมในการผลิตอาหาร ซึ่งกรีนพีซเรียกร้องว่าในฐานะที่เนสท์เล่เป็นบริษัทค้าอาหารรายใหญ่อันดับสองของโลก และผลิตภัณฑ์ที่ขายในไทยส่วนใหญ่เป็นอาหารเด็ก เนสท์เล่ควรจะแสดงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคมากกว่านี้ โดยไม่ต้องรอให้ผู้บริโภคเรียกร้อง (ผู้จัดการ, กรุงเทพธุรกิจ 17 พ.ค. 45)

◎ ฟาร์มบิล

ได้มีการรายงานความเคลื่อนไหวเรื่องนโยบายการอุดหนุนภาคเกษตรของสหรัฐว่า ขณะนี้ทางสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาของสหรัฐ กำลังพิจารณาร่างกฎหมายเกษตร Farm Bill ของคณะกรรมการร่วมรัฐสภาสหรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการช่วยเหลือเกษตรกร ทั้งนี้กฎหมายนี้จะมีผลบังคับใช้เป็นเวลา 6 ปี (2545-2550) โดยคณะกรรมการฯ เสนอให้จัดงบประมาณในเรื่องดังกล่าวเพิ่มเป็นเวลา 10 ปี จำนวน 170 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งในจำนวนนี้กว่า 50 พันล้านเหรียญเป็นเงินอุดหนุนสินค้าเกษตร อาทิ กลุ่มธัญพืช ผัก และข้าว ส่วนอีก 17.1 ล้านเหรียญเป็นรางวัลแก่เกษตรกรในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งมาตรการการอุดหนุนนี้ถ้ามีผลบังคับใช้ จะกระทบกับประเทศส่งออกสินค้าเกษตร อย่างไทยและประเทศกำลังพัฒนา เพราะจะเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรสหรัฐ ขยายการผลิตในกลุ่มพืชไร่มากขึ้น จนผลผลิตล้นเกิน ต้องระบายออกนอกประเทศ ส่งผลให้ราคาสินค้าในตลาดโลกลดลง (ไทยรัฐ, 18 พ.ค. 45)

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องนี้ทางกระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมกับประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตร (เกรนส์) ทำหนังสือคัดค้านไปยัง WTO รวมทั้งส่งจดหมายถึงสำนักงานคณะผู้แทนการค้าสหรัฐ (USTR) เพื่อชี้แจงว่า กฎหมายดังกล่าวมีผลกระทบต่อไทย และการดำเนินการในลักษณะนี้ผิดข้อตกลง WTO ที่ให้แต่ละประเทศยกเลิกการอุดหนุนสินค้าเกษตร ด้านสำนักงานโครงการข้าวสารนานาชาติ กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ ได้ออกมาแถลงการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมาย “ฟาร์มบิล” ว่า นโยบายของสหรัฐ บิดเบือนการค้าน้อยกว่าของสหภาพยุโรป (เขตการเงินอุดหนุนตั้งอยู่ที่ 62,000 ล้านดอลลาร์) และญี่ปุ่น (กำหนดเงินอุดหนุนภาคเกษตรกรรมภายในประเทศของตนอยู่ที่ 31,000 ล้านดอลลาร์) เสียอีก โดยกล่าวว่า เป็นพันธกรณีที่สหรัฐ เดินตามแนวทางของ WTO อย่างเคร่งครัดภายใต้ข้อตกลงการเจรจาอบูรุกวัย สหรัฐ จะต้องไม่ให้เงินสนับสนุนแก่ภาคเกษตรกรรมภายในประเทศของตนเกินกว่า 1,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี ซึ่งเงินอุดหนุนภายใต้ฟาร์มบิลนี้ประมาณ 1,700-1,900 ล้านดอลลาร์ นับว่าอยู่ในเขตที่สหรัฐ ได้รับอนุญาตให้ทำได้ (ผู้จัดการ, 26 มิ.ย. 45)

◎ ยอดอาหารส่งออกถูกตึกกลับพุ่ง

แหล่งข่าวจากกระทรวงพาณิชย์เปิดเผยว่า รายการสินค้าอาหารไทยที่มีปัญหาด้านสุขอนามัย และไม่ผ่านการตรวจสอบให้เข้าอียู ซึ่งไทยได้รับแจ้งจากคณะกรรมการยุโรป ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2541 -มีนาคม 45 รวมระยะเวลา 44 เดือน มีการตรวจพบเชื้อและสารต้องห้ามและเอกสารไม่ครบถ้วนรวม 193 ครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณที่มาก แค่ 3 เดือนแรกของปี 2545 ผลการตรวจสอบของอียูพบว่า มีสินค้าไทยที่มีเชื้อและสารต้องห้ามสูงถึง 28 ครั้ง จากบริษัทส่งออกต่างๆ ของไทย โดยสินค้าที่มีปัญหาถูกตรวจพบว่ามีเชื้อและสารต้องห้ามบ่อย ได้แก่ กุ้งแช่เย็น-แช่แข็ง ข้าวโพดอ่อน ปลาหมึกในน้ำมัน ปลาหมึกแช่เย็น-แช่แข็ง ปูแช่แข็ง สับปะรดกระป๋อง กว๊ายเดี่ยวผัดไทย ปลาทะเลแช่แข็ง เห็ดกระป๋อง ไก่สำเร็จรูป และซอสต่างๆ และมีการตั้งข้อสังเกตว่า สินค้าที่อียูตรวจพบเชื้อและสารต้องห้ามนี้ ส่วนใหญ่ได้มีการผลิตส่งออก และส่วนหนึ่งได้นำไปวางจำหน่ายภายในประเทศ จึงน่าเป็นห่วงว่า คนไทยที่บริโภคเข้าไปอาจได้รับ

อันตราย ปัญหาดังกล่าวเกิดจากผู้ส่งออกไทยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับคุณภาพ ขณะที่หน่วยตรวจสอบของไทยก็ไม่ได้ดูแลเท่าที่ควรก่อนออกไปอนุญาตหรือหนังสือรับรองให้ส่งออก (ผู้จัดการ, 16 มิ.ย. 45)

ด้านนโยบายรัฐ

◎ ไทยสกัดต่างชาติขโมยพันธุ์ข้าว

ช่วงที่ผ่านมา การแก้ไขปัญหาในประเด็นการสกัดไม่ให้ต่างชาตินำเอาพันธุ์ข้าวหอมมะลิของไทยไปใช้ประโยชน์นั้น แม้ว่าขณะนี้ จะยังพูดไม่ได้ชัดเจนว่า ไทยประสบความสำเร็จ ในการห้ามไม่ให้คนต่างชาตินำเอาพันธุ์ข้าวของไทยไปใช้ในเชิงพาณิชย์ หากไม่ได้รับการยินยอมจากไทยก่อน แต่อย่างน้อยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ก็ได้ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น จนเกิดการยกวางข้อตกลงการรับโอนเชื้อพันธุ์ (MTA) ขึ้นมา และนำไปให้นักวิจัยสหรัฐฯ เช่น เพื่อให้มีผลผูกพันซึ่งกันและกัน ซึ่งกำหนดไว้ชัดเจนว่า สหรัฐฯ ไม่สามารถเอาพันธุ์หรือผลของพันธุ์ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ โดยไม่มีการเจรจาเพื่อให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับไทย แต่ล่าสุดยังไม่สามารถลงนามกันได้ เกิดความล่าช้าจากการยื่นเรื่อง เพราะนักวิจัยสหรัฐฯ 2 คนอยู่คนละหน่วยงานกัน ทำให้ต้องยื่นเรื่องไปทั้งสองหน่วยงาน และที่สำคัญยังมีปัญหาในทำนองนี้เกิดขึ้นอีก เพราะพบว่า มีถึง 22 ประเทศที่ได้นำเอาพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทยจากอิรักไปใช้ เช่น ญี่ปุ่น จีน อังกฤษ สหรัฐฯ เกาหลี และอินเดีย เป็นต้น กรมทรัพย์สินฯ เลยต้องดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับสหรัฐฯ โดยใช้ MTA เป็นตัวนำ แล้วส่งให้ทูตพาณิชย์ของไทยในต่างประเทศ จำนวน 22 ประเทศไปดำเนินการ ซึ่งในจำนวนนี้พบว่า สหรัฐฯ มีเป้าหมายชัดเจนว่า จะผลิตข้าวเพื่อมาแข่งกับไทย ส่วนจีนเริ่มจะพัฒนาให้มีการปลูกข้าวหอมมะลิและน่าจะเป็คู่แข่งที่น่ากลัวในอนาคต ส่วนเขมรและอินเดียก็เริ่มปลูกเช่นเดียวกัน แม้ปัจจุบันจะยังไม่ใช้คู่แข่งก็ตาม

นอกจากนี้ ที่ผ่านมา ปัญหาที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการนำเอาพันธุ์ไปใช้ แต่เกิดจากการทำให้เกิดความสับสนในข้าวหอมมะลิของไทย ดังกรณีเรื่องข้าวจัสมานของสหรัฐฯ ที่ทำให้คนสับสนว่าเป็นข้าวหอมมะลิของไทย สำหรับเรื่องนี้ประเทศไทยได้ฟ้องร้องไป และล่าสุดคณะกรรมการการค้าสหรัฐฯ (Federal Trade Commission; FTC) ได้รับคำฟ้องของไทยแล้ว โดยเนื้อหาสาระนั้นไทยระบุว่า บริษัทไรซ์เทค ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในสหรัฐฯ มีการทำให้เกิดความเข้าใจผิดในกลุ่มผู้บริโภคเกี่ยวกับข้าวหอมมะลิของไทย จากการใช้ชื่อจัสมานในการโฆษณาขายข้าว เพราะมีความหมายสอดคล้องกับคำว่า จัสมินของไทย ทำให้เกิดความสับสนว่า ข้าวจัสมานเป็นข้าวหอมมะลิของไทย ถือว่าบริษัทไรซ์เทคใช้ชื่อสินค้าที่ไม่เป็นธรรม และทำให้เกิดผลกระทบต่อการขายข้าวหอมมะลิของไทย ดังนั้นจะต้องยกเลิกการใช้คำว่า จัสมาน หรือถ้าจะใช้ชื่อนี้ ข้าวที่อยู่ในถุงก็ต้องเป็นข้าวหอมมะลิของไทย (ผู้จัดการ, 5 มิ.ย. 45)

◎ โชนิ่งเกษตร

คณะกรรมการนโยบายและแผนการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ ได้เห็นชอบในการกำหนดเขตเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตร จำนวน 12 ชนิด ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง สับปะรดโรงงาน ถั่วเหลือง ยางพารา ทูเรียน ลำไย กาแฟ ปาล์มน้ำมัน และอ้อยโรงงาน โดยให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรไปดำเนินการ และนำเสนอ กรม. พิจารณาประกาศต่อไป การกำหนดเขตเศรษฐกิจสินค้าเกษตรดังกล่าว เพื่อที่จะกำหนดว่า พืชแต่ละชนิดควรปลูกจำนวนเท่าไร ในแหล่งไหน โดยมองว่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เกษตรกรจะทำการผลิตโดยมีแรงจูงใจจากเรื่องราคาอย่างเดียว ทำให้ทำการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ จึงแข่งขันในตลาดโลกลำบาก รวมทั้งการกระจายของแหล่งผลิต ทำให้การได้รับบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ทั่วถึง (ไทยรัฐ, 21 พ.ค. 45)

ด้านกรมพัฒนาที่ดินก็ทุ่มงบประมาณ 6 ล้าน เร่งดำเนินโครงการกำหนดการใช้ที่ดินของประเทศ เช่น เขตเกษตรกรรม เขตป่าไม้ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เขตชุมชน เขตอุตสาหกรรม เป็นต้น หวังใช้เป็นฐานในการกำหนดกรอบนโยบายการใช้ที่ดินของรัฐ และกำหนดเขตคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมทั่วประเทศ (ผู้จัดการ, 6 มิ.ย. 45)

๑ เกษตรเร่งตรวจป่า ก่อนประกาศเขตปฏิรูป

สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) เปิดเผยว่า สปก. ไม่สามารถประกาศเขตและจัดสรรพื้นที่ทำกินให้เกษตรกรได้ตามกำหนด และได้รับการร้องเรียนจากราษฎรกว่า 1,000 ราย ในพื้นที่ 5-6 จังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่คณะกรรมการกลั่นกรอง ได้เสนอให้มีการทบทวนการจัดสรรพื้นที่ดังกล่าว เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับเกษตรกรควบคู่กับการรักษาป่า ก่อนจะมีการประกาศเขตพื้นที่ปฏิรูป ซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาตรวจสอบพื้นที่โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม พื้นที่ที่รอให้มีการประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน มีทั้งหมดขณะนี้ 5,748,361 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ภาคเหนือ 2,751,012 ไร่ ภาคใต้ 494,341 ไร่ ภาคอีสาน 2,035,841 ไร่ และภาคกลาง 467,167 ไร่ ในจำนวนพื้นที่ดังกล่าว ปัจจุบันกำลังรอตรวจสภาพป่ากับกระทรวงวิทย์ พื้นที่ 1,314,328 ไร่ (ผู้จัดการ, 10 มิ.ย. 45)

นอกจากนี้ ส.ป.ก. ก็กำลังอยู่ในขั้นตอนการระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ไขร่าง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 โดยมีประเด็นสำคัญคือ องค์ประกอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด อำนาจหน้าที่การดำเนินงาน การบริหารจัดการที่ดินของรัฐ การพัฒนา การควบคุมสิทธิและการใช้ประโยชน์ที่ดิน การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมไปแล้ว 2 ครั้ง เมื่อปี 2519 และ 2532 ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรที่เข้าถือครองที่ดินให้มีสิทธิในที่ดินอย่างถูกกฎหมาย แต่ปัจจุบันสถานการณ์เปลี่ยนไป มีที่ดินของเอกชนที่รกร้างว่างเปล่ามาก แต่ในที่ดินของรัฐที่จะนำมาปฏิรูปที่ดินนั้น มีราษฎรเข้าถือครองเต็มพื้นที่แล้ว ทั้งที่เป็นเกษตรกรและไม่ใช่ ทำให้ไม่สามารถนำหลักการปฏิรูปที่ดินมาใช้แก้ปัญหาการจัดที่ดินให้กับเกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินได้ ดังนั้นการแยกเรื่องการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและการบริหารจัดการที่ดินของรัฐออกจากกัน จะทำให้สามารถซื้อที่ดินเอกชนมาดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น และในการแก้ไขปัญหาที่ดินของรัฐนั้น ควรให้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และต้องควบคุมให้เป็นไปตามแผนการใช้ที่ดิน รวมทั้งการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและขนาดการถือครองที่ดิน ตลอดจนการเพิ่มบทบาทให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (ผู้จัดการ, 14 มิ.ย. 45)

๑ พาณิชย์แทะรอย... พฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรม

รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการติดตามพฤติกรรมกรรมการแข่งขันการค้าที่ไม่เป็นธรรมขึ้น โดยมีนายเนวิน ชิดชอบ เป็นประธาน ที่ผ่านมา มีการหารือกันในเรื่องค้าปลีก-ค้าส่ง ซึ่งมีการตรวจพบว่า มีการขายลดราคาสินค้าจำนวนมาก และอาจมีการขายต่ำกว่าต้นทุนที่เป็นจริง และที่น่าเป็นห่วงคือ การขายสินค้าเกษตร เช่น ข้าวถุง ที่ห้างค้าส่งตั้งราคาขายต่ำมาก ซึ่งจะมีผลทำให้ราคาข้าวในตลาดของเกษตรกรถูกกดราคาให้ต่ำลง ถ้าเกษตรกรขายข้าวราคาสูงกว่า ก็จะขายไม่ออก สุดท้ายก็ต้องขายให้ห้างค้าส่งเหล่านั้น โดยประทับตราให้ห้อยชื่อห้างนั้นๆ และในที่สุดก็ถูกกำหนดราคารับซื้อ เพราะไม่มีอำนาจต่อรองและหาตลาดขายข้าวไม่ได้ จึงเป็นเพียงผู้ผลิตข้าวป้อนให้กับห้างค้าส่งเท่านั้น ซึ่งถ้ามองผิวเผินผู้บริโภคจะได้รับสินค้าราคาถูก แต่ในอนาคตอาจจะเกิดความเสียหาย ทำให้ชาวนาขายข้าวไม่ได้ ส่งผลกระทบต่อประเทศ เมื่ออำนาจอยู่ในมือยักษ์ใหญ่ค้าส่ง ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นว่า เมื่อค้าส่งได้จ้างซัพพลายเออร์ผลิตสินค้าเข้าสู่แบรนด์ หรือซื้อสินค้าของตนเอง ปรากฏว่า ซัพพลายเออร์ก็นายกกิจการเพื่อรองรับออเดอร์ที่ถาโถมเข้ามา แต่สุดท้ายก็ถูกกำหนดมาร์จิ้นหรือกำไรสำหรับค่าการผลิตสินค้าให้แก่ห้างค้าส่ง (ผู้จัดการ, 15 พ.ค. 45)

๑ อบรมครูบัญชีเกษตรอาสา

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จัดโครงการอบรมครูบัญชีเกษตรอาสาทั่วประเทศกว่า 35,000 คน หวังเดินหน้าให้ประชาชนรู้จักการทำบัญชี โดยเมื่อโครงการสร้างครูบัญชีอาสาเสร็จสิ้นลง จะไปประจำอยู่ที่คลินิกบัญชี ณ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลต่างๆ ทั่วประเทศ โดยครูบัญชีเกษตรอาสา จะทำหน้าที่ให้คำ

ปรึกษา ให้ความรู้ และคำแนะนำทางการบัญชีแก่เกษตรกรในท้องถิ่นต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปี คาดหวังว่าจะช่วยให้เกษตรกรพ้นจากภาระหนี้สิน โดยเอาความรู้มาบริหารการเงินของตน ทั้งรายรับ-จ่าย การออม (เดลินิวส์, 24 มิ.ย. 45)

◎ สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่จับมือสหกรณ์ผู้ผลิตข้าวโพด

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร จำนวน 66 ล้านบาทตามโครงการส่งเสริมและช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และลดต้นทุนการผลิตไข่ไก่ โดยได้นำไปให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ภูมิไปรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากสหกรณ์การเกษตรต่างๆ ที่เป็นผู้ผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง ซึ่งจะทำให้ซื้อได้ในราคาที่ยุติธรรม เพื่อนำมาจำหน่ายให้สมาชิกได้ การที่กรมส่งเสริมสหกรณ์สนับสนุนให้สหกรณ์ต่างๆ เชื่อมโยงธุรกิจซึ่งกันและกัน ทำให้สหกรณ์ผู้ผลิตข้าวโพดสามารถวางแผนการผลิตได้ล่วงหน้า เพราะมีตลาดรองรับแน่นอน ขณะที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ก็ซื้อข้าวโพดในราคายุติธรรม (เดลินิวส์, 25 มิ.ย. 45)

◎ ดันเกษตรกรไทยเลิกใช้ปุ๋ยสูตรสำเร็จ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เปิดเผยว่า ที่ผ่านมากเกษตรกรไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ยังมีการใช้ปุ๋ยเคมีไม่ถูกต้อง ทำให้ต้นทุนสูง แต่ผลผลิตน้อยลง และความเป็นจริงแล้ว ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีต้องใช้ควบคู่กันไป ไม่ใช่อย่างที่เราทำ คือ มีนโยบายออกมาว่า ไม่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมี แต่ให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพแทน ทั้งๆ ที่ปุ๋ยอินทรีย์มีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพดิน แต่ตัวที่ให้ธาตุอาหารคือ ปุ๋ยเคมี แต่ปัญหาคือเกษตรกรมักใช้ปุ๋ยเคมีไม่ถูกต้อง มีการใช้มากเกินไป หรือใช้สูตรเสมอ เช่น 15-15-15 เป็นผลให้เมื่อใช้ไปนานๆ ฟอสฟอรัสจะสะสมในดินมาก เป็นผลให้ธาตุอาหารตัวอื่นขาดแคลน นอกจากนี้ทำให้ไทยต้องเสียเงินจากการนำเข้าปุ๋ยละ 30,000 ล้านบาท และมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลับไม่ได้ประสิทธิภาพ โดยมองว่า ต่อไปควรจะยกเลิกใช้ปุ๋ยเคมีสูตรสำเร็จ แต่เกษตรกรจะต้องใช้ปุ๋ยตามความต้องการของพืชและคุณสมบัติของดิน ซึ่งจะช่วยประหยัดต้นทุนได้ ขณะที่ผลผลิตไม่ได้ลดลง โดยการผลักดันเรื่องนี้กับเกษตรกรได้ร่วมมือกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในกลุ่มเกษตรกรสวนผลไม้ และจะขยายไปยังกลุ่มผู้ปลูกข้าวโพด ข้าว อ้อยต่อไป (ผู้จัดการ, 19 พ.ค. 45)

ด้านการผลิต-การแปรรูป และมิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

◎ น้ำลูกยอ

กรณีของพืชพื้นบ้าน สมุนไพร ที่กำลังฮือฮากันมากในขณะนี้คือ น้ำลูกยอ นัยว่ามีฤทธิ์เป็นสารต้านมะเร็งและกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันในร่างกาย สารในยอไปกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดขาว ที่ทำหน้าที่กำจัดเชื้อโรคในร่างกายและสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง ปัจจุบันคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลและคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล โดยการสนับสนุนของ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ทำวิจัยเกี่ยวกับต้นยอที่ปลูกในประเทศไทย และเบื้องต้นพบว่า มีแนวโน้มในเรื่องการกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันได้เป็นที่น่าพอใจ เมื่อทดลองกับคนไข้ในเรื่องภูมิแพ้และโรคทางเดินหายใจ นอกจากนี้ปัจจุบันโรงพยาบาลอภัยภูเบศร จ.ปราจีนบุรี ก็ได้พัฒนาวิธีเตรียมน้ำยอขึ้นมาและได้ผลผลิตออกขายแล้ว ในขนาด 300 ซี.ซี. ราคา 80 บาท และขนาด 900 ซี.ซี. ราคา 240 บาท รวมทั้งได้ผลิตเป็นแคปซูลส่งไปขายยังออสเตรเลียและญี่ปุ่นด้วย (ผู้จัดการ, 13 พ.ค. 45)

◎ นำนายมั่งงี้สำเร็จรูป

จากที่ได้เคยนำเสนอถึงความสำเร็จของนักวิจัยไทยในการวิจัยและพัฒนาเส้นขนมจีนอบแห้งเพื่อการส่งออก เป็นผลสำเร็จ โดยอาจารย์ภาควิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร ม. เกษตรศาสตร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คราวนี้จึงมีการวิจัยต่อเรื่องทำนายนายมั่งงี้ น้ำพริกผงบ นายนายมั่งงี้ได้ผงบขึ้นมา การวิจัยครั้งนี้

ถือเป็นการวิจัยพัฒนาแบบห่วงโซ่ เพื่อให้การบริโภคเป็นไปอย่างครบวงจร ซึ่งที่ผ่านมา ได้มีการอบรมเผยแพร่ด้วย และพบว่า ผู้ผ่านการอบรมได้ไปคิดค้นทำน้ำยาฆ่า น้ำยาแกงไตปลา แกงเขียวหวาน ทำให้เกิดการกินที่หลากหลายขึ้น (ไทยรัฐ, 24 มิ.ย.45)

◎ ไวน์กระชายดำ

ปัจจุบัน พืชสมุนไพรที่มีการตื่นตัวบริโภคกันมาก เพราะเชื่อกันว่า สามารถเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ คือ กระชายดำ ทำให้มีการปลูกกันแพร่หลาย โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือ ซึ่งหากปริมาณมากก็อาจส่งผลกระทบต่อราคา แต่ด้วยสรรพคุณทางยา จึงน่าจะส่งเสริมการแปรรูปเพื่อให้บริโภคง่ายและมีความหลากหลาย เพราะปกติเวลากิน จะรู้สึกมีรสขื่นๆ ติดอยู่บริเวณโคนลิ้น ซึ่งการบริโภคหรือแปรรูปสามารถทำได้หลายวิธี เช่น กระชายดำแห้งบดเป็นผงบรรจุในซองชา นำมาชงกินแบบชา หรือกระชายดำแคปซูล ส่วนการบริโภคของชาวบ้านทั่วไปจะนำหัวไปแช่ในเหล้ายาต้องบำรุงกำลัง นอกจากนี้ไวน์กระชายดำก็เป็นอีกทางเลือกของการแปรรูป ซึ่งตอนนี้ทางสถาบันวิจัยจะมีกอบรมการเกษตรสาขาสถาบันเทคโนโลยีราชชนกได้พัฒนากรรมวิธีการผลิตขึ้น (อ.อภิชาติ ชิตบุรี) เรียกว่า เครื่องดื่มสมุนไพรกระชายดำ (เดลินิวส์, 14 มิ.ย. 45)

◎ ทดลองปลูกข้าวหอมมะลิเป็นนาปรังสำเร็จ

ข้าวหอมมะลิ 105 ได้ชื่อว่าเป็นข้าวคุณภาพดี และปลูกได้ดีในภาคอีสาน แม้ถิ่นกำเนิดพันธุ์จะมาจากบางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา แต่ก็พันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคใบแห้งได้ปานกลาง และไม่สามารถต้านทานโรคใบไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาล โรคใบไหม้สีเหลืองส้มและโรคจุลินทรีย์ รวมทั้งเพลี้ย หนอน แมลงบางชนิด นอกจากนี้ ในแง่วิชาการ ก็ระบุว่าไม่สามารถปลูกเป็นนาปรังหรือปลูกนอกฤดูได้ จะมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตเพราะแสงไม่พอ แต่ทุกวันนี้ได้มีการทดลองปลูกข้าวหอมมะลิเป็นนาปรังได้แล้ว และได้ผลดี จากการทดลองของเกษตรกรและสหกรณ์อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ

กรกฎาคม-ตุลาคม 2545

ช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา เรื่องราวข่าวสารหลักๆ ในแวดวงเกษตร ส่วนหนึ่งยังคงชี้ให้เห็นปัญหาเรื่องการส่งสินค้าเกษตรของบ้านเราในตลาดโลก ว่าต้องเจอกับอุปสรรคอะไร แล้วนโยบายของรัฐไทยพยายามแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร ซึ่งในด้านหนึ่งนโยบายรัฐก็พยายามจะช่วยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นครัวของโลก เป็นศูนย์กลางการค้าของโลก มีศักยภาพจะเป็นฐานการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์สำคัญของโลก เป็นศูนย์กลางการค้า และอาจจะมียื่นๆ ตามมา ซึ่งหลายๆ เรื่อง บ้านเราก็มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ เพราะมีฐานต้นทุนในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ แต่หลายเรื่องก็ต้องอาศัยนำเข้าความรู้และเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาก โดยลืมนึกที่จะหันมาพัฒนาจากภายในของตนเอง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ของตนเอง เพื่อจะนำมาพัฒนาต่อยอดจากฐานต้นทุนที่มีอยู่ การหวังเพียงเรื่องการส่งออกเพื่อหารายได้เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว ทำให้คิดแต่ละขายทุกอย่าง โดยลืมนึกที่จะหันกลับมาพัฒนาบนฐานที่สร้างการพึ่งพาตนเองได้ของคนไทย ทำให้เป็นการพัฒนาที่ทำลายต้นทุนฐานลงไปเป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ หรือภูมิปัญญาไทย เพราะการพัฒนาที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพที่ตัวคนเท่าที่ควร สิ่งที่เคยภูมิใจว่าเป็นความได้เปรียบของประเทศเรา ถึงวันหนึ่งก็จะมีคนอื่นที่ทำได้และขึ้นมาเป็นคู่แข่ง หรือต่างชาติอาจจะลดอัตราเข้ามาช่วงชิงประโยชน์จากฐานต้นทุนที่เรามี โดยเราไม่รู้ตัวด้วยซ้ำ วันนี้เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เราจึงไม่ค่อยจะเท่าทัน และมีแนวโน้มจะตกเป็นเบี้ยล่าง เพราะเราไม่ได้เตรียมตัวอะไรไว้เท่าที่ควร และมีแต่จะสูญเสียศักยภาพไปได้ง่ายๆ ขณะที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นมักจะเกิดขึ้นกับคนยากคนจน คนเล็กคนน้อยในสังคมก่อนเสมอ

ช่วงที่ผ่านมา บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยเปิดเผยว่า ในปี 2546 คาดว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าอาหารไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 430,000 ล้านบาท แม้การส่งออกสินค้าอาหารยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ดำเนินไปท่ามกลางปัญหานั้นๆ และการทิศทางการส่งออกจะยังไม่สดใส เพราะปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตสินค้าอาหารในตลาดโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อันเป็นผลจากนโยบายความมั่นคงด้านอาหาร ทำให้แต่ละประเทศเร่งผลิตอาหารให้เพียงพอกับปริมาณการบริโภคภายในประเทศ ความต้องการในการนำเข้าจึงลดลง ดังนั้นปัญหาการแข่งขันในการส่งออกจะรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการตัดราคาการแข่งขันในการส่งออกสินค้าอาหารหลายประเภท ปัญหาการกีดกันทางการค้า โดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมที่จะมีความรุนแรงขึ้นด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 15 ต.ค. 45)

กระแสเกษตรอินทรีย์มาแรง... แต่ฝ่ายสนับสนุนต้องช่วยเสริม

ทุกวันนี้เกษตรอินทรีย์เริ่มเข้าสู่การยอมรับของสังคมมากขึ้น เพราะผู้บริโภคคาดหวังถึงอาหารที่ปลอดภัยและสุขภาพที่ดี ในเรื่องนี้ก็มีการดำเนินงานที่น่าสนใจอยู่ไม่น้อย ส่วนหนึ่งก็ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการด้านนโยบายของรัฐบาลด้วย ที่หันมาส่งเสริมเกษตรแบบผสมผสานและเกษตรอินทรีย์ อันจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันของภาคเกษตรในตลาดโลกได้ทางหนึ่ง เพราะภาครัฐมองว่า ประเทศไทยน่าจะมีโอกาสในการมีบทบาทนำด้านเกษตรอินทรีย์ของโลก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นคงต้องดำเนินการอีกหลายเรื่องไปพร้อมกัน

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ คงหนีไม่พ้นเรื่องการปรับเปลี่ยนการใช้ปุ๋ยเคมี และยากำจัดศัตรูพืช มาสู่การใช้สารชีวภาพ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ระบบนิเวศดินสู่สมดุลแล้ว ยังช่วยลดต้นทุนการผลิต ซึ่งนับเป็นแรงจูงใจอันดับต้นๆ ของการปรับเปลี่ยนมาสู่วิถีของเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรทั่วไปเลยทีเดียว ที่ผ่านมามีการพูดถึงเรื่องการปฏิวัติการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิต รูปแบบการผลิตพืชปลอดสาร การทำปุ๋ยชีวภาพ การจัดทำแปลงนาสาธิตเกษตรชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องนี้ยังเกิดคำถามกับสังคมทั่วไปอีกหลายเรื่องที่ต้องการทำความเข้าใจ เช่น การปลูก

พืชแบบเกษตรอินทรีย์จะมีผลผลิตออกมาได้เป็นจำนวนมากตามที่ตลาดต้องการหรือไม่ และผลผลิตที่ออกมาจะมีคุณภาพที่สามารถทำราคาได้เท่ากับที่ปลูกโดยใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีเข้าช่วยหรือไม่

ในส่วนของภาครัฐ หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ด้านกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ผ่านมามีการตั้งกรมการ และคณะทำงานในระดับกรมขึ้นมาทำเรื่องการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ มีกิจกรรมในหลายด้าน เช่น การจัดทำแปลงสาธิตเกษตรอินทรีย์ จัดอบรมนักวิชาการเกษตร ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน (โดยให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 1,250 โรงเรียน) การผลิตศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวห้ำ ตัวเบียน การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับน้ำสกัดชีวภาพ ส่งเสริมให้ชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยพืชสด ทำโครงการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ 3,000 ไร่ และจัดฝึกอบรมการผลิตอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยโดยวิธีเกษตรอินทรีย์แก่เยาวชนเกษตรที่อยู่ในพื้นที่ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทุกจังหวัดทั่วประเทศ

นอกจากนี้เป้าหมายในปี 2546 จะดำเนินการร่วมกับกรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ผลิตพืชอินทรีย์รวม 8 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดฝักอ่อน หน่อไม้ฝรั่ง ขิง พริก กระเจี๊ยบเขียว ผักกินใบและถั่วเหลืองฝักสด ในพื้นที่ 13 จังหวัด พื้นที่ดำเนินการ 82,420 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วม 17,160 ราย ทั้งนี้เพราะมองว่า ปัจจุบันการซื้อขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในตลาดโลก มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณสินค้าที่มีอยู่ในตลาดกลับมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (เดลินิวส์, 20 สิงหาคม 45)

ในวิถีสู่เกษตรอินทรีย์ มีการพูดถึงเรื่องกระบวนการชีวภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการผลิตปุ๋ยชีวภาพจากวัสดุหรือวัตถุดิบต่างๆ ตลอดจนการควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยชีววิธี สำหรับในเรื่องปุ๋ยนั้น มีการใช้วัตถุดิบต่างๆ มากมายมาทำกัน และต้องยอมรับว่า ในช่วง 2-3 ปีมานี้ ความนิยมในการใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพค่อนข้างแพร่หลายและเป็นรูปธรรมส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะเห็นผลชัดเจน พืชมีการเจริญเติบโตและผลผลิตมากขึ้น ที่สำคัญไม่มีสารตกค้างที่อันตรายต่อเกษตรกรและผู้บริโภค และสูตรการทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพก็มีทำกันออกมาหลายสูตร อาทิ สูตรที่ทำจากพืชสด ผลไม้ หอยเชอรี่ ปลา มูลสัตว์ ขยะในครัว รวมทั้งสูตรรวมมิตร ที่รวมเอาวัตถุดิบหลายๆ ชนิดเข้าด้วยกัน

ทั้งนี้ในแง่ของวิชาการ นักวิชาการเปิดเผยว่า พืชที่ได้รับปุ๋ยหมักชีวภาพ อาจเป็นไปได้หลายลักษณะ เช่น ในแง่ธาตุอาหารที่จำเป็น พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง เพราะปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพมีปริมาณธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งเป็นการเติมจุลินทรีย์ลงไปดินด้วย ฉะนั้นกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกกระทำโดยจุลินทรีย์จะช่วยปรับสภาพแวดล้อมต่างๆ ของดินให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีสารเร่งการเจริญเติบโตของพืชที่สำคัญ 3 ชนิด เช่น สาร IAA จะไปกระตุ้นให้รากพืชแข็งแรงและเพิ่มจำนวนมากขึ้น สาร GA หรือจิบเบอเรลลิน จะช่วยกระตุ้นให้พืชแตกตาดีขึ้น รวมทั้งช่วยยืดช่วงผลไม้นิให้ผลร่วงง่าย สารไซโตไคนิน มีความจำเป็นต่อการเกิดตาข้าง เพื่อพัฒนาไปเป็นกิ่งก้านของต้นพืชต่อไป เป็นต้น (เดลินิวส์, 2 ก.ค. 45)

กล่าวเฉพาะสำหรับการนำขยะมาทำปุ๋ย ยังจะเป็นการช่วยลดปัญหาเรื่องขยะล้นด้วย เพราะอย่างเทศบาลขอนแก่นมีขยะมูลฝอยเทศบาลถึง 200 กว่าตันวัน ซึ่งกว่า 50 % เป็นเศษอินทรีย์สารที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น เศษผักผลไม้ เศษอาหาร ตลอดจนอินทรีย์สารต่างๆ ดังนั้นเทศบาลนครขอนแก่นจึงมีโครงการคัดแยกเอาขยะอินทรีย์ไปผลิตปุ๋ยหมัก ทั้งในรูปปุ๋ยหมักแห้ง และปุ๋ยน้ำชีวภาพหรือ ปุ๋ยอีเอ็ม แล้วนำผลผลิตที่ได้ไปใช้ในกิจการของเทศบาล และแจกจ่ายฟรีแก่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้ได้ร่วมกับเครือข่ายชุมชนเมืองนครขอนแก่น จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทำและใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพแก่ประชาชน ผู้ประกอบการในตลาดสด ครู นักเรียนสังกัดเทศบาล เพื่อเป็นการวางรากฐานให้ประชาชนหันมาใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม และเป็นการส่งเสริมให้เป็นตลาดที่น่าซื้อต่อไป (ผู้จัดการออนไลน์, 28 ส.ค. 45)

สำหรับเรื่องปุ๋ยนั้น แม้จะมีความพยายามหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพมากขึ้น แต่สังคมก็ยังมิขัดแย้งกันถึงความจำเป็นในการใช้ปุ๋ยเคมี กับการเลิกใช้ไปเลย ซึ่งในความเป็นจริงก็คือ เกษตรกรจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถเลิกใช้ได้ และกลับเป็นปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรใช้กันอย่างฟุ่มเฟือย หรือใช้อย่างไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดการสะสมของธาตุอาหารจาก

ปุ๋ยเคมีบางตัว ที่ไม่ตรงกับความต้องการของดินและพืช เป็นผลให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น และเมื่อเวลาผ่านไป ดินยังเสียอีกด้วย

รศ.ดร.พีรเดช ทองอำไพ ผอ.ฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กล่าวว่า ต้นทุนการใช้ปุ๋ยของเกษตรกรจะอยู่ที่ 20-30 % ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด แต่ที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอย่างขาดประสิทธิภาพ ซึ่งในงานวิจัยที่ สกว. สนับสนุน ได้มีการคิดค้นหาทางออกของปัญหา โดยคิดค้น “ชุดตรวจวิเคราะห์ดิน” (โดย ศ.ดร.ทัศนีย์ อัดตะนันท์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) เพื่อตรวจสอบว่า ดินบริเวณที่จะทำการเพาะปลูกนั้นๆ จะต้องใส่ปุ๋ยใดบ้างในสัดส่วนเท่าใด ซึ่งสามารถตรวจวิเคราะห์ได้ภายใน 30 นาที หากตรวจวิเคราะห์ดินอย่างถูกต้องแล้ว จะทำให้เกษตรกรประหยัดต้นทุนในเรื่องปุ๋ยได้ (ไทยรัฐ, 1 ก.ค. 45) ดังนั้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรในหมู่บ้านเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องจักร และเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น เครื่องตรวจวิเคราะห์ดิน น่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการหาหนทางแก้ไขปัญหของเกษตรกร

ในเรื่องชุดตรวจวิเคราะห์ดินนั้น กรมพัฒนาที่ดินก็ได้มีการลงนามในสัญญาจัดซื้อ ว่าจ้างมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ผลิตชุดตรวจสอบดิน วัดค่า N, P, K อย่างง่าย จำนวน 10,000 ชุด เพื่อให้หมอดินอาสา ที่ประจำอยู่ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทั่วประเทศ ซึ่งมีอยู่ 7,255 ตำบล (ตำบลละ 1 ชุด) นำไปใช้ในการวิเคราะห์สารอาหารในดิน และเลือกใช้ปุ๋ยให้ถูกต้องกับชนิดพืชและดิน โดยทางมหาวิทยาลัยฯ ได้จัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของกรมฯ ตามเขตต่างๆ จำนวน 840 คนอีกด้วย เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำไปถ่ายทอดให้กับหมอดินอาสาอีกทีหนึ่ง ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ ทำให้เกษตรกรทราบว่า ในที่ดินของตัวเองขาดธาตุอาหารที่จำเป็นอะไรบ้าง ซึ่งหากวิเคราะห์ได้ถูกต้อง จะทำให้เกษตรกรลดการสูญเสียการใช้ปุ๋ยได้ถึง 1 ใน 3 ของการใช้ปุ๋ยในภาพรวม ซึ่งคิดเป็นมูลค่า 8,000 ล้านบาท/ปีเลยทีเดียว (ไทยรัฐ, 11 ก.ค. 45)

ทั้งนี้ในในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร จะทรงมีพระชนมพรรษาครบ 50 ปี กรมพัฒนาที่ดิน ยังได้ดำเนิน โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ หรือ “คลินิกดิน” เพื่อให้บริการตรวจสอบวิเคราะห์ดินแก่เกษตรกรและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดจากดิน เช่น ดินเสื่อมโทรม ดินเป็นดินทราย ขาดความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น รวมทั้งให้ความรู้และแนะนำวิธีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างเหมาะสม โดยภายในคลินิกฯ จะมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (GIS) ข้อมูลดินในระดับตำบล ซึ่งแสดงข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์มาให้บริการด้วย ทั้งนี้ตลอดจนจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาที่ดินด้านต่างๆ การจัดนิทรรศการ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ระบบการปลูกพืชตระกูลถั่ว ผลิตภัณฑ์ ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดิน การทำน้ำหมัก เป็นต้น ทั้งนี้คลินิกฯ จะทำงานร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งภาครัฐมองว่า จะเป็นกลไกหนึ่งในการถ่ายทอดเทคโนโลยี เพราะที่ผ่านมา หน่วยงานรัฐเป็นผู้ตัดสินใจให้เกษตรกรว่าจะเข้าสู่กระบวนการผลิตหรือปรับปรุงโครงสร้างการผลิตของตนได้อย่างไร แต่ในปัจจุบันภาครัฐ โดยกระทรวงเกษตรฯ จะทำหน้าที่จัดหาข้อมูลทางวิชาการต่างๆ และปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้เกษตรกร ซึ่งถือเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาใหม่ของกระทรวงเกษตรฯ สำหรับในปี 2545 จะออกดำเนินการในพื้นที่ 28 จังหวัดทั่วประเทศ และจะดำเนินการในพื้นที่ที่เหลือ 47 จังหวัด ให้ครบในไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2546 (ผู้จัดการออนไลน์, 11 ก.ค. 45 ; เดลินิวส์, 30 ก.ค. 2545) นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดินยังมีนโยบายที่จะผลักดันให้หมู่บ้านพัฒนาที่ดินทั่วประเทศ ซึ่งมีอยู่ประมาณ 500 แห่ง ให้เป็นหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์ โดยเริ่มจากการใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในการปรับปรุงดิน ตลอดจนใช้สารสกัดจากพืชในการกำจัดศัตรูพืช เพื่อเป็นหมู่บ้านตัวอย่างให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป (ไทยรัฐ, 22 ส.ค. 45)

นอกจากเรื่องของปุ๋ยและคุณภาพดินแล้ว การส่งเสริมการเกษตรเพื่อเข้าสู่วิถีเกษตรอินทรีย์ ซึ่งบางคนอาจเรียกว่า เกษตรชีวภาพ หรือแบบชีววิถี การควบคุมศัตรูพืชก็เป็นเรื่องหลักอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งที่ผ่านมา กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการจัดตั้ง สถาบันส่งเสริมเกษตรชีวภาพและโรงเรียนเกษตรกรขึ้น มีฐานะเทียบเท่ากอง และให้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมเกษตรชีวภาพและโรงเรียนเกษตรกร ภายใต้การดูแลของสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาค รวม 9 ศูนย์คือ ชลบุรี ชัยนาท ราชบุรี เชียงใหม่ พิษณุโลก ขอนแก่น นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี และสงขลา ซึ่งต่อมามีการ

เปลี่ยนชื่อศูนย์ดังกล่าวเป็น ศูนย์บริหารศัตรูพืชโดยชีวภาพ มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการใช้ชีววิธีที่มีประโยชน์ เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน เชื้อจุลินทรีย์ และพืชที่มีคุณสมบัติควบคุมศัตรูพืชในเขตที่ศูนย์รับผิดชอบ พุดง่าย ๆ คือ ศูนย์ทำหน้าที่ศึกษาเรื่องแมลงศัตรูพืชในเขตพื้นที่รับผิดชอบ แล้วผลิตแมลงที่จะเป็นตัวเข้าทำลายแมลงศัตรูพืชเหล่านั้น เพื่อแจกจ่ายให้เกษตรกรเอาไปปล่อยในแปลงเพาะปลูก (เดลินิวส์, 3 ก.ค. 45) ซึ่งการส่งเสริมแบบชีววิธีตามขบวนการโรงเรียนเกษตรกร ได้มีการส่งเสริมแล้วในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะเขตพื้นที่ภาคกลาง 9 จังหวัด ที่เห็นผลชัดคือ จ.ชัยนาท ซึ่งมีการนำไปใช้กับนาข้าว พืชผัก อ้อย ฝ้าย ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าไปศึกษา วิเคราะห์ และเรียนรู้ด้วยตนเองจากโรงเรียนเกษตรกร ซึ่งก็คือแปลงนาที่ฝึกให้เกษตรกร เรียนรู้การควบคุมป้องกันและกำจัดศัตรูพืชด้วยชีววิธี หรือใช้แมลงกำจัดแมลงด้วยกันเอง ทำให้ลดการใช้สารเคมี และทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง (ไทยรัฐ, 26 ส.ค. 45)

การลดการใช้สารเคมีดังกล่าว ในด้านหนึ่งย่อมเกี่ยวข้องกับมาตรฐานคุณภาพของผลผลิต ซึ่งเรื่องนี้ กระทรวงเกษตรฯ ได้มอบหมายให้กรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร ถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice; GAP) สู่กลุ่มเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกผัก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมกระบวนการผลิตที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การดูแลรักษา ตลอดจนการเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากที่ผ่านมาพบการตกค้างของสารเคมีในพืชผัก ซึ่งเมื่อเร็วๆ นี้การส่งออกผักกะฉาดของบ้านเรา ก็ไปมีปัญหาที่ญี่ปุ่น ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข แรงงานและสวัสดิการของญี่ปุ่น ประกาศใช้มาตรฐานการควบคุมดูแลการส่งออกพืชผักสดเข้าประเทศญี่ปุ่นอย่างเคร่งครัด ผักกะฉาดถือเป็นสินค้าผักสดรายการที่ 18 ที่ถูกสั่งกักกันและจะต้องตรวจสอบทุกครั้งที่มีการนำเข้า เพราะมีการตรวจพบปริมาณสารเคมีตกค้างเกินมาตรฐานติดต่อกัน ดังนั้นการทำเรื่องมาตรฐานคุณภาพของผลผลิต นอกจากจะเป็นผลดีต่อภาพพจน์และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคแล้ว ยังเป็นเงื่อนไขในการสร้างอำนาจแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 21 ส.ค. 45) สำหรับการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่ผ่านมา กระทรวงเกษตรฯ มีการดำเนินโครงการเรื่องนี้ ในเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) ล่าสุด มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลไทยและเดนมาร์ก โดยได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณส่วนหนึ่งจากองค์กรช่วยเหลือและพัฒนาระหว่างประเทศ (DANIDA) กระทรวงการต่างประเทศ เดนมาร์ก เพื่อดำเนินโครงการส่งเสริมการทำเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพิษของสารกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนความปลอดภัยของเกษตรกรและผู้บริโภค หรือที่เรียกว่า IPM DANIDA โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการใช้สารกำจัดศัตรูพืชปริมาณมาก

นอกจากนี้ ภาครัฐยังมีมาตรการจูงใจให้เกษตรกรหันมาเข้าระบบโซนนิ่ง และผลิตตามมาตรฐาน GAP ด้วยการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ พร้อมประกันราคา ทั้งนี้โดยให้กรมวิชาการเกษตร (ดูเรื่องการผลิตพืช) กรมประมง (ดูเรื่องการผลิตสัตว์น้ำ) และกรมปศุสัตว์ (ดูเรื่องการผลิตสัตว์) ประสานกันจัดทำโมเดลการผลิตสินค้าเกษตรชนิดต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งจะจัดผู้เชี่ยวชาญลงไปให้การอบรม ซึ่งขณะนี้กรมพัฒนาที่ดินและกรมวิชาการเกษตร ได้ทำโซนนิ่งสินค้าเศรษฐกิจ 12 ตัวหลักเสร็จแล้ว ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา สับปะรด กาแฟ ลำไยทุเรียน กุ้งกุลาดำ กล้วยไม้ ข้าวโพด ปาล์มน้ำมัน และถั่วเหลือง ส่วนการทำมาตรฐาน GAP ก็มีการจัดทำไว้เกือบทุกตัวแล้ว โมเดลการผลิตเหล่านี้จะจัดทำขึ้นตามระบบโซนนิ่ง และ GAP ซึ่งหากเกษตรกรสนใจ กระทรวงเกษตรฯ จะส่งเกษตรกรไปอบรมให้ความรู้ และหลังจากจัดทำโมเดลเสร็จแล้ว ก็จะแจกให้ อบต. ด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 27 ต.ค. 45)

ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ นอกจากด้านพืชแล้ว ยังมีการพูดถึงสัตว์อินทรีย์ด้วย เช่น ฟาร์มเปิดอินทรีย์ ซึ่งมีตัวอย่างที่ ต.หนองตำลึง อ.พานทอง จ.ชลบุรี โดยการใช้เอ็นไซม์จากพืชผสมในน้ำและอาหารให้เปิดกิน ทั้งนี้มีการระบุว่าช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ยาปฏิชีวนะต่างๆ ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงปีละหลายแสนบาท ช่วยลดปัญหามลพิษ และเป็นผลดีต่อสุขภาพคนและเปิดด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า ปริมาณคลอเรสเทอรอลในเปิดก็ลดลง เปิดแข็งแรง ไช้ตก อัตราการตายต่ำ และปัญหากลิ่นก๊าซแอมโมเนียจากขี้เปิดและแมลงรบกวนลดลง (เดลินิวส์, 15 ต.ค. 45)

ในเรื่องการเลี้ยงกุ้งก็เช่นกัน จากปัญหาเรื่องสารตกค้างในกุ้ง ภาครัฐได้มีมาตรการออกมาหลายอย่าง ที่จะแก้ไขปัญหา ทางภาคผู้ประกอบการเองก็พยายามจะช่วยเหลือตนเอง ล่าสุด นายกสมาคมผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่น้ำจืดได้ทดลองใช้สารสกัดชีวภาพที่ได้จากพืชผักสมุนไพรมาบำบัดในฟาร์มกุ้ง พบว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ โดยสูตรที่ใช้คือ ใช้แดงกวาหรือสับปะรดหมักกับกากน้ำตาล สามารถนำไปใช้บำบัดเลนในพื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้ง หรือใช้พอกน้ำในบ่อ และเมื่อนำมาหมักกับสมุนไพร กล้วย กระเทียม และมะขามเปียก และนำหมักที่ได้มาผสมในอาหารให้กุ้งกิน ยังช่วยป้องกันและรักษาโรคกุ้งได้อีกด้วย (ไทยรัฐ, 11 ก.ย. 45)

เหล้าพื้นบ้านเพื่อ

ข่าวที่มาแรงไม่แพ้กระแสเรื่องเกษตรอินทรีย์ก็คือ เหล้าพื้นบ้าน อย่างกรณีภาคอีสานมีการเปิดเผยว่า ตั้งแต่เริ่มอนุญาตให้กลุ่มเกษตรกรจดทะเบียนทำเหล้าพื้นบ้านได้ ตามนโยบายสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนของรัฐบาล เฉพาะ 9 จังหวัดภาคอีสาน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพสามิตเขต 3 (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลฯ อานาจเจริญ ยโสธร ร้อยเอ็ด และชัยภูมิ) มีผู้ขอผลิตถึง 195 ราย โดยผลิตออกสู่ตลาดแล้ว 110 ราย ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายนอกพื้นที่ ส่วนการขายในพื้นที่มักเป็นรายย่อยเท่านั้น ซึ่งสามารถเก็บภาษีได้กว่า 10 ล้านบาท โดยจังหวัดที่สามารถเก็บได้สูงสุดคือ บุรีรัมย์ นอกจากนี้มีรายงานข่าวว่า ที่จังหวัดอุบลฯ จังหวัดเดียวมีผู้ขออนุญาต 18 ราย และในจำนวนนี้ได้นำออกขายแล้วกว่าครึ่งหนึ่งที่ขออนุญาต และนับว่าประสบความสำเร็จพอสมควร เพราะพบว่า สุราแช่พื้นบ้านที่ส่งไปขายที่ตลาดภาคกลางและใต้ เช่น ตลาดนักท่องเที่ยวที่ภูเก็ต กลุ่มผู้ผลิตหลายรายผลิตได้ไม่เพียงพอกับออร์เดอร์ สำหรับพื้นที่ของสรรพสามิตเขต 3 ดังกล่าว ได้รับการจัดอันดับด้านการผลิตสุราแช่พื้นบ้านและสุราแช่ผลไม้มาากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ในจำนวนนี้ จ. บุรีรัมย์ ถือว่ามีผู้ผลิตและจำหน่ายมากที่สุดถึง 40-50 ราย รองลงมาคือ อุบลฯ (ผู้จัดการออนไลน์, 11 ก.ค. 45)

ภายใต้ความคึกคักในเรื่องนี้ ภาพหนึ่งคือการผลิตและจำหน่ายสุราพื้นเมืองกำลังกลายเป็นธุรกิจใหม่สำหรับสหกรณ์หลายแห่ง สิ่งที่เรามักเห็นกันตอนนี้ก็คือ การฝึกอบรมเพื่อให้ชาวบ้านทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกฎหมาย และขั้นตอนในการขออนุญาต การควบคุมปริมาณและคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการบริหารองค์กร วิธีการผลิตที่ได้คุณภาพมาตรฐาน เนื่องจากภาครัฐมองว่า ขณะนี้ขั้นตอนการขออนุญาตเพื่อผลิตค่อนข้างง่าย รวมทั้งมีผู้ขออนุญาตผลิตเพื่อออกไปขายต่างประเทศด้วย แต่ไม่ได้รับการอนุญาต เพราะเกรงปัญหาในเรื่องคุณภาพ สำหรับปัญหาที่พบในหลายพื้นที่ ได้แก่ การควบคุมดีกรีที่ผลิตได้ไม่คงที่ ทำให้เก็บไว้ไม่ได้นาน สำหรับการแก้ไขปัญหา นายพันธ์ศักดิ์ วิญญรัตน์ ประธานที่ปรึกษาของนายกฯ ทักษิณ เปิดเผยว่า การส่งเสริมเรื่องนี้อยู่ภายใต้การดำเนินนโยบายโครงการส่งเสริม 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นโครงการที่รัฐบาลผลักดันเพื่อให้ประชาชนระดับรากหญ้าได้มีอาชีพ และใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาผลิตสินค้า จนสามารถผลิตคิดค้นในจังหวัดต่างๆ มากกว่า 50 จังหวัด มีผลผลิตจากสินค้าเกษตรพืชท้องถิ่นเป็นวัตถุดิบผลิตไวน์ประเภทต่างๆ หรือสุราแช่พื้นเมือง ซึ่งนับว่าโครงการนี้ประสบผลพอสมควร โดยเฉพาะโครงการผลิตสุราพื้นเมือง สุราผลไม้ โดยผลักดันให้มีการแก้กฎหมายเพื่อให้การผลิตสุราพื้นเมืองถูกต้องตามกฎหมายจากเดิมที่ถูกผูกขาดกับผู้ผลิตรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย

ทั้งนี้ที่ผ่านมา นับว่ามีความคึกคัก ในช่วง 7 เดือน (ม.ค.-ก.ค. 45) รัฐเก็บภาษีได้เพิ่ม 51 ล้านบาท ทำให้รัฐมีรายได้จากภาษีสุราพื้นบ้านแบบไม่เคยมีมาก่อน และมีผู้ผลิตสุราพื้นบ้านส่งผลิตภัณฑ์ไปให้ทางสรรพสามิตตรวจสอบและขอใบอนุญาตนับ 1,000 ราย จนเจ้าหน้าที่ตรวจไม่ทัน ล่าสุดเตรียมขยายให้หน่วยงานอื่นๆ ช่วย โดยให้สรรพสามิตไปอบรมให้หน่วยงานอื่น เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมวิทยาศาสตร์ สถาบันอาหาร เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้กับผู้ยื่นขออนุญาต ที่สำคัญมีนโยบายที่จะผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการดื่มของโลก เพราะไทยมีเปลือกไม้ และผลไม้จำนวนมากที่มีสารธรรมชาติอยู่ในตัว สามารถนำมาผลิตเป็นสุราพื้นเมืองได้ จึงมีแผนที่จะตั้งศูนย์มาตรฐาน มีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ พร้อมตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลโครงการนี้ โดยมอบหมายให้คณะนักวิชาการจาก

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เข้ามาดูแล ซึ่งที่ผ่านมา มีการก่อตั้งโรงงานหมักและมีโรงงานต้นแบบเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ด้วย

นายพันธ์ศักดิ์ยังกล่าวอีกว่า เมื่อมีการจดลิขสิทธิ์สุราพื้นเมืองแล้ว อนาคตกำลังดำเนินการผลักดันให้ผู้ผลิตสามารถนำลิขสิทธิ์ที่ตนเองคิดค้นสูตรต่าง ๆ มาใช้ประกอบหลักฐานการกู้เงิน โดยนำวิธีแปลงสิทธิให้เป็นทุนมาใช้ รวมทั้งระบุว่า เรื่องนี้ยังส่งผลดีต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องตามมา ไม่ว่าจะเป็น ชาวตเลล่า จุกก๊อก เครื่องตรวจอุณหภูมิ การจ้างงานต่าง ๆ รวมทั้งราคาข้าวเหนียวที่จะเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งล่าสุดต้องหันไปนำเข้าข้าวเหนียวจากลาวมาใช้ด้วย (ผู้จัดการออนไลน์, 13 ต.ค. 45)

ขบวนการสหกรณ์...หนุนเศรษฐกิจระดับรากหญ้า ก้าวสู่สหกรณ์ยุคใหม่

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดทำเกณฑ์ชี้วัดคุณภาพสหกรณ์ เพื่อจัดชั้นสหกรณ์ทั่วประเทศ ทั้ง 6,142 แห่ง โดยกำหนดตัวชี้วัด 7 ตัว คือ (1) การปิดบัญชี (2) ไม่มีการทุจริต (3) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (4) ทุนเรือนหุ้นและทุนสำรอง (5) ปริมาณธุรกิจ และการชำระหนี้ (6) กิจกรรมสาธารณประโยชน์ และ (7) การใช้เทคโนโลยี ซึ่งได้ออกมาเป็นสหกรณ์ชั้นดี 2,700 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.01 ของสหกรณ์ทั้งหมด สหกรณ์ปานกลาง 2,022 แห่ง (ร้อยละ 32.27) และสหกรณ์ที่ต้องปรับปรุง 878 แห่ง (ร้อยละ 14.01) และสหกรณ์ที่ไม่สามารถจัดชั้นได้ 542 แห่ง (ร้อยละ 8.56) เนื่องจากมีข้อบกพร่องต่าง ๆ เช่น หยุดดำเนินการ รอชำระบัญชี ปิดบัญชีไม่ได้ รวมทั้งที่เพิ่งตั้งใหม่ไม่ถึง 1 ปี ซึ่งหลังจากนี้กรมฯ จะมีการกำหนดแบบพัฒนาสหกรณ์ เกี่ยวกับเศรษฐกิจยุคใหม่ เพื่อให้สหกรณ์มีกรอบในการดำเนินงาน โดยสหกรณ์ชั้นดี มุ่งพัฒนาตัวสมาชิก กลุ่ม และสถาบันสหกรณ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน เป็นการเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจและคุณภาพทางสังคมของสมาชิก และสร้างเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ ส่วนชั้นปานกลาง มุ่งพัฒนาทั้งตัวสมาชิก กลุ่มและสถาบันสหกรณ์ เพื่อให้เกิดการจัดการภายใน การพัฒนาธุรกิจจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เป็นสหกรณ์ชั้นดี และสหกรณ์ที่ต้องปรับปรุง ต้องแก้ไขปัญหภายใน และให้กลุ่มสมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้น (ไทยรัฐ, 2 ก.ค. 45)

นอกจากนี้ กรมฯ ยังมีการจัดทำสหกรณ์ต้นแบบ โดยการคัดเลือกสหกรณ์ที่มีขีดความสามารถในการพัฒนาธุรกิจได้ก้าวหน้าในทุกจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 126 สหกรณ์ เพื่อให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาให้กับสหกรณ์ทั่วไปแบบระบบพี่สอนน้อง โดยให้เป็นที่ศึกษาดูงานและเรียนรู้วิธีการทำงานด้านธุรกิจ ว่าทำอย่างไรจึงประสบผลสำเร็จ สหกรณ์ต้นแบบนี้ กรมฯ จะทำการคัดเลือกจากสหกรณ์ที่มีศักยภาพและมีความพร้อมจะพัฒนาไปสู่ระบบสากล โดยกรมฯ จะเข้าไปให้ความรู้และส่งเสริมด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การศึกษาอบรมเกี่ยวกับวิธีการสหกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งเสริมช่องทางการตลาด รวมทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสหกรณ์ (เดลินิวส์, 18 ก.ค. 45)

ทั้งนี้ที่ผ่านมา มีการประสานเพื่อนำผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์สินค้าสหกรณ์ไปเปิดตัวในต่างประเทศเพื่อขยายตลาด ได้แก่ ข้าวสาร ไม้ผล (กล้วยหอม ส้มโอ มะนาว สับปะรด และมะพร้าวอ่อน) สินค้าหัตถกรรม (เช่น ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง กก กล้วยแฝก กระดาษสา ย่านลิเภา ป่านศรนารายณ์) และผ้าทอต่าง ๆ (เดลินิวส์, 18 ก.ค. 45) สำหรับตลาดภายใน ก็มีการอนุมัติงบกว่า 17 ล้านบาท สร้างศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรและสหกรณ์ประจำจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งในปี 2545 จะเปิดได้ 49 แห่ง ใน 47 จังหวัด โดยคัดเลือกทำเลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้กรมฯ จะเข้าไปแนะนำการวางแผนทางการบริหารธุรกิจ พร้อมทั้งจัดงบประมาณในการเช่าซื้อและตกแต่งสถานที่ และให้ทุนการดำเนินงานระยะแรก นอกจากนี้จะคัดเลือกสหกรณ์ของแต่ละจังหวัดที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามาบริหารงาน หลังจากนั้นสหกรณ์จะดำเนินการต่อยอดทุนของสหกรณ์เอง โดยกรมฯ ได้วางแนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปในลักษณะแฟรนไชส์สหกรณ์ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของสหกรณ์แบบสะดวกซื้อ (ไทยรัฐ, 13 ส.ค. 45)

ขณะนี้ทางสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ก็มีนโยบายส่งเสริมธุรกิจในรูปแบบสหกรณ์และกลุ่มธุรกิจระดับรากหญ้า โดยเปิดโอกาสให้สหกรณ์ สถาบันเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน ยื่นเรื่องเพื่อขอรับการส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้สหกรณ์จะได้รับสิทธิประโยชน์ด้านภาษี และที่ไม่ใช่ภาษี เช่น สนับสนุนด้านเทคนิคโดยผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาดูงาน การส่งเสริมด้านการตลาด รวมทั้งด้านเทคนิคการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งขณะนี้ได้มีการคัดเลือกสหกรณ์ที่มีศักยภาพและความพร้อมจะพัฒนาขอรับการส่งเสริมการลงทุนได้ทันที 2 แห่งคือ ชุมชุมสหกรณ์ชาวสวนปาล์มน้ำมันกระบี่ จำกัด โดยลงทุนโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มมูลค่า 270 ล้านบาท และ สหกรณ์การเกษตรเมืองลับแล จำกัด ลงทุนสร้างโรงสีข้าวและไซโล มูลค่า 13 ล้านบาท (เดลินิวส์, 11 ก.ย. 45)

เรื่องขบวนการสหกรณ์นั้น อันที่จริงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการรวมกลุ่มของภาคประชาชน เพียงแต่ที่ผ่านมา อาจจะถูกจัดตั้งและไม่เกิดการมีส่วนร่วมของชาวบ้านอย่างแท้จริง กระบวนการที่หากก็อาจไม่ได้ทำให้สมาชิกเข้าถึงอุดมการณ์สหกรณ์อย่างที่เราควรจะเป็น ทำให้สหกรณ์ไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร ปัจจุบันกรมฯ เลย์ฟงเป้าหมายไปที่กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ โดยมีการสนับสนุนการจัดค่ายเยาวชนสหกรณ์ เพื่อที่จะสนับสนุนและปลูกฝังให้เยาวชนก้าวขึ้นมาเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ จัดค่ายมีทั้งในลักษณะ ค่ายเยาวชนเปิดโลกทัศน์สหกรณ์ และการจัดอบรมหลักสูตรค่ายเยาวชนสหกรณ์ระดับชาติ เพื่อให้เยาวชนเรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ร่วมกันทำงานตามหลักการสหกรณ์ ให้เกิดความเอื้ออาทรต่อชุมชน ทั้งนี้เยาวชนที่ผ่านการอบรมสะท้อนว่า ควรมีการจัดอย่างต่อเนื่อง เพราะสิ่งที่เยาวชนต้องการคือโอกาส และต้องการให้มีเวทีเป็นของเยาวชนจริงๆ โดยไม่ต้องผ่านองค์กรใดๆ (ไทยรัฐ, 22 ตุลาคม 2545)

ปศุสัตว์-ประมงไทย ในวังวนของปัญหา...สารตกค้าง

ช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยเรามีปัญหาเรื่องการส่งออกอาหารมาก โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์กุ้งและไก่ เนื่องจากมีปัญหารสตกค้าง ที่ผ่านมามีการดำเนินงานหลายๆ อย่าง เช่น กรมฯ ได้อนุมัติงบ 288 ล้าน โดยจัดสรรให้กรมประมง 169 ล้าน และกรมปศุสัตว์ 118 ล้านบาท เพื่อนำไปใช้แก้ไขปัญหานี้ เช่น จัดหาเครื่องมือสำหรับใช้ตรวจสอบสารตกค้าง จัดซื้อสารที่ใช้ตรวจสอบสารตกค้างในห้องปฏิบัติการ ซึ่งคาดว่าจะทำให้การทำงานแก้ไขปัญหานี้ได้รวดเร็วขึ้น (ไทยรัฐ, 10 ต.ค. 45) ทางด้านกระทรวงเกษตรฯ ก็ได้มอบหมายให้นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีฯ ดำเนินการติดตามตรวจสอบการนำเข้าและจำหน่ายสารคลอแรมฟิโนคอล ในโตรฟูแรนส์ ของผู้ประกอบการที่เหลือให้แล้วเสร็จ นอกจากนี้กระทรวงเกษตรฯ ยังจะเชิญตัวแทนจากประเทศกลุ่มเป้าหมายในการส่งออกสินค้าไก่-กุ้ง อาทิ อียู ญี่ปุ่น สหรัฐฯ มาเยี่ยมชมมาตรฐานฟาร์ม โรงงานแปรรูปอาหารสัตว์ และห้องเย็น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่า ไทยมีมาตรการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างจริงจัง นอกจากนี้จะดำเนินการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงเพื่อการส่งออก ที่เกษตรกรได้แจ้งความจำนงค์ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมประมงและกรมปศุสัตว์จำนวน 15,000 ฟาร์ม แบ่งเป็นฟาร์มกุ้งของกรมประมง 5,000 ฟาร์ม และฟาร์มไก่ของกรมปศุสัตว์ไทย 10,000 ฟาร์ม โดยฟาร์มที่ผ่านการตรวจสอบ กระทรวงจะมอบชุดตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหารสัตว์ เพื่อนำไปใช้ตรวจสอบ คาดว่าไม่เกินสิ้นปีนี้ อียูจะยกเลิกมาตรการตรวจเข้มไก่-กุ้งไทยอย่างแน่นอน หลังจากนั้นจะมีมาตรการควบคุมป้องกันไม่ให้มีสารต้องห้ามที่ใช้ในการเลี้ยงไก่-กุ้ง เล็ดลอดเข้ามาในประเทศอีก (ผู้จัดการออนไลน์, 7 ต.ค. 45)

เฉพาะกรณีของกุ้ง กรมประมงก็ออกมาตราการเร่งด่วนให้เกษตรกรที่จะจับกุ้งจากบ่อเลี้ยงเพื่อจำหน่าย ต้องแจ้งต่อประมงอำเภอท้องที่ เพื่อออกไปกำกับการจับกุ้ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการส่งออก ซึ่งการแจ้งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับ การตรวจยาตกค้างแต่ประการใด ทั้งนี้ได้ผ่อนผันให้สถาบันภาคเอกชน เช่น ชมรมผู้ซื้อ-ขายกุ้ง ตลาดกลางกุ้ง ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดต่างๆ สามารถออกไปกำกับการจับกุ้งแทนกรมประมงได้ แต่ต้องส่งตัวอย่างลายเซ็นให้กรมประมงไว้เป็นหลักฐานด้วย (เดลินิวส์, 5 ก.ค. 45)

ในด้านต่างประเทศก็มีข่าวออกมาว่า วุฒิสภาสหรัฐฯ ได้นำร่างกฎหมาย Shrimp Importation Financing Fairness Act เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดทำเป็นกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือกลุ่มอุตสาหกรรมกุ้งของสหรัฐฯ ไม่ให้ได้รับผลกระทบจากกุ้งนำเข้าจากต่างประเทศ โดยประเทศที่ตกเป็นเป้าหมายในร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ ไทย เวียดนาม อินเดีย จีน อินโดนีเซีย เอкваดอร์ และบราซิล การผลักดันดังกล่าวเป็นความพยายามของกลุ่มอุตสาหกรรมกุ้งในสหรัฐฯ ที่เรียกร้องให้รัฐบาลกลางสหรัฐฯ ช่วยเหลืออุตสาหกรรมกุ้งภายในประเทศ เพราะทั้ง 7 ประเทศดังกล่าว ส่งออกกุ้งมาสหรัฐฯ ประมาณ 80 % ของการนำเข้า และคิดเป็น 70 % ของกุ้งที่บริโภคในสหรัฐฯ สาระสำคัญของร่างกฎหมายคือ ให้รัฐบาลกลางสหรัฐฯ ยุติการช่วยเหลือทางการเงินกับประเทศเหล่านี้ผ่านทางธนาคารเพื่อการส่งออก ไอเอ็มเอฟ เป็นต้น จนกว่าประเทศเหล่านี้จะลดปริมาณการส่งออกกุ้งมาสหรัฐฯ ทางด้านกระทรวงพาณิชย์ของไทยคาดว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้มีโอกาสจะผ่านออกมาเป็นกฎหมายได้น้อย เพราะเหตุผลไม่มีน้ำหนักพอ เนื่องจากกุ้งที่จับได้ในสหรัฐฯ เป็นคนละชนิดกับกุ้งนำเข้า ซึ่งเป็นกุ้งจากฟาร์ม และเพราะการนำเข้ากุ้งเป็นจำนวนมาก ทำให้มีราคาถูกและเป็นผลให้มีการเติบโตของการบริโภคกุ้งในสหรัฐฯ (ผู้จัดการออนไลน์, 15 ตุลาคม 45)

งานนี้เราจะเห็นว่า ต่างคนต่างก็ต้องการปกป้องการค้าภายในประเทศของตน แต่สำหรับบ้านเราก็ไม่น่าจะภูมิใจจนเกินไปนัก ที่เราส่งออกกุ้งไปได้มากๆ เพราะนอกจากจะต้องแข่งในเรื่องราคาแล้ว ต้นทุนในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เราไม่ได้คิดไว้ด้วย อาจทำให้ต้นทุนการผลิตแพงกว่ากำไรที่เราคิดว่าจะได้ก็เป็นได้

ข้าวไทยในสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยน

จากกรณีที่ว่าชาตินำพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทยไปวิจัยและนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งพบว่า นอกจากสหรัฐฯ และอีก 22 ประเทศแล้ว ล่าสุดกระทรวงพาณิชย์พบว่า มีอีกหลายประเทศที่นำพันธุ์ข้าวจากสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (อิตาลี) ไปวิจัย และที่ผ่านมาก็มีกรณีพิพาททางปัญญาได้ทำหนังสือถึงอิตาลี ขอให้ส่งรายชื่อประเทศที่อิตาลีได้มอบพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทยให้ไป จะต้องแจ้งให้ไทยทราบทั้งหมด เพราะอิตาลีเคยแจ้งว่า ในการส่งมอบพันธุ์ข้าวไปให้ใคร จะมีการเซ็นข้อตกลงรับโอนเชื้อพันธุ์ (Material Transfer Agreement; MTA) ไว้ทุกครั้ง แสดงว่าจะต้องมีหลักฐานชัดเจน และไทยในฐานะเจ้าของพันธุ์ ควรจะรับรู้ว่ามีพันธุ์ข้าวกับใครบ้าง ทั้งนี้จะมอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ แจ้งให้ประเทศที่เอาพันธุ์ข้าวไทยไป มาเซ็นข้อตกลง MTA กับไทย โดยจะมีการระบุว่า ประเทศที่เอาพันธุ์ข้าวไทยไป ไม่สามารถเอาพันธุ์หรือผลที่ได้จากพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทยไปใช้ในเชิงพาณิชย์ โดยไม่มีการเจรจาเพื่อให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับไทย สำหรับประเทศที่มีการนำเอาพันธุ์ข้าวของไทยไปจากอิตาลี เช่น ญี่ปุ่น จีน อังกฤษ สหรัฐฯ อินเดีย เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เป็นนักวิจัยของมหาวิทยาลัยต่างๆ แต่มาเกิดปัญหาเมื่อนักวิจัยสหรัฐฯ นำเอาพันธุ์ข้าวของไทยไปวิจัย และมีข่าวว่าจะนำไปจดสิทธิบัตร ล่าสุดไทยเตรียมเจรจากับทุกประเทศที่นำเอาพันธุ์ข้าวไปไทยไป ให้มาลงนามใน MTA ทั้งหมด (ผู้จัดการออนไลน์, 2 ก.ค. 45)

ล่าสุดมีรายงานข่าวว่า ทางสหรัฐฯ กำลังเร่งวิจัยและผสมพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทย จนได้เป็นข้าวหอมมะลิพันธุ์ใหม่ และนำออกสู่ตลาดโลก รวมทั้งแคนาดา ส่งผลให้ตลาดข้าวหอมมะลิไทยในแคนาดาอาจเสียส่วนแบ่งตลาดให้กับสหรัฐฯ และสร้างความสับสนระหว่างข้าวจัสมินกับข้าวจัสมิน ที่บริษัทไรซ์เทคของสหรัฐฯ นำชื่อ “จัสมิน” ไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จนทำให้ผู้บริโภคสับสนว่า ข้าวจัสมิน คือข้าวหอมมะลิของไทย แม้ว่ารัฐบาลไทยจะใช้คำว่า Thai Hom Mali Rice แทน Jasmine Rice ในการส่งออกข้าวหอมมะลิแล้วก็ตาม

นอกจากนี้ มีรายงานข่าวว่า ภาคเอกชนผู้ส่งออกข้าวสนับสนุนให้รัฐบาลไทย ขอนำพันธุ์ข้าว “ซูเปอร์ไรซ์” จากอิตาลี มาปลูก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพราะมีการระบุว่า ให้ผลผลิตมากขึ้นเท่าตัว และต้นทุนการปลูกถูกกว่าข้าวทั่วไป 4 เท่าตัว ขณะนี้อินเดีย และ จีน ได้นำไปทดลองปลูกแล้วประมาณ 2 ปี (ผู้จัดการออนไลน์, 12 ส.ค. 45) ซึ่งเรื่องนี้ ทางกรมวิชาการเกษตร ได้จัดส่งนักวิชาการไปศึกษาการปรับปรุงพันธุ์ข้าวลูกผสมของจีน ที่ระบุว่า ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมให้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับข้าวขาวดอกมะลิ 105 ของไทย แต่ให้ผลผลิตสูง

กว่า 3-4 เท่า และมีรายงานว่า จีนกำลังขยายพื้นที่ปลูกข้าวลูกผสมพันธุ์นี้ ที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงถึง 2 ตันต่อไร่ ในพื้นที่ 150 ล้านไร่ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับความต้องการด้านอาหารภายในประเทศตามจำนวนประชากรที่สูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อนำความรู้มาวิจัยพันธุ์ข้าวลูกผสมของไทย เพราะคาดว่า การพัฒนาพันธุ์ข้าวหอมของจีน จะส่งผลกระทบต่ออนาคตการตลาดข้าวหอมมะลิไทย เนื่องจากแนวโน้มผลผลิตโดยรวมของข้าวจีนจะเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 (ผู้จัดการออนไลน์, 31 ก.ค. 45 ; เดลินิวส์, 18 ก.ย. 45)

ข้าวเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศ แต่ที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องการตลาด ล่าสุด 5 ประเทศ คือ ไทย อินเดีย ปากีสถาน เวียดนาม จีน ซึ่งมีปริมาณข้าวรวมกันมากถึง 20 ล้านตัน หรือคิดเป็นกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกทั่วโลก ได้มีการประชุมและลงนามความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลค้าข้าวร่วมกันอย่างเป็นทางการ เพื่อลดปัญหาการตัดราคาขายระหว่างกัน คาดว่าจะทำให้ราคาข้าวของแต่ละประเทศโดยรวมสูงขึ้น ในข้อตกลงดังกล่าวยังนำไปสู่การจัดตั้งคณะมนตรีว่าด้วยความร่วมมือค้าข้าวใน 3 ระดับคือ ระดับ รมต. ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส และฝ่ายเลขานุการของแต่ละประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 9 ต.ค. 45) โดยมีสำนักงานเลขานุการตั้งอยู่ที่ประเทศไทย

สำหรับในบ้านเราเอง ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ข้าว (2545-2549) ซึ่งระบุว่า จะต้องมีการใช้บประมาณถึง 90,000 ล้านบาท แต่เรื่องนี้รัฐบาลได้มีการทบทวนอีกครั้ง เพราะยังมีข้อกังขาในการจัดการและยังถูกท้วงติงอยู่มาก เช่น สมาคมโรงสีข้าวไทยมองว่า บทบาทและงบประมาณที่ใช้ จะให้น้ำหนักกับด้านส่วนประกอบการผลิต เช่น การสร้างไซโลเก็บข้าวเปลือกมากเกินไป แต่ควรหันไปเน้นด้านการตลาดให้มากขึ้น และระบุว่า การปลูกข้าวนาปรังมีมากเกินไปความต้องการและเป็นข้าวคุณภาพต่ำ อีกทั้งนโยบายจ่านำข้าวเปลือกของรัฐบาล ยังมีผลทำให้บิดเบือนและทำลายกลไกตลาด เป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตได้ทุกขั้นตอน ซึ่งเป็นผลให้ตลาดข้าวเสียหาย ส่วนภาครัฐ ทางด้านกระทรวงเกษตรฯ เสนอให้ปรับทิศทางการสนับสนุนการเพาะปลูกข้าวในเขตชลประทาน มาสู่ชาวนาปีในเขตน้ำฝน ซึ่งจะเป็นข้าวคุณภาพดี และควรให้ความสำคัญกับการกำหนดเขตการปลูกข้าวและพันธุ์ข้าวอย่างจริงจัง ส่วนด้านการตลาด ควรมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ข้าว ด้วยการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ (เดลินิวส์, 13 ส.ค. 2545)

ข้าวคราวเรื่องข้าวที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ การผุดขึ้นของโรงงานสยามอะโรนี ที่สุโขทัย ซึ่งเป็นโรงสีข้าวและโรงงานแปรรูปแป้งจากข้าวญี่ปุ่น มูลค่า 450 ล้านบาท พร้อมเดินเครื่องได้ในเดือนมีนาคม 46 นี้ และตั้งเป้าให้ชาวนาสุโขทัยปลูกข้าวเจ้า-ข้าวเหนียวญี่ปุ่น 1.5 แสนไร่ ป้อนโรงสีในระบบคอนแทรคฟาร์มมิ่ง โดยจะประกันราคารับซื้อเกวียนละ 7,000-8,000 บาท ทั้งนี้ทางบริษัท เปิดเผยว่า ได้ทดลองปลูกข้าวพันธุ์เมล็ดสั้นหรือข้าวญี่ปุ่นมาแล้ว 6 ปี และพิสูจน์ให้เห็นว่า ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า 100 ถัง เฉลี่ยประมาณ 80 ถังต่อไร่ โดยมีการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ข้าวจากญี่ปุ่น ทั้งนี้ผลผลิตที่ได้จะแปรรูปส่งออกไปยังบริษัทคู่ค้าในประเทศญี่ปุ่นทั้งสิ้น ทั้งนี้ในปี 46 มีเป้าหมายปลูกข้าวจำนวน 10,186 ไร่ แยกเป็นพื้นที่สุโขทัย 5,000 ไร่ และอำเภอกูเวียง จ.ขอนแก่น อีก 4,000 ไร่ ซึ่งต้องนำข้าวมาส่งที่สุโขทัย และในปี 2547 จะขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็น 116,118 ไร่ และปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 158,491 ไร่ (ผู้จัดการออนไลน์, 7 ตุลาคม 2545) ซึ่งเรื่องนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า เครื่องจักรโรงสีที่ใช้เป็นเทคโนโลยีจากญี่ปุ่น รวมทั้งพันธุ์ข้าวก็ต้องนำเข้าจากญี่ปุ่นด้วย ถ้า ชาวนาไทยจะเป็นเพียงชาวนารับจ้าง และลูกจ้างในโรงสีข้าวและโรงผลิตแป้งใช้เท่านั้น

พ.ร.บ. พันธุ์พืช...ใครได้ประโยชน์?

ทางสำนักคุ้มครองพันธุ์พืชแห่งชาติ กรมวิชาการเกษตร ออกมาเปิดเผยว่า ในการดำเนินงานตาม พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 โดยได้มีการยกร่างกฎกระทรวงฉบับต่างๆ ขึ้นรองรับแล้วหลายฉบับ ซึ่งจะครอบคลุม ตั้งแต่การจดทะเบียน การกำหนดค่าธรรมเนียม ตลอดจนหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่จะใช้คุ้มครองทั้งพันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้น

เมืองทั่วไปและเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชป่า สำหรับพันธุ์พืชใหม่ คาดว่าอีกไม่นาน เกษตรกรสามารถนำพันธุ์พืชใหม่มาขอความคุ้มครองได้ เบื้องต้นเปิดให้พืช 4 กลุ่มมาขอสิทธิที่ก่อน ได้แก่ ข้าว อ้อย มะม่วง และกล้วยไม้สกุลหายาก สำหรับพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า ได้ออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับเงื่อนไขการอนุญาตเก็บ จัดหา และรวบรวมพันธุ์ รวมทั้งข้อตกลงในการแบ่งปันผลประโยชน์ในการใช้ประโยชน์จากพันธุ์พืชเหล่านี้ และกำหนดระเบียบว่าด้วยการศึกษา ทดลอง วิจัยพันธุ์พืชพื้นเมืองและพันธุ์พืชป่าที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า ส่วนพันธุ์พืชเฉพาะถิ่น ก็มีกฎกระทรวงฯ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นทะเบียนชุมชน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขการจดทะเบียนรองรับ (ไทยรัฐ, 6 ส.ค. 45)

ขณะที่ในอีกด้านหนึ่ง องค์กรเกษตรภาคประชาชนได้รวมตัวกันยื่นจดหมายคัดค้าน เพราะกลัวมองว่า การประกาศคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ แทนที่จะปกป้องเกษตรกร กลับเป็นการให้อำนาจผูกขาดกับบริษัทเมล็ดพันธุ์ให้ได้รับประโยชน์ไปเต็ม ๆ หากไม่เร่งแก้ไข เกษตรกรจะต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของไบโอไทยเปิดเผยว่า พ.ร.บ.คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่รัฐบาลผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อรองรับข้อตกลงเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ของ WTO เมื่อปี 2538 โดยยึดรูปแบบการให้การคุ้มครองตามแบบของสหภาพเพื่อคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (UPOV) เป็นหลัก แต่ด้วยการเคลื่อนไหวของเกษตรกร องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการเมื่อปี 2540 ทำให้รัฐบาลขณะนั้น ยินยอมให้มีการเพิ่มการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่าเข้าไว้ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในกฎหมายนี้ มาตราที่ 14 ได้กำหนดให้ รมต.โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจในการประกาศรายชื่อให้พันธุ์พืชใดเป็นพันธุ์ใหม่ และพันธุ์พืชใดมีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ เพื่อปกป้องมิให้เกษตรกรได้รับผลกระทบจากการผูกขาดของบริษัทเมล็ดพันธุ์ แต่การประกาศรายชื่อดังกล่าว ได้รวมเอา ข้าว อ้อย และมะม่วง เข้าไปด้วย ซึ่งพืชทั้ง 3 ชนิด เป็นพืชอาหารและพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเกษตรกร และถือเป็นการเปิดโอกาสให้บริษัทเมล็ดพันธุ์และเอกชนรายใหญ่ สามารถเข้ามาผูกขาดพันธุ์พืชอีกด้วย เพราะเสมือนเป็นการสร้างกีดกั้นเพื่อเปิดประตูให้กับใครก็ได้ ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาพันธุ์ จากนั้นก็ใช้กลไกทางการตลาดสร้างพืชเชิงเดี่ยวมาขึ้นทะเบียนพันธุ์ใหม่ขอรับความคุ้มครอง ซึ่งหมายถึงทั้งการผลิต การนำเข้า และส่งออกทั้งหมด ทำให้เกษตรกรไม่สามารถแลกเปลี่ยนและขยายพันธุ์เองได้ แต่จะต้องเสียเงินไปซื้อเมล็ดพันธุ์จากบริษัทยักษ์ใหญ่ต่าง ๆ แทน (ผู้จัดการออนไลน์, 19 ก.ย. 45)

เรื่องพันธุ์พืชกับการตลาดนั้น เป็นเรื่องที่สังคมไทยคงต้องให้ความระมัดระวังและรอบคอบมากขึ้น ในการพิจารณาผลดี-ผลเสีย เพื่อมิให้ตกไปอยู่ในความครอบครองของกลุ่มธุรกิจหรือกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องเดือดร้อน อย่างเมื่อเร็วๆ นี้ ก็มีการที่กลุ่มนักธุรกิจชาวไต้หวันจะเข้ามาขอรับการส่งเสริมการลงทุนในกิจการขยายพันธุ์และเลี้ยงกล้วยไม้ มูลค่า 33,000 ล้านบาท ซึ่งก็ได้รับการคัดค้านจากหลายฝ่าย ด้วยผลสรุปว่า จะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี เพราะความจริงแล้วประเทศไทยได้ใช้เวลา 50 กว่าปี ในการพัฒนาสายพันธุ์กล้วยไม้ให้มีคุณภาพดี จนสามารถสร้างชื่อเสียงเรื่องการส่งออกไปทั่วโลกได้แล้ว แต่ต่างชาติกลับกำลังจะมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งย่อมจะกระทบทั้งต่อฐานอาชีพและฐานภูมิปัญญาของไทย

การเคลื่อนไหวในเรื่องกล้วยไม้นี้อาจเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ศ.ระพี สาคริก ให้ความเห็นว่า สังคมไทยไม่ควรจะหยุดเพียงกล้วยไม้ แต่น่าจะมีการเข้าไปดูแลในอาชีพเกษตรกลุ่มอื่นๆ ด้วย การตรวจสอบกรณีปัญหานี้ไม่ควรเป็นไปแบบไฟไหม้ฟาง แต่ควรจะต้องมีการวางแผนในระยะยาว ซึ่งในกลุ่มของผู้ประกอบการกล้วยไม้ไทยเองเห็นพ้องกันว่า ควรจะต้องมีการตั้งคณะทำงานติดตามตรวจสอบระยะยาวในระยะยาว เพราะเชื่อว่า จะมีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในลักษณะนี้อีกมาก ทางด้านรัฐบาล ตอนนี้ก็ประกาศชัดแล้วว่า จะไม่ให้บีบีโอแอ็กกลุ่มทุนไต้หวันในกิจการกล้วยไม้ใดๆ ถ้ากลุ่มนักลงทุนยืนยันว่าจะมาลงทุน ก็จะต้องให้คนไทยถือหุ้นในกิจการร้อยละ 51 ต่างชาติร้อยละ 49 แต่ก็จะได้บีบีโอไอดีๆ (ผู้จัดการออนไลน์, 24 และ 30 กันยายน 2545)

จีเอ็มโอ...กับดักเทคโนโลยี ที่ประเทศไทยไม่เคยตั้งคำถาม

ที่ผ่านมา ประเด็นเรื่องจีเอ็มโอ ยังอยู่ในกระแสที่มีการพูดถึงกันอยู่เป็นระยะๆ ล่าสุด วิทยาลัยการยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ได้มีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยมี รศ.ดร.จักรกฤษณ์ ควรพจน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ ม.สุโขทัยธรรมมาธิราช, คุณวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการองค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (ไบโอไทย) และ ดร.จิรากรณ์ กชเสนี ผู้อำนวยการบริหารกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ร่วมสัมมนา โดยสรุปมีการชี้ให้เห็นว่า กฎหมายไทยไม่เข้มงวดเพียงพอ เปิดช่องให้จีเอ็มโอเข้าสู่สิ่งแวดล้อมได้ง่าย มีเพียง พ.ร.บ.กักพืช พ.ศ. 2507 ที่ปรับปรุงแก้ไข เพื่อควบคุมการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรม 40 รายการ ซึ่งนั่นหมายความว่า หากนำเข้านอกเหนือจากนี้ ก็สามารถทำได้ นอกจากนี้ยังไม่มีกฎหมายควบคุมการปลูกพืช เป็นการเปิดช่องให้มีการลักลอบนำพืชดัดแปลงพันธุกรรมเข้ามาปลูกโดยไม่สามารถเอาผิดได้ ขณะที่กระทรวงสาธารณสุขซึ่งประกาศติดฉลากผลิตภัณฑ์ที่มีจีเอ็มโอปนเปื้อน ซึ่งจะเริ่มบังคับใช้ในเดือน พ.ศ. 46 นี้ แต่กฎหมายที่ประกาศใช้นั้น ก็กำหนดให้ติดฉลากกรณีที่มีการปนเปื้อนเกิน 5 % ใน 3 ส่วนประกอบหลัก เท่ากับกฎหมายนี้ไม่ได้ให้ข้อมูลที่แท้จริงกับผู้บริโภค ที่ต้องการทราบว่ามียูจีเอ็มโอหรือไม่ รวมทั้งควรจะห้ามนำเข้าและใช้ส่วนประกอบจีเอ็มโอในอาหารเด็กและสตรีมีครรภ์ และป้องกันจีเอ็มโอเข้าสู่สิ่งแวดล้อม ฉะนั้นทางที่ดีควรหันมาสนับสนุนเกษตรอินทรีย์ดีกว่า (ผู้จัดการออนไลน์, 9 ก.ย. 45)

นอกจากนี้ มีรายงานข่าวว่า นักวิทยาศาสตร์ที่ปรึกษากรีนพีซ สหรัฐฯ ซึ่งเดินทางมาร่วมประชุมประจำปีส่วนการณรงค์ด้านพันธุวิศวกรรมของกรีนพีซทั่วโลก ที่จังหวัดเชียงใหม่เมื่อเร็วๆ นี้ ชี้ว่า ผลทดสอบจีเอ็มโอที่บอกว่าปลอดภัยนั้น เชื่อถือไม่ได้ เพราะภาคเอกชนซึ่งเป็นเจ้าของอาหารจีเอ็มโอเป็นผู้ทดสอบเอง ซึ่งแน่นอนว่า ผลการทดสอบย่อมเป็นไปตามที่เขาต้องการ และการทดสอบมักใช้เวลาสั้นเกินไป ทั้งนี้กรีนพีซพบว่า ผลการศึกษา 11 ชิ้น ที่มีการเผยแพร่ มีถึง 8 ชิ้น ที่ทำการศึกษาเรื่องความปลอดภัยของอาหารจีเอ็มโอในเวลาไม่ถึง 90 วัน ตามท้องที่การอาหารและยาสหรัฐฯ (FDA) กำหนด ทั้งๆ ที่จริงควรใช้เวลาศึกษามากกว่านี้ และยิ่งใช้เวลานานเท่าใดก็ยิ่งดี นั่นหมายความว่า ผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลเลย พร้อมระบุว่า คนอเมริกาเมื่อได้รับทราบข้อเท็จจริง ก็ได้เกิดกระแสเรียกร้องเกี่ยวกับการติดฉลาก มีการเข้าชื่อแสดงความคิดเห็นไปที่รัฐบาลกลางมากมาย นอกจากนี้ เกษตรกรในรัฐแคลิฟอร์เนียก็ปฏิเสธเมล็ดพันธุ์ข้าวสาลีที่ผ่านการดัดแปลงพันธุกรรม เพราะไม่ต้องการสูญเสียตลาดข้าวให้กับญี่ปุ่น เหมือนที่เกษตรกรปลูกถั่วเหลืองและข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมที่ต้องสูญเสียตลาดทางการค้าไป สิ่งเหล่านี้แสดงว่า ผู้บริโภคและเกษตรกรอเมริกาเริ่มปฏิเสธจีเอ็มโอมากขึ้น ทั้งๆ ที่อเมริกาเองเป็นผู้ผลิตจีเอ็มโอรายใหญ่ (ผู้จัดการออนไลน์, 21 ก.ค. 45)

ตั้งเมืองยาง : ปฏิรูประบบการพัฒนายางพาราไทย

เมื่อต้นเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการปฏิรูประบบการพัฒนายางพาราไทย ที่นครศรีธรรมราช ได้ข้อสรุปถึงยุทธศาสตร์ใหม่ในการปฏิรูประบบยางพาราไทย อาทิ การปฏิรูประบบวิจัยและพัฒนา ยาง ปฏิรูประบบการตลาดยาง โดยผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้ายาง ผลิตภัณฑ์ยาง และผลิตภัณฑ์ไม้ยางพาราของโลก จัดตั้งองค์กรความร่วมมือด้านยาง 3 ประเทศคือ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เพื่อช่วยรักษาเสถียรภาพราคายาง รวมทั้งการสร้างนิคมอุตสาหกรรมผลิตยางที่นิคมฯ ฉลุง จ.สงขลา รวมทั้งการตั้งเมืองยางต้นแบบ ที่ใช้ยางธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งในเมืองนี้จะมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนนลาดยางมะตอยผสมยางธรรมชาติ พื้นที่อาคารปูด้วยกระเบื้องยาง เฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา เชื้อนยาง และใช้จักรยานทั้งเมือง เป็นต้น

ทั้งนี้การประชุมที่ผ่านมาเป็นเพียงข้อสรุปเบื้องต้น จะต้องมีการประชุมและวางแผนระยะกลางและระยะยาว ออกมาอีก แต่ที่ดำเนินการแล้วในขณะนี้คือ การเซ็นสัญญาเปิดบริษัทร่วมทุนระหว่างไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งทางไทยในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่จะต้องเร่งดำเนินการต่อ เพื่อให้ราคายางดีขึ้น และดึงศูนย์กลางการค้ายางให้กลับมาอยู่ที่ไทย แทนที่จะเป็นสิงคโปร์เช่นในปัจจุบัน เพราะที่ผ่านมา ทั้ง 3 ประเทศ สามารถผลิตยางพาราได้สูงถึงร้อยละ 80 ของโลก แต่ตัดราคากันเองจนเกินไป แต่หลังจากลงนามร่วมทุนกันแล้ว จะมีการปฏิรูปอุตสาหกรรมยางพาราทั้งระบบ โดยจะเพิ่มการแปรรูปอีกร้อยละ 20 ซึ่งถ้าทำได้ ราคายางจะดีขึ้น เพราะยางจะถูกนำมาใช้อีกกว่า 2 แสนตัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2 ส.ค. 45)

ล่าสุดได้มีการเรียกประชุมคณะกรรมการกำกับการดำเนิน โครงการนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปยางครบวงจร (rubber city) โดยมี ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ เป็นประธาน ซึ่งคาดว่าจะใช้งบประมาณ 1,000 ล้านบาท และดำเนินการแล้วเสร็จในต้นปี 2547 โดยจะดำเนินการนำร่อง 4 ส่วน ได้แก่ โครงการการบริหารจัดการ อาทิ การจัดตั้งสำนักงาน สร้างตลาดค้ายาง การก่อสร้างวิทยาลัยเทคโนโลยีการยาง สร้างศูนย์แสดงสินค้าที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ยาง โครงการที่สองคือ การสร้างแปลงสาธิตการปลูกยางที่ทันสมัยให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ดี โครงการที่สามคือ การตั้งโรงงานขนาดใหญ่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยางทั้งในและต่างประเทศมาลงทุน และโครงการสุดท้ายคือ การตั้งโรงงานขนาดกลางและย่อมเข้ามาอยู่ในนิคมฯ (ผู้จัดการออนไลน์, 12 ส.ค. 45)

ภาคผนวก ง.

ตัวอย่างงานวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมยั่งยืนของศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร

ประเภท	โครงการวิจัย
งานด้านระบบเกษตรยั่งยืน	● การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ราบลุ่มเชียงใหม่ โดยใช้ไสน์อัฟริกันเป็นปุ๋ยพืชสด ● การเพิ่มประสิทธิภาพไม้โตเร็วตระกูลถั่วในระบบพืชแซม ● การจัดการหญ้าคา (<i>Imperata cylindrica</i>) เพื่อพัฒนาการใช้ที่ดินอย่างถาวรบนพื้นที่สูง ● ระบบและกระบวนการที่นำไปสู่วิถีชีวิตที่อิงเกษตรยั่งยืนในภาคเหนือ ● ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ● ระบบการผลิตผักไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ● การคัดเลือกชนิดพืชเสริมที่เหมาะสมในระบบเกษตรผสมผสาน ● ปรับปรุงพันธุ์มะเขือเทศทนร้อนผลเล็ก ● เกษตรกรรมทางเลือกแบบยั่งยืนสำหรับที่ดอนอาศัยน้ำฝน ● การคัดเลือก การพัฒนา และการขยายพันธุ์มะม่วงอุตสาหกรรมสายพันธุ์ดีที่ปรับตัวแล้วบนที่ดอนอาศัยน้ำฝน ● พืชตระกูลถั่วบำรุงดินในระบบเกษตรผสมผสานที่มีมะม่วงเป็นพืชหลัก ● การคัดเลือกมะม่วงแก้วสายต้นดีสำหรับที่ดอนอาศัยน้ำฝน ● การวิเคราะห์ระบบการใช้ที่ดิน โดยใช้เมทริกซ์วิเคราะห์นโยบาย (PAM) ในพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดเล็ก
งานด้านระบบสนับสนุนการตัดสินใจทางเกษตร	● การประมาณผลผลิตอ้อยโดยใช้คอมพิวเตอร์ ● ระบบสนับสนุนการตัดสินใจการผลิตพืช : ข้าวในภาคเหนือ ● ระบบสนับสนุนการวางแผนมาตรฐานการอนุรักษ์ดินและน้ำ ● ระบบข้อมูลสารสนเทศดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน
งานด้านธุรกิจเกษตรและการจัดการ	● แนวทางยกระดับอุตสาหกรรมแปรรูปพื้นบ้าน ● การผลิตและการตลาดผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ ● ผลกระทบของนโยบายการเกษตร ต่อความยั่งยืนของภาคเกษตรในประเทศไทย ● บทบาทการจ้างงานนอกไร่ในภาคเกษตรในภาคเหนือ

ที่มา : <http://mccweb.agri.cmu.ac.th/mccwwwthai/research>

ภาคผนวก จ.

พื้นที่ดำเนินงานของโครงการพัฒนาเกษตรยั่งยืน (SADP)

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 – เชียงใหม่ (สวพ.1)

รับผิดชอบในเขตภาคเหนือตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน สำหรับโครงการ SADP มีพื้นที่ดำเนินงานใน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และแพร่

พื้นที่ ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	ต.แม่ทา กิ่ง อ.แม่ฮอน จ.เชียงใหม่	1. พัฒนาทดสอบเทคโนโลยีด้านระบบการให้น้ำที่มีประสิทธิภาพในฤดูแล้ง 2. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีด้านระบบการปรับปรุงดิน โดยใช้วัสดุท้องถิ่น เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด 3. พัฒนาทดสอบเทคโนโลยีด้านการควบคุมวัชพืชสำหรับเพาะกล้าและผลิตผักปลอดสารฯ 4. ฝึกอบรมด้านการปรับปรุงบำรุงดินและการทำปุ๋ยหมัก โดยใช้เศษซากพืช
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีการเพาะเห็ดอย่างยั่งยืน (เปรียบเทียบซีลี้อยและไมยราบยักษ์) 2. พัฒนาการผลิตก้อนเชื้อเห็ดในระบบเกษตรผสมผสาน/ ทุพภิกขภัยใหม่ 3. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการเก็บรักษาดอกเห็ด 4. พัฒนาและทดสอบการผลิตผักปลอดสารโดยชีววิธี 5. จัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.หงส์หิน อ.จุน จ.พะเยา	1. ทดสอบเทคโนโลยีการปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ 2. ทดสอบการผลิตข้าวเพื่อทำเมล็ดพันธุ์ในระบบข้าวอินทรีย์ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ของอายุกล้ากับผลผลิตและการระบาดของโรคแมลง 4. เพิ่มประสิทธิภาพการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในระบบเกษตรอินทรีย์ 5. ทดสอบการปลูกพืชสมุนไพรในระบบข้าวอินทรีย์ 6. จัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีด้านการให้น้ำแบบพ่นฝอยที่มีประสิทธิภาพในช่วงฤดูแล้ง 2. พัฒนาและทดสอบการปรับปรุงดินในสวนยางสดโดยใช้วัสดุท้องถิ่น (อินทรีย์วัตถุ) ร่วมกับปุ๋ยเคมี 3. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีการบริหารจัดการศัตรูยางสดแบบผสมผสาน 4. จัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน
พื้นที่ดำเนินการที่ 5	บ้านน้ำรู ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีด้านระบบการให้น้ำที่มีประสิทธิภาพสำหรับพืชผักไม้ผลและพืชไร่ในสภาพพื้นที่สูง 2. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีด้านการปรับปรุงดินมาร์ล (ดินด่าง) 3. พัฒนา+ทดสอบเทคโนโลยีด้านการผลิตผักอินทรีย์ (บนที่สูง) และการแปรรูปผลผลิตเกษตร 4. พัฒนาและสาธิตระบบการผลิตข้าวและพืชไร่ที่ดีและเหมาะสม 5. ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน
ปี 2544		
กลุ่มเกษตร พัฒนาอาชีพ ตำบลเมือง นะ	บ้านน้ำรู ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	1. ศึกษาพัฒนาการผลิตผักอินทรีย์ในระบบเกษตรผสมผสาน 2. ศึกษาพัฒนาระบบการผลิตข้าว-ถั่วเหลือง 3. ศึกษาพัฒนาการปรับปรุงดินต่าง 4. ศึกษาพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ในระบบเกษตรผสมผสาน

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
2544 (ต่อ)		
กลุ่มเกษตรกร พัฒนาอาชีพ ตำบลเมือง นะ	บ้านน้ำรู ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่	5. ศึกษาพัฒนาการผลิตมะม่วงแก้วในระบบเกษตรผสมผสาน 6. ฝึกอบรม (การเป็นวิทยากรชาวบ้าน, การแปรรูปผลผลิต, การขยายพันธุ์พืช) 7. การศึกษาดูงาน (การผลิตผักอินทรีย์, การตลาดสมุนไพร) 8. จัดงานวันสาธิต
กลุ่มเกษตรกร ทฤษฎีใหม่ บ้านเจดีย์แม่ ครัว	ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่	1. ศึกษาทดสอบการใช้ไมยราพยักษ์และขี้เลื่อยเป็นวัสดุเพาะเห็ด 2. ศึกษาทดสอบเชื้อเห็ดจากกรมวิชาการเกษตรและเชื้อเห็ดของเกษตรกร 3. ศึกษาพัฒนาการใช้ปุ๋ยชีวภาพในระบบเกษตรผสมผสาน 4. ศึกษาดูงาน (การผลิตเห็ด) 5. ฝึกอบรม (ปุ๋ยหมัก, น้ำสกัดชีวภาพ)
กลุ่มผัก ปลอดสาร พิษ	ต.แม่ทา กิ่ง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่	1. ศึกษาพัฒนาการเพาะกล้า, การผลิตผักอินทรีย์ 2. ศึกษาพัฒนาการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้หินฟอสเฟต 3. ศึกษาพัฒนาระบบน้ำที่มีประสิทธิภาพ (ต่อจากปี 2543) 4. ศึกษาดูงาน 5. จัดงานวันสาธิต 6. ประชุมสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มข้าว อินทรีย์	บ้านศรีจอมแจ้ง ต.หงส์หิน อ.จุน จ.พะเยา	1. ศึกษาพัฒนาการปรับปรุงดินในนาข้าว (นาลุ่ม, นาดอน) โดยใช้หินฟอสเฟต/ โดโลไมท์ และพืชตระกูลถั่วที่แตกต่างกัน (โสนอัฟริกัน, ถั่วเขียว, ปอเทือง/ ถั่วพั่ว) 2. ศึกษาการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรในระบบเกษตรอินทรีย์ โดยทดสอบการผลิตปุ๋ยหมักฟางข้าวปรุงแต่ง 3. ศึกษาพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ 4. ศึกษาทดสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด (โสนอัฟริกัน, ถั่วเขียว) 5. ศึกษาพัฒนาการปลูกพืชสมุนไพรในระบบของเกษตรอินทรีย์ 6. ศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ 7. จัดงานวันสาธิต 8. ศึกษาดูงาน (การผลิตผักพื้นบ้านแบบอินทรีย์, น้ำสกัดชีวภาพ) 9. อบรมน้ำสกัดชีวภาพ 10. จัดงานวันสาธิต
กลุ่มวน เกษตรบ้าน สวนเขื่อน	ต.สวนเขื่อน อ.เมือง จ.แพร่	1. ศึกษาพัฒนาระบบน้ำแบบพ่นฝอยในฤดูแล้ง 2. ศึกษาพัฒนาการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์และน้ำสกัดชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในสวนยางสดแบบผสมผสาน 4. อบรม (น้ำสกัดชีวภาพ, ปุ๋ยอินทรีย์, การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบ IPM) 5. ดูงาน (การขยายพันธุ์ยางสด, การจัดการด้านไม้ผล) 6. จัดงานวันยางสด
กลุ่มสวนส้ม เขียวหวาน	บ้านหาดริ้ว ต.วังชิ้น อ.วังชิ้น จ.แพร่	1. ศึกษาทดสอบการฟื้นฟูต้นส้มเสี้ยวโทรม โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับปุ๋ยเคมีและสารปรับปรุงดิน 2. ศึกษาทดสอบการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน 3. ศึกษาพัฒนาระบบการให้น้ำแบบประหยัด 4. ศึกษาดูงาน (การจัดการสวนส้ม) 5. อบรม (การตัดแต่งกิ่ง) 6. งานสาธิตวันส้ม

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
เครือข่ายวนเกษตรบ้านป่าแดง	บ้านป่าแดง ต.ซ้อแอ อ.เมือง จ.แพร่	1. ศึกษาพัฒนาระบบน้ำแบบพ่นฝอยในฤดูแล้ง 2. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์และน้ำสกัดชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานในสวนยาง 4. ฝึกอบรม (การทำน้ำสกัดชีวภาพ, ปุ๋ยอินทรีย์, IPM, การขยายพันธุ์ยาง) 5. ศึกษาดูงาน (การจัดการสวนไม้ผล)
กลุ่มเครือข่ายเกษตรอินทรีย์บ้านเกียง	บ้านเกียง ต.แม่ลอย อ.เทิง จ.เชียงราย	1. การปรับปรุงดินในนาข้าวด้วยปุ๋ยอินทรีย์ (นาหลุม : โสนอัฟริกัน, นาดอน : ถั่วเขียว) 2. ศึกษาพัฒนาการผลิตปุ๋ยหมักฟางปรุงแต่งในระบบเกษตรอินทรีย์ 3. ศึกษาและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ 4. จัดเวทีเกษตรกร 5. ฝึกอบรม (การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว, น้ำสกัดชีวภาพ) 6. ศึกษาดูงาน (น้ำสกัดชีวภาพ)

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 2 – พิษณุโลก (สวพ.2)

รับผิดชอบในเขตภาคเหนือตอนล่าง ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด คือ อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และพิจิตร สำหรับโครงการ SADP มีพื้นที่ดำเนินงานใน 3 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย และพิจิตร

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	ต.บึงพระ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	1. ทดลองสาธิตการผลิตผักอนามัยปลอดภัยจากสารพิษ 2. ฝึกอบรมและศึกษาดูงานด้านการผลิตผักอนามัย การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน และการบริหารจัดการกลุ่ม
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.ท่างาม อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก	1. ทดลองสาธิตรูปแบบเกษตรผสมผสานโดยปลูกพืชไร่แซมไม้ผลและพืชตระกูลถั่ว 2. ฝึกอบรม ศึกษาดูงานด้านการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล การเกษตรผสมผสานและทฤษฎีใหม่
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.ชมพู อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก	1. ทดสอบเทคโนโลยีการปลูกข้าวโดยวิธีป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน 2. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยพืชสดในระบบการผลิตข้าวนาต่ำ 3. ฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน ฯลฯ
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.ท่าศาลา อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	1. ทดสอบเปรียบเทียบระบบพืชเพื่อการฟื้นฟูดินที่มีการทำนาแบบต่อเนื่อง 2. จัดฝึกอบรมและศึกษาดูงาน ด้านการปรับปรุงดิน การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน การจัดการระบบการปลูกข้าว ฯลฯ
กลุ่มเกษตรกร		พื้นที่ดำเนินการ
ปี 2544		
กลุ่มธนาคารผักบ้านมะตูม (เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ)	ต.มะตูม อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก	ศึกษาทดสอบการงอกของเมล็ดผักโดยการแช่น้ำอุ่นและแช่น้ำสกัดชีวภาพ
กลุ่มเกษตรกรกาญจนาปลอดสารพิษ (เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ)	ต.หนองบัว อ.ศรีนคร จ.สุโขทัย	ศึกษาทดสอบการงอกของเมล็ดพริกโดยการแช่น้ำอุ่นและแช่น้ำสกัดชีวภาพ
กลุ่มสมุนไพรนาบัว (เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ)	ต.นาบัว อ.นครไทย จ.พิษณุโลก	ศึกษาเปรียบเทียบการปรับปรุงดินโดยใช้และไม่ใช้ปูนขาว เพื่อการปลูกผักกางดั่ง

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่มชมรมเกษตรธรรมชาติเกษตรล้ำ หลัง (เครือข่ายผักปลอดภัยจาก สารพิษ)	ต.ทับคล้อ อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร	ศึกษาเปรียบเทียบการลดอัตราการใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกพริก
กลุ่มผักอนามัยปลอดสารพิษ (เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ)	ต.เบ็ญพระ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	1. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยคอกขี้ไก่ และการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพในการ ปลูกต้นข่า 2. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยคอกขี้ไก่ + น้ำสกัดชีวภาพกับการใช้ปุ๋ยหมัก ชีวภาพแห้งในการปลูกคะน้า
กลุ่มปลูกผักพื้นบ้านปลอดสารพิษ (เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ)	ต.วัดโบสถ์ อ.วัดโบสถ์ จ.พิษณุโลก	ทดสอบเปรียบเทียบการปรับปรุงดินโดยใช้แกลบดำกับการใช้ปุ๋ยคอกในการ ผลิตผักบุ้ง
กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่บ้านวัดขวาง (เครือข่ายผักปลอดภัยจากสารพิษ)	ต.บ้านไร่ อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	ศึกษาทดลองปลูกกระชายขาวในถุงพลาสติกดำในขนาดที่แตกต่างกัน และใช้ วัสดุเพาะปลูกที่แตกต่างกัน - สูตรที่ 1 : มูลสัตว์ + แกลบดำ + ดินร่วน (1:2:1) - สูตรที่ 2 : มูลสัตว์ + แกลบดำ + ดินร่วน (1:5:1)
กลุ่มเกษตรยั่งยืน (เครือข่ายชาวนาน้ำฝน)	ต.ชมพู อ.เนินมะปราง จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีหว่านข้าวร่วมกับถั่วเขียว อัตรา 5:3 กก. 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมักชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักจากหอยเชอรี่และพืชอื่นๆ 4. ศึกษาทดสอบการใช้สมุนไพรร่วมกับน้ำสกัดชีวภาพเพื่อควบคุมแมลง ศัตรูพืช
กลุ่มทำนาปลอดสารพิษ (เครือข่ายชาวนาน้ำฝน)	ต.วังยาง อ.เนินมะปราง จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีหว่านข้าวร่วมกับถั่วเขียว อัตรา 5:3 กก. 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมักชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักจากหอยเชอรี่และพืชอื่นๆ 4. ศึกษาทดสอบการใช้สมุนไพรร่วมกับน้ำสกัดชีวภาพเพื่อควบคุมแมลง ศัตรูพืช
กลุ่มเกษตรกรทำนา (เครือข่ายชาวนาน้ำฝน)	ต.นาบัว อ.นครไทย จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีหว่านข้าวร่วมกับถั่วเขียว อัตรา 5:3 กก. 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมักชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักจากหอยเชอรี่และพืชอื่นๆ 4. ศึกษาทดสอบการใช้สมุนไพรร่วมกับน้ำสกัดชีวภาพเพื่อควบคุมแมลง ศัตรูพืช
กลุ่มชมรมเกษตรธรรมชาติ (เครือข่ายชาวนาน้ำฝน)	ต.ทับคล้อ อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีหว่านข้าวร่วมกับถั่วเขียว อัตรา 5:3 กก. 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมักชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักจากหอยเชอรี่และพืชอื่นๆ 4. ศึกษาทดสอบการใช้สมุนไพรร่วมกับน้ำสกัดชีวภาพเพื่อควบคุมแมลง ศัตรูพืช
กลุ่มทำข้าว ต.หนองพระ (เครือข่ายชาวนาน้ำฝน)	ต.หนองพระ อ.วังทอง จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีหว่านข้าวร่วมกับถั่วเขียว อัตรา 5:3 กก. 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมักชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักจากหอยเชอรี่และพืชอื่นๆ 4. ศึกษาทดสอบการใช้สมุนไพรร่วมกับน้ำสกัดชีวภาพเพื่อควบคุมศัตรูพืช

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่มเกษตรกร ต.หนองซอน (เครือข่ายชาวนาน้ำฝน)	ต.หนองซอน อ.เนินมะปราง จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงบำรุงดิน โดยวิธีหว่านข้าวร่วมกับถั่วเขียว อัตรา 5:3 กก. 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยหมักชีวภาพ 3. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักจากหอยเชอรี่และพืชอื่นๆ 4. ศึกษาทดสอบการใช้สมุนไพรร่วมกับน้ำสกัดชีวภาพเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืช
กลุ่มทำไร่ทำนาม (เครือข่ายข้าวในเขตชลประทาน)	ต.ทำนวม อ.วัดโบสถ์ จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการผลิตและการใช้น้ำสกัดชีวภาพในการผลิตข้าว 2. ศึกษาทดสอบการใช้สารสกัดสมุนไพรเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในนาข้าว 3. ศึกษาทดสอบการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวปทุมธานี 1 และหอมมะลิ 105 สำหรับการผลิตแบบนาหว่าน 4. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยใช้พืชตระกูลถั่ว (ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม ปอเทือง) ไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด 5. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยการปลูกถั่วลิสงหมุนเวียนกับระบบข้าว 6. พัฒนาสาธิตการทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์/ ปุ๋ยคอก เพื่อใช้ในนาข้าว 7. ศึกษาทดสอบการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง 8. ฝึกอบรม (น้ำสกัดชีวภาพ, สารสกัดสมุนไพร) 9. ศึกษาดูงาน
กลุ่มเกษตรยั่งยืน (เครือข่ายข้าวในเขตชลประทาน)	ต.ท่าศาลา อ.บางกระทุ่ม จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการผลิตและการใช้น้ำสกัดชีวภาพในการผลิตข้าว 2. ศึกษาทดสอบการใช้สารสกัดสมุนไพรเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในนาข้าว 3. ศึกษาทดสอบการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวปทุมธานี 1 และหอมมะลิ 105 สำหรับการผลิตแบบนาหว่าน 4. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยใช้พืชตระกูลถั่ว (ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม ปอเทือง) ไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด 5. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยการปลูกถั่วลิสงหมุนเวียนกับระบบข้าว 6. พัฒนาสาธิตการทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์/ ปุ๋ยคอก เพื่อใช้ในนาข้าว 7. ศึกษาทดสอบการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง 8. ฝึกอบรม (น้ำสกัดชีวภาพ, สารสกัดสมุนไพร) 9. ศึกษาดูงาน
กลุ่มทำนา (เครือข่ายข้าวในเขตชลประทาน)	ต.นาบัว อ.นครไทย จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบการผลิตและการใช้น้ำสกัดชีวภาพในการผลิตข้าว 2. ศึกษาทดสอบการใช้สารสกัดสมุนไพรเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชในนาข้าว 3. ศึกษาทดสอบการปรับเปลี่ยนพันธุ์ข้าวปทุมธานี 1 และหอมมะลิ 105 สำหรับการผลิตแบบนาหว่าน 4. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยใช้พืชตระกูลถั่ว (ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม ปอเทือง) ไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสด 5. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยการปลูกถั่วลิสงหมุนเวียนกับระบบข้าว 6. พัฒนาสาธิตการทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์/ ปุ๋ยคอก เพื่อใช้ในนาข้าว 7. ศึกษาทดสอบการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง 8. ฝึกอบรม (น้ำสกัดชีวภาพ, สารสกัดสมุนไพร) 9. ศึกษาดูงาน (ข้าวลุ่มตอซัง, น้ำสกัดชีวภาพ ฯลฯ)
กลุ่มเกษตรกรผลิตข้าวปลอดสารพิษ (กลุ่มเก่า)	ต.ชมพู อ.เนินมะปราง จ. พิษณุโลก	1. ศึกษาทดสอบเทคโนโลยีน้ำสกัดชีวภาพในการผลิตข้าวปลอดภัยจากสารพิษ 2. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงดินโดยใช้ถั่วเขียวร่วมระบบการผลิตข้าวปลอดภัยจากสารพิษ

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่มเกษตรกรทำนาท่าตาล (กลุ่มเก่า)	ต.ท่าตาล อ.บางกระทุ่ม จ. พิษณุโลก	ศึกษาและทดสอบการปรับปรุงระบบข้าวในเขตชลประทาน โดยใช้พืชตระกูลถั่วปรับปรุงดินและใช้น้ำสกัดชีวภาพร่วมระบบการผลิตข้าว
กลุ่มเกษตรกรทำไร่ท่างาม (กลุ่มเก่า)	ต.ท่างาม อ.วัดโบสถ์ จ. พิษณุโลก	ทดสอบสาธิตระบบเกษตรผสมผสานบนที่ดอนอาศัยน้ำฝน โดยมีไม้ผลแซมด้วยพืชไร่และพืชตระกูลถั่ว

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 3 -ขอนแก่น (สวพ.3)

รับผิดชอบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด คือ เลย ชัยภูมิ หนองบัวลำภู ขอนแก่น อุดรธานี กาฬสินธุ์ มุกดาหาร สกลนคร นครพนม และหนองคาย สำหรับโครงการ SADP มีพื้นที่ดำเนินงานใน 8 จังหวัด

พื้นที่ ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ. สกลนคร	1. ทดสอบสาธิตการใช้เทคโนโลยีการผลิตไม้ผลพันธุ์ดีในแปลงเกษตรกร 2. ทดสอบและสาธิตการทำแปลงวนเกษตรกร 3. พัฒนาและสาธิตการจัดการกองทุนพันธุ์ไม้ 4. ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน "เกษตรยั่งยืน"
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.กกกู่ อ.เมือง จ.เลย	1. ทดสอบเปรียบเทียบการผสมปุ๋ยเคมีใช้เองในสวนยางพารา 2. ฝึกอบรมด้านการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล 3. ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดูแลสวนยางพารา
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.นาหว้า อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	1. ทดสอบและสาธิตเปรียบเทียบการใช้เครื่องอัดฟางและหญ้า เพื่อทำอาหารสัตว์ในฤดูแล้งและฤดูฝน 2. ทดสอบและสาธิตการทำปุ๋ยคอกอัดเม็ด 3. สาธิตการใช้คอกกีดยาสัตว์ (แบบเหล็ก) 4. ทดสอบและสาธิตการปลูกหญ้าอาหารสัตว์ในแปลงพืช 5. ศึกษาดูงานด้านอาหารสัตว์
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.กอนนาง อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย	1. ทดสอบและสาธิตการสร้างจุดสาธิตการตลาด 2. พัฒนาและสาธิตการจัดการกองทุนปัจจัยการผลิต 3. ศึกษาดูงาน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
กลุ่ม เกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544		
กลุ่มอนุรักษ์ และพัฒนา ควายไทย	ต.นาหว้า อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น	1. ศึกษาทดลองการทำปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ 2. ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (ปุ๋ยคอก, ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ, น้ำสกัดชีวภาพ) ในนาข้าว 3. ศึกษาดูงาน 4. ฝึกอบรม (การทำน้ำสกัดชีวภาพ, ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ)
กลุ่มเครือข่าย อินแปลง	ต.กุดบาก อ.กุดบาก จ.สกลนคร	1. ศึกษาทดสอบการใช้น้ำสกัดชีวภาพในนาข้าว, พืชไร่ และสวนไม้ผล 2. พัฒนาสาธิตการทำถ่านถ่านอัดแท่ง 3. ฝึกอบรมการทำน้ำสกัดชีวภาพ 4. หักต้นศึกษาดูงาน

กลุ่ม เกษตรกร	พื้นที่ดำเนิน การ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่ม เกษตรกรทำ สวนกกคู่	ต.กกคู่ อ.เมือง จ.เลย	1. ศึกษาทดสอบการใช้สารสกัดชีวภาพเพื่อการผลิตผัก 2. ศึกษาทดสอบการปลูกสมุนไพรชีวภาพที่เหมาะสม 3. ฝึกอบรมการผลิตสารสกัดชีวภาพ 4. จัดเวทีเสนาเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
กลุ่มสหกรณ์ การเพาะ เลี้ยงสัตว์น้ำ กอนาง	ต.กอนาง อ.ท่าบ่อ จ.หนองคาย	1. ศึกษาทดสอบการเพาะพันธุ์ปลาพื้นเมือง 2. ศึกษาทดสอบการแปรรูปอาหารปลาแบบพื้นบ้าน
เกษตรกร กลุ่มภูมิ ปัญญา เขี้ยว	ต.หนองบัว อ.ภูเรือ จ.เลย	1. ศึกษาทดสอบสารสกัดการผลิตไม้ดอกปลอดภัยจากสารพิษ 2. ศึกษาทดสอบการใช้สารชีวภาพในแปลงไม้ผล 3. ศึกษาทดสอบการใช้สารชีวภาพในแปลงไม้ดอก 4. สนับสนุน-พัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ 5. ฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรยั่งยืน
กลุ่ม เกษตรกร ทฤษฎีใหม่	อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์	1. ศึกษาทดสอบการปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยใช้พืชตระกูลถั่ว 2. ศึกษาทดสอบการใช้สารสกัดชีวภาพและปุ๋ยหมักแห้ง 3. ศึกษาทดสอบการรวบรวมพันธุ์พืชท้องถิ่นเพื่อทำสารสกัดชีวภาพ 4. ฝึกอบรมการทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ
เกษตรกรรวม ชาติบ้านบัว	อ.เกษตรสมบูรณ์ จ.ชัยภูมิ	1. ศึกษาทดสอบการผลิต-การใช้ปุ๋ยหมัก น้ำหมักจุลินทรีย์ในสภาพพื้นที่นาและพืชผัก เพื่อผลิตผัก ปลอดสารพิษ 2. ศึกษาทดสอบ การทำน้ำสกัดสมุนไพรเพื่อทดแทนสารเคมี 3. พัฒนาการทำร้านค้าชุมชน 4. อบรมเกี่ยวกับเกษตรยั่งยืน
เกษตรกร กลุ่มหนอง วัวขอ	ต.หนองอ้อ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี	1. ศึกษาทดสอบการปลูกพืชตระกูลถั่วที่ถูกต้องและเหมาะสม 2. ศึกษาทดสอบระบบเกษตรผสมผสาน 3. ศึกษาทดสอบการใช้เศษวัสดุพืชตระกูลถั่วทำปุ๋ยหมัก 4. ศึกษาทดสอบการผลิตถั่วเหลืองฝักสดแบบปลอดสารพิษในสภาพที่ดอน 5. ศึกษาทดสอบการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ในรูปของกลุ่ม 6. ศึกษาทดสอบ สารสกัดการทำแปลงรวบรวมพันธุ์พืชสมุนไพรท้องถิ่นเพื่อทำสารสกัดชีวภาพ 7. ศึกษาทดสอบการใช้สารสกัดชีวภาพและปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพในสวนไม้ผลและพืชไร่ 8. จัดทำแปลงสาธิตระบบวนเกษตร 9. ฝึกอบรม (การทำปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ) 10. ศึกษาฐานด้านเกษตรยั่งยืน 11. จัดเวทีเสวนา
เกษตรกร กลุ่มวน เกษตรบ้าน จัตระเบียบ	บ้านจัตระเบียบ ต.โคกภู อ.ภูพาน จ.สกลนคร	1. ศึกษาทดสอบการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ 2. ศึกษาทดสอบการเพาะกล้าพันธุ์ไม้พื้นบ้านโดยวิธีต่างๆ 3. ทดสอบพัฒนาการแปรรูปผลผลิต 4. ศึกษาฐาน

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 4 –อุบลราชธานี (สวท.4)

รับผิดชอบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ครอบคลุมพื้นที่ 9 จังหวัด คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร และอำนาจเจริญ สำหรับโครงการ SADP มีพื้นที่ดำเนินการใน 5 จังหวัด

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลฯ	1. การทดสอบเปรียบเทียบวิธีการเพาะชำกล้าไม้ดอกและพืชผักพื้นบ้านและพืชสมุนไพรในโรงเรือนเพาะชำ 2. พัฒนา + ทดสอบวิธีการผลิตกล้าพันธุ์เบญจมาศ กล้าพันธุ์ผักพื้นบ้าน-พืชสมุนไพร 3. การวิจัยการปรับปรุงคุณภาพไม้ดอกด้านขนาดดอกและสี ตามความต้องการของตลาด 4. พัฒนา + ทดลองการผลิตสารอินทรีย์ใช้เอง 5. การศึกษาดูงาน+ อบรมการปลูกไม้ดอก และการจัดการเงินทุน
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.ทมอ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการปรับปรุงดินในระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ 3. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในระบบข้าวอินทรีย์ 4. ฝึกอบรมเรื่องปุ๋ยชีวภาพ การจัดการกลุ่ม + การจัดทำบัญชีอย่างง่าย 5. จัดทัศนศึกษาดูงานด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ในเขต อ.มหาชัย และ อ.กุดชุม จ.ยโสธร
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.ดินคำ อ.จังหาร จ.ร้อยเอ็ด	1. ทดสอบ+ พัฒนาปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์เพื่อใช้เอง 2. ทดสอบเปรียบเทียบวิธีการขยายพันธุ์พืชพื้นเมือง 3. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก 4. สนับสนุนการพัฒนาระบบเชื่อมโยงของระบบการตลาดท้องถิ่น 5. อบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีอย่างง่าย และการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียน
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.กำแมด อ.กุดชุม จ.ยโสธร	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการปรับปรุงบำรุงดินในระบบข้าวอินทรีย์ 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิในระบบข้าวอินทรีย์ 3. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ปลาในสภาพท้องถิ่นในระบบกลุ่ม 4. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร 5. ทดสอบ + ศึกษาการปลูกพืชยืนต้นพันธุ์พื้นเมืองหลากหลายชนิดโดยการปลูกบนดินนา 6. ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีอย่างง่าย
กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544		
เกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	ต.โนนผึ้ง อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี	1. การทดสอบเปรียบเทียบวิธีการที่เหมาะสมในการเพาะชำกล้าเบญจมาศในวัสดุเพาะที่แตกต่างกัน 2. ทดสอบการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการผลิตเบญจมาศ โดยใช้ น้ำสกัดชีวภาพ, ปุ๋ยหมักแห้งและสมุนไพรไล่แมลง 3. การทดสอบการปลูกเบญจมาศนอกฤดูในโรงพลาสติกดำ 4. ประชุมเสวนากลุ่มเพื่อติดตามความก้าวหน้า 5. การศึกษาดูงานการปลูกไม้ดอก 6. อบรมให้ความรู้ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว
กลุ่มเกษตรกรธรรมชาติหนองยอ	ต.กำแมด อ.กุดชุม จ.ยโสธร	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีในระบบการผลิตข้าวอินทรีย์โดยใช้ปัจจัยชีวภาพ เช่น น้ำสกัดชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด 2. พัฒนาทดสอบเทคโนโลยีการปลูกพืชไร่และพืชอินทรีย์หลังนา 3. ทดสอบการผลิตเห็ดชนิดต่าง ๆ โดยใช้ฟางข้าวเป็นวัสดุเพาะ 4. ฝึกอบรมการคัดเลือกพันธุ์ข้าวและการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ 5. ฝึกอบรมการเพาะเห็ด

กลุ่ม เกษตรกร	พื้นที่ดำเนิน การ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
		6. ศึกษาดูงานการเพาะเห็ดชนิดต่างๆ จากฟางข้าว, การคัดเลือกพันธุ์ข้าวและการเก็บรักษา 7. อบรมการทำบัญชีเงินทุนหมุนเวียน 8. ประชุมเสวนาประจำเดือน + ติดตามงานและสรุปผล
กลุ่มฟาร์ม ผสมผสานมี ร่องสวน	ต.ดินดำ อ.จังหาร จ.ร้อยเอ็ด	1. ทดสอบและสาธิตการใช้ปัจจัยชีวภาพในการผลิตไม้ผล พืชผักและข้าว เช่น น้ำสกัดชีวภาพ ปุ๋ยหมัก แห้งและสมุนไพร 2. ทดสอบการใช้น้ำอ้อยและน้ำตาลในการผลิตน้ำสกัดชีวภาพ 3. ทดสอบการผลิตเบญจมาศและดาวเรืองแซมไม้ผลในร่องสวน 4. อบรมให้ความรู้ด้านการผลิตน้ำสกัดชีวภาพและสารสกัดสมุนไพร 5. อบรมการแปรรูปผลผลิต 6. ศึกษาดูงานด้านการผลิตไม้ผล พืชผัก ข้าว และผลไม้ โดยใช้ปัจจัยชีวภาพ 7. พัฒนาการทำตลาดนัดพืชผักปลอดภัยจากสารพิษทุกวันศุกร์ 8. ประชุมเสวนากลุ่มประจำเดือน + ติดตามงาน + สรุปผลงาน
กลุ่มเกษตร ธรรมชาติ สุรินทร์พื้นที่ ทมอ	ต.ทมอ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยใช้ปัจจัยชีวภาพ ได้แก่ สมุนไพร ปุ๋ยหมักแห้ง ปุ๋ยพืชสด 2. ฝึกอบรมเรื่อง การทำน้ำสกัดชีวภาพและน้ำสกัดสมุนไพร 3. จัดทัศนศึกษาดูงานด้านการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยใช้ปัจจัยชีวภาพ 4. อบรมให้ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบริสุทธิ์ 5. ประชุมเสวนากลุ่มประจำเดือน + สรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มวน เกษตรพึ่งตน เองป่าชุมชน โนนใหญ่	ต.เสียว, ต.อีเซ กิ่งอ.โพธิ์ศรี สุวรรณ จ.ศรีสะเกษ	1. ทดสอบสาธิตการเสริมสร้างความหลากหลายทางชีวภาพด้วยพันธุ์พืชพื้นบ้านในแนวเขตป่าชุมชน 2. ทดสอบสาธิตการปลูกไม้ป่า ผักพื้นบ้าน และพืชสมุนไพรแซมในเขตป่าชุมชน 3. ทดสอบสาธิตการปลูกไม้ป่าผสมผสานไม้ผล พืชผัก และหม่อนที่เหมาะสมบนคันสระน้ำหรือคันนา 4. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวกับการใช้ปุ๋ยหมักแห้งและปุ๋ยพืชสดในนาข้าว 5. จัดฝึกอบรมการขยายพันธุ์พืช 6. จัดฝึกอบรมการพัฒนาหม่อนไหม 7. จัดฝึกอบรมการใช้น้ำสกัดชีวภาพ 8. จัดฝึกอบรมการเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด 9. ศึกษาดูงานด้านการพัฒนาระบบวนเกษตร การผลิตไม้ผล, ข้าว และการผลิตผักปลอดสารพิษ 10. ประชุมเสวนากลุ่มประจำเดือนเพื่อติดตามความก้าวหน้าและสรุปผลงาน

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 5 –ชัยนาท (สวท.5)

รับผิดชอบในเขตภาคกลาง ครอบคลุมพื้นที่ 19 จังหวัด คือ ชัยนาท กาญจนบุรี นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง อุทัยธานี สำหรับโครงการ SADP มีพื้นที่ดำเนินงานใน 7 จังหวัด

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	กลุ่มโรงเรียนเกษตรกรรมบ้านหลั่น ต.ท่าฉนวน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท	<u>"กลุ่มเครือข่ายการผลิตข้าวในเขตชลประทาน"</u> - พัฒนา สาธิต และขยายผลเทคโนโลยีการผลิตข้าว โดยเปรียบเทียบเทคนิคการเตรียมดิน + อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ - ทดลองเปรียบเทียบการลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวโดยใช้ปุ๋ยเคมี + ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ - ทดลองวิธีการใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในนาข้าว - การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสาน (IPM) - จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม - จัดอบรมศึกษาดูงานทั้งใน-นอกสถานที่ <u>"กลุ่มผลิตผักปลอดสาร"</u> - ทดลองเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมี + น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในพืชผักกินผล - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพ+ น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ในการผลิตผักกินผล
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.เชิงกลัด อ.เชิงกลัด จ.สิงห์บุรี	<u>"กลุ่มเกษตรกรทำสวนเชิงกลัด" (ข้าว)</u> - พัฒนา สาธิต และขยายผลเทคโนโลยีการผลิตข้าว โดยเปรียบเทียบเทคนิคการเตรียมดิน + อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ - ทดลองเปรียบเทียบการลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวโดยใช้ปุ๋ยเคมี + ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ - ทดลองวิธีการใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในนาข้าว - การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสาน (IPM) - จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม - จัดอบรมศึกษาดูงานทั้งใน-นอกสถานที่
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.เชิงกลัด อ.เชิงกลัด จ.สิงห์บุรี	<u>"กลุ่มเชิงกลัดพัฒนาสามัคคี" (ข้าว)</u> - พัฒนา สาธิต และขยายผลเทคโนโลยีการผลิตข้าว โดยเปรียบเทียบเทคนิคการเตรียมดิน + อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ - ทดลองเปรียบเทียบการลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวโดยใช้ปุ๋ยเคมี + ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ - ทดลองวิธีการใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในนาข้าว - การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสาน (IPM) - จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม - จัดอบรมศึกษาดูงานทั้งใน-นอกสถานที่
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.เนินขาม อ.เนินขาม จ.ชัยนาท	- ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน (นอกและในพื้นที่) สำหรับสมาชิกเก่าและใหม่ของเครือข่ายปทุมชนน "การจัดการปทุมชนนและการป้องกันไฟป่า" - ฝึกอบรมการสำรวจป่าและการจัดทำแผนที่อย่างมีส่วนร่วม (ร่วมกับ RECOFTC) - ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การแปรรูปผลผลิตเกษตรและสมุนไพรเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต" - ทดสอบและสาธิตเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยเคมีกับปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในแปลงอ้อยและมันสำปะหลัง - ทดสอบและสาธิตเทคโนโลยีเกษตรผสมผสานบนสภาพที่ดอนน้ำฝน - ทดสอบและสาธิตเทคโนโลยีการทำหญ้าแห้ง โดยใช้เศษเหลือจากฟาร์มเพื่อใช้ในฤดูฝนและฤดูแล้ง

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543 (ต่อ)		
พื้นที่ดำเนินการที่ 5	อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี	<u>"กลุ่มชมรมพืชผักและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ"</u> - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพ+ น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ในการผลิตผักกินใบ - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพ+ น้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ในการผลิตผักกินผล
พื้นที่ดำเนินการที่ 6	อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์	- ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน (นอกและในพื้นที่) สำหรับสมาชิกเก่าและใหม่ของเครือข่ายปราชญ์ชน "การจัดการปราชญ์ชนและการป้องกันไฟป่า" - ฝึกอบรมการสำรวจป่าและการจัดทำแผนที่อย่างมีส่วนร่วม (ร่วมกับ RECOFTC) - ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การแปรรูปผลผลิตเกษตรและสมุนไพรเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต" - ทดสอบและสาธิตเทคโนโลยีเกษตรผสมผสานบนสภาพที่ดอนน้ำฝน
พื้นที่ดำเนินการที่ 7	อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี	<u>"กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษน้ำทิพย์"</u> ร่วมกับ อ.สมหมาย หนูแดง - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง เพื่อลดการใช้สารเคมีในผักกินใบ - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมี+น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ในพืชผักกินผล
พื้นที่ดำเนินการที่ 8	ต.น้ำรอบ ต.ระบำ อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี	- ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน (นอกและในพื้นที่) สำหรับสมาชิกเก่าและใหม่ของเครือข่ายปราชญ์ชน "การจัดการปราชญ์ชนและการป้องกันไฟป่า" - ฝึกอบรมการสำรวจป่าและการจัดทำแผนที่อย่างมีส่วนร่วม (ร่วมกับ RECOFTC) - ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ "การแปรรูปผลผลิตเกษตรและสมุนไพรเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต" - ทดสอบและสาธิตเทคโนโลยีเกษตรผสมผสานบนสภาพที่ดอนน้ำฝน - ทดสอบสาธิตการเลี้ยงหมูป่าในระบบเกษตรผสมผสานในแนวเขตพื้นที่กันชน
พื้นที่ดำเนินการที่ 9	อ.อุทอง จ.สุพรรณบุรี	<u>"กลุ่มเกษตรกรทำสวนจะเข้สามพัน" (ข้าว)</u> - พัฒนา สาริต และขยายผลเทคโนโลยีการผลิตข้าว โดยเปรียบเทียบเทคนิคการเตรียมดิน + อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ - ทดลองเปรียบเทียบการลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวโดยใช้ปุ๋ยเคมี + ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ - ทดลองวิธีการใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในนาข้าว - การป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสาน (IPM) - จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างกลุ่ม - จัดอบรมศึกษาดูงานทั้งใน-นอกสถานที่ <u>"กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ"</u> - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง เพื่อลดการใช้สารเคมีในผักกินใบ - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมี+น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง ในพืชผักกินผล - ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในการผลิตผักกินผล

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543 (ต่อ)		
พื้นที่ดำเนินการที่ 10	ต.องค์รักษ์ อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี	<u>"กลุ่มเกษตรกรชาวไร่ผัก"</u> 1. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง เพื่อลดการใช้สารเคมีในผักกินใบ 2. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลง 3. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้ง + ปุ๋ยเคมี+น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในพืชผักกินผล 4. ทดสอบเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งอย่างเดียว + น้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในผักกินผล
กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544		
โรงเรียนเกษตรกรรมบ้านหลัก (กลุ่ม 1) (เครือข่ายการผลิตข้าว)	ต.ท่าฉนวน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท	1. ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง โดยใช้น้ำสกัดชีวภาพในช่วงเตรียมดินและหลังหว่าน + ถั่วเหลือง + ข้าวหว่าน + ข้าวลุ่มตอซังที่ 1 2. ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง โดยใช้น้ำสกัดชีวภาพระหว่างการเตรียมดิน + ปุ๋ย 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ ถั่วเขียว + ข้าวหว่าน + ข้าวลุ่มตอซังที่ 1 3. ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง โดยใช้น้ำสกัดชีวภาพระหว่างการเตรียมดิน + ปุ๋ย 16-20-0 + ปุ๋ยชีวภาพอัลจินัว หลังหว่าน 20 วัน+ ยูเรียระหว่างตั้งท้อง + ข้าวหว่าน + ข้าวลุ่มตอซังที่ 1 4. ศึกษาและทดสอบการผลิตหัวเชื้อที่เหมาะสมเพื่อการผลิตน้ำสกัดชีวภาพ สำหรับแปลงสาธิตการปลูกข้าว 5. ฝึกอบรม 6. ศึกษาดูงาน 7. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มทำสวนเชิงกลัด (เครือข่ายการผลิตข้าว)	ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี	1. ศึกษาการผลิตข้าวแบบลุ่มตอซัง 2 รุ่น 1.1 ใช้ น้ำสกัดชีวภาพในช่วงเตรียมดินและหลังหว่าน+ข้าวหว่าน+ข้าวลุ่มตอซังที่ 1+ ลุ่มตอซังที่ 2 1.2 ใช้ น้ำสกัดชีวภาพในช่วงเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ ข้าวหว่าน+ข้าวลุ่มตอซังที่ 1+ข้าวลุ่มตอซังที่ 2+ ปุ๋ยเคมี 1/2 ของอัตราปกติ + น้ำสกัดชีวภาพแทนปุ๋ยแต่งหน้า 1.3 ใส่ปุ๋ย 19-20-0 +ปุ๋ยอัลจินัวหลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ยูเรียช่วงตั้งท้อง+ข้าวหว่าน+ข้าวลุ่มตอซังที่ 1+ลุ่มตอซังที่ 2+ ปุ๋ยเคมี 1/2 ของอัตราปกติ + น้ำสกัดชีวภาพ 2. ศึกษาการใช้ น้ำสกัดชีวภาพในช่วงเตรียมดินและหลังหว่านเมล็ดของข้าวหว่านน้ำตม 3. ศึกษาการใช้ น้ำสกัดชีวภาพในช่วงเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วันของข้าวหว่านน้ำตม 4. ศึกษาและทดสอบการผลิตหัวเชื้อที่เหมาะสม เพื่อผลิตน้ำสกัดชีวภาพสำหรับแปลงสาธิตการปลูกข้าว 5. ฝึกอบรม 6. ศึกษาดูงาน 7. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่มเชิงกลัดพัฒนาสามัคคี (กลุ่ม 1) (เครือข่ายการผลิตข้าว)	ต.เชิงกลัด อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี	- พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวสลับต่อช่วง - ศึกษาการใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกในช่วงเตรียมดินและหลังหว่านเมล็ด+ถั่วเหลือง+ข้าวหว่าน+ข้าวสลับต่อที่1+ข้าวสลับต่อที่2 - ศึกษาการใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกในช่วงเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ถั่วเหลือง+ข้าวหว่าน+ข้าวสลับต่อที่1 - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวสลับต่อช่วง (ต่อที่ 1, 2 และ 3) ร่วมกับการใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและปุ๋ยเคมี (ใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกในช่วงเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0+ปุ๋ยอัลจีนาหลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ยูเรียระหว่างตั้งท้อง 10 กก./ไร่) - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีข้าวหว่านน้ำตามโดยใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดินและหลังหว่าน - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีข้าวหว่านน้ำตามโดยใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน - ศึกษาและทดสอบการผลิตหัวเชื้อที่เหมาะสม เพื่อผลิตน้ำสักระหว่างฤดูปลูกสำหรับแปลงสาธิตการปลูกข้าว - ฝึกอบรม - ศึกษาดูงาน - ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มแม่บ้านพัชร น้อมเกล้า (เครือข่ายการผลิตข้าว)	ต.พัชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี	- ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบนาหว่านน้ำตามโดยใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดินและใส่ช่วงหลังหว่านเมล็ด - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบนาหว่านน้ำตามโดยใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบนาหว่านน้ำตามโดยใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดินและหลังหว่านเมล็ด 20 วัน + ข้าวสลับต่อที่ 1 - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบนาหว่านน้ำตามโดยใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ ข้าวสลับต่อที่ 1 - ศึกษาและทดสอบการผลิตหัวเชื้อที่เหมาะสม เพื่อผลิตน้ำสักระหว่างฤดูปลูกสำหรับแปลงสาธิตการปลูกข้าว - ฝึกอบรม - ศึกษาดูงาน - ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มเกษตรกรทำสวนจระเข้ สามพัน (กลุ่ม 1) (เครือข่ายการผลิตข้าว)	ต.จระเข้สาม พัน อ.อุทัย จ.สุพรรณบุรี	- ศึกษาระบบการผลิตข้าวแบบสลับต่อช่วงและการปรับปรุงดินด้วยถั่วเขียว+น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการใช้ปุ๋ยเคมี - ใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกในช่วงเตรียมดินและหลังหว่านปลูกถั่วเขียว+ข้าวนาหว่าน+ข้าวสลับต่อที่ 1 - ใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกในช่วงเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ถั่วเขียว+ข้าวหว่าน+ข้าวสลับต่อที่ 1 - ใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกในช่วงเตรียมดิน+ปุ๋ยเคมี 16-20-0 ร่วมกับปุ๋ยอัลจีนาหลังหว่านเมล็ด 20 วัน+ยูเรียช่วงตั้งท้อง+ปลูกถั่วเขียว+ข้าวหว่าน+ข้าวสลับต่อที่ 1 - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบนาหว่านน้ำตาม ร่วมกับการใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดินและหลังหว่านเมล็ด - ศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบนาหว่านน้ำตาม ร่วมกับการใช้น้ำสักระหว่างฤดูปลูกและการเตรียมดินและหลังหว่านเมล็ด

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
		ชีวภาพระหว่างการเตรียมดิน+การใช้ปุ๋ยเคมี 16-20-0 หลังหว่านเมล็ด 20 วัน 4. ศึกษาและทดสอบการผลิตหัวเชื้อที่เหมาะสม เพื่อผลิตน้ำสกัดชีวภาพสำหรับแปลง 5. สาธิตการปลูกข้าว 6. ฝึกอบรม 7. ศึกษาดูงาน 8. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มเกษตรกรทำสวนจระเข้สามพัน (กลุ่ม 2) (เครือข่ายการปลูกผัก)	ต.จระเข้สามพัน อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี	1. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในพืชผักกินผล (มะระจีน, มะเขือเทศ, พริกใหญ่) 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในผักกินใบ (หอมแบ่ง, ผักชี)
ชมรมพืชผักและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ	ต.ดำเนิน มะขามเตี้ย อ.ดำเนิน มะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี	1. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในผักกินใบ (กุ่มขี้เหล็ก, คะน้า, หอมแบ่ง, ผักชีฝรั่ง, ก้นขี้เหล็ก) 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงในพืชผักกินผล (ฟักเขียว, พริก, มะระจีน)
กลุ่มเกษตรกรชมรมผู้ปลูกผักตำบลองค์พระ (เครือข่ายการปลูกผัก)	ต.องค์พระ อ.ดำเนินช้าง จ.สุพรรณบุรี	1. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินผล (มะเขือเทศ, พริกมัน, พริกชี้ฟ้า) 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินใบ (คะน้า, ขึ้นฉ่าย, ผักชี, หอมแบ่ง)
กลุ่มเชิงกลิตพัฒนาสามัคคี(กลุ่ม 2) (เครือข่ายการปลูกผัก)	ต.เชิงกลิต อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี	1. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินผล (แตงกวา, มะระจีน, บวบ) 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินใบ (ผักบุ้ง, คะน้า)
กลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษบ้านภูน้ำทิพย์ (เครือข่ายการปลูกผัก)	ต.หนองแขม อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี	1. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินใบ (กะหล่ำปลี, ขึ้นฉ่าย, กวางตุ้ง, ช่อเต้, คะน้า) 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินผล (แตงกวา, ถั่วฝักยาว, พริกใหญ่, มะเขือเทศ)
โรงเรียนเกษตรกรบ้านหลั่น (กลุ่ม 2) (เครือข่ายการปลูกผัก)	ต.ท่าฉนวน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท	1. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินใบ (ผักชีฝรั่ง, กะเพรา, โหระพา, ผักชี, คะน้า, ผักชีฝรั่ง, กวางตุ้ง, ผักบุ้งจีน) 2. ศึกษาทดสอบการใช้ปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพร่วมกับปุ๋ยเคมีและน้ำสกัดชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรไล่แมลงสำหรับการผลิตผักกินผล (แตงกวา, มะระจีน)
กลุ่มเชิงกลิตพัฒนาสามัคคี (กลุ่ม 3) (เครือข่ายป้าชุมชนและเกษตรผสมผสาน)	ต.เชิงกลิต อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี	1. ศึกษาและพัฒนาคุณภาพการทำน้ำเต้าเจี้ยว 2. ศึกษาและพัฒนาวิธีการเลี้ยงไก่ชนพื้นเมืองที่เหมาะสม โดยใช้วัสดุท้องถิ่น 3. ศึกษาและพัฒนาการเลี้ยงปลาตะเพียนในพื้นที่ร่องสวนผลไม้ 4. ศึกษาและพัฒนาวิธีการเลี้ยงปลาแรดในบ่อ 5. ศึกษาและพัฒนาการเลี้ยงหมูป่าโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น 6. ศึกษาและพัฒนาวิธีการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ 7. สาธิตวิธีการเลี้ยงปลานิลในบ่อขุด 8. ศึกษาและพัฒนาวิธีการเพาะเห็ดฟางที่เหมาะสม

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
สมาคมเกษตรกรพัฒนาการเกษตรและสิ่งแวดล้อม (เครือข่ายป่าชุมชนและเกษตรผสมผสาน)	อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์	พัฒนาและสาธิตระบบเกษตรผสมผสาน (ไม้ผล + เลี้ยงสัตว์) สภาพที่ดอนอาศัยน้ำฝน
กลุ่มป่าชุมชนบ้านเขาราวเทียนทอง (เครือข่ายป่าชุมชนและเกษตรผสมผสาน)	ต.เนินขาม อ.เนินขาม จ.ชัยนาท	1. ศึกษาและพัฒนาวิธีการเลี้ยงหมูไทย, ไก่ไข่, ไก่พันธุ์พื้นบ้าน โดยใช้วัสดุท้องถิ่นที่เหมาะสม 2. ศึกษาและพัฒนาการใช้น้ำสกัดชีวภาพกับสวนไม้ผลที่เหมาะสม 3. ศึกษาและพัฒนาวิธีการทำดินซีเมนต์ที่เหมาะสม 4. ศึกษาและพัฒนาการทำตุ๋นแห้ง (บดน้ำพริกและมะละกอแก้ว) 5. ศึกษาการปลูกสมุนไพรในรูปแบบผสมผสานที่เหมาะสม
กลุ่มเกษตรกรเครดิตยูเนียนในพื้นที่ สปก.ลานสัก (เครือข่ายป่าชุมชนและเกษตรผสมผสาน)	ต.น้ำรอบ อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี	1. ศึกษาพัฒนาการบดอาหารท้องถิ่นสำหรับสัตว์เลี้ยง 2. ศึกษาพัฒนาการสร้างแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ในเขตป่าชุมชน 3. ศึกษาพัฒนาการปลูกสมุนไพรผสมผสานในพื้นที่เขตป่าชุมชน 4. พัฒนาอาชีพนอกภาคการเกษตรให้กับกลุ่มสตรี โดยการทำหัตถกรรม

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 6 – จันทบุรี (สวพ.6)

รับผิดชอบในเขตภาคตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด สำหรับโครงการ SADP มีพื้นที่ดำเนินงานใน 5 จังหวัด

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	ต.กุยยวม อ.สนมชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา	1. การทดลองเทคโนโลยีการแปรรูปอาหารโดยใช้วัสดุท้องถิ่น 2. ทดสอบเทคโนโลยีระบบการจัดการดินและน้ำในระบบเกษตรยั่งยืน 3. การฝึกอบรม ด้านการปรับปรุงบำรุงดินและการจัดการน้ำ และการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน 4. การศึกษาดูงานด้านการปรับปรุงและการจัดการน้ำ
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.ห้วยใหญ่ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการปลูกไม้ดอกโดยวิธีการผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้สารเคมี 2. การฝึกอบรมด้านการปรับปรุงบำรุงดินและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในระบบการผลิตไม้ดอกและผัก โดยลดการใช้สารเคมี 3. ศึกษาดูงานการผลิตและจำหน่ายไม้ดอก 4. พัฒนาการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนด้านการผลิตและจำหน่ายผลผลิตปลอดภัย (ในรูปแบบกองทุนหมุนเวียน)
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.คลองพลู กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการปรับปรุงบำรุงดินและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี 2. ฝึกอบรมด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยเทคโนโลยีชีวภาพ 3. ศึกษาดูงานด้านการผลิตไม้ผลโดยวิธีชีวภาพ
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.ตะเคียนทอง กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีชีวภาพในการผลิตไม้ผลร่วมระบบกับไม้ดอก 2. ฝึกอบรมเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อการผลิตไม้ผลที่ถูกต้อง 3. ศึกษาดูงานการผลิตไม้ผลในสภาพที่ดอน

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543 (ต่อ)		
พื้นที่ดำเนินการที่ 5	ต.ท่ากุ่ม อ.เมือง จ.ตราด	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยี เพื่อการผลิตไม้ผลโดยไม่ใช้สารเคมี 2. ฝึกอบรมด้านการจัดการดินและน้ำหมักชีวภาพ 3. ศึกษาดูงานด้านการทำเกษตรธรรมชาติ
พื้นที่ดำเนินการที่ 6	ต.ทัพราช อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อการปลูกพืชร่วมระบบเกษตรทฤษฎีใหม่ 2. จัดฝึกอบรมเรื่องการจัดการปรับปรุงบำรุงดิน 3. ฝึกอบรมเรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี + ผลิตน้ำสกัดชีวภาพ 4. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยี เพื่อการจัดการแหล่งน้ำในระดับไร่นาที่มีประสิทธิภาพ 5. ศึกษาดูงานด้านการจัดการบริหารกลุ่ม
พื้นที่ดำเนินการที่ 7	ต.ท่าเกวียน ต.ช่องกุ่ม ต.แซร์อ ต.ทับพริก ต.ห้วยโจด ต.วัฒนานคร อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว	1. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยเทคนิคชีววิธีที่เหมาะสม 2. ฝึกอบรมเรื่องการปรับปรุงดิน และการจัดการน้ำ 3. ฝึกอบรมด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบชีววิธี 4. ศึกษาดูงานด้านการทำเกษตรธรรมชาติ 5. พัฒนาและทดสอบเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อการจัดการและปรับปรุงแหล่งน้ำในระดับไร่นา เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544		
กลุ่มสหกรณ์เกษตรกรชาตสระแก้วจำกัด	ต.ท่าเกวียน, ต.ช่องกุ่ม, ต.แซร์อ, ต.ห้วยโจด อ.วัฒนานคร, ต.ทับพริก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	1. ทดสอบเรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน ร่วมกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยเทคโนโลยีชีวภาพในการปลูกผักอนามัย 2. ทดสอบเรื่องการศึกษาค้นคว้าแบบทางเศรษฐศาสตร์และจัดกลุ่มทุนของการใช้เครื่องทุ่นแรงในการผลิตผักอนามัย 3. การทดสอบการปลูกข้าวอินทรีย์ 4. การฝึกอบรม-การแปรรูปผลไม้, หลักการเลี้ยงปลาในพืชม, การใช้ประโยชน์จากแก๊สชีวภาพ, การสร้างบึงน้ำโดยใช้พลังงานลม, การผสมอาหารสัตว์จากวัตถุดิบในไร่นา, การแปรรูปสมุนไพร 5. การศึกษาดูงาน- การปลูกพืชสมุนไพร, เกษตรธรรมชาติ 6. ธนาคารหมู่บ้านกับป่าชุมชน 7. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มเกษตรกรที่ย้ายทัพราช	ต.ทัพราช อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว	1. ทดสอบการปรับปรุงการจัดการระบบน้ำและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ 2. ทดสอบศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตข้าวอินทรีย์ที่เหมาะสม 3. ฝึกอบรม-การผลิตน้ำสกัดชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพ, การเลี้ยงสัตว์และการผสมอาหารโดยใช้วัสดุในไร่นา, การเลี้ยงปลาในพืชม 4. การศึกษาดูงาน-การผลิตผักและไม้ผลอนามัย, เกษตรธรรมชาติ 5. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่มเกษตรกร กรรมทาง เลือกโดย เครือข่าย กลุ่มออม ทรัพย์เพื่อ การพัฒนา	ต.คูยวมมี อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา	1. ทดสอบการปรับปรุงดิน การจัดการระบบน้ำในระบบการปลูกพืชแบบผสมผสาน 2. ทดสอบการผลิตข้าวปลอดภัยจากสารพิษ 3. ฝึกอบรม-การแปรรูปไม้ผลด้วยวิธีดอง, การแปรรูปไม้ผลด้วยวิธีแช่อิ่ม, การแปรรูปขนุน แบบทอดกรอบ 4. การศึกษาดูงาน-การแปรรูปไม้ผล, การปลูกผักอนามัย, เกษตรธรรมชาติ 5. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มเกษตรกร ธรรมชาติวัด ญาณ สังวราราม	ต.ห้วยใหญ่ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี	1. ทดสอบการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ร่วมกับการป้องกันกำจัดศัตรูโดยใช้สารสกัดจาก พืช และการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2. ฝึกอบรม-เกษตรธรรมชาติ, การปลูกไม้ดอก, การแปรรูปผลผลิตเกษตร 3. ศึกษาดูงาน-เกษตรธรรมชาติ 4. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มเกษตรกร จุลินทรีย์เนื นทราย	ต.เนินทราย อ.เมือง จ.ตราด	1. ศึกษาผลของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำสกัดชีวภาพ และสารสกัดจากพืชควบคุมแมลงศัตรูพืชใน สวนไม้ผล 2. ฝึกอบรม-การใช้สารสกัดจากพืช, การป้องกันกำจัดโรคและแมลงโดยชีววิธี 3. ศึกษาดูงาน-การแปรรูปสมุนไพร, เกษตรธรรมชาติ 4. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มเกษตรกร ศรีเรือน (กลุ่มเครือ ข่ายเกษตรกรจุ ลินทรีย์ จ.ตราด)	ต.วังแฉ่ม อ.มะขาม จ.จันทบุรี	1. จัดทำแปลงสาธิตขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรยั่งยืน 2. ฝึกอบรม-การใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันกำจัดโรคและแมลง 3. ศึกษา ดูงาน-การขยายผลผลิต-การตลาดไม้ผล 4. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่มพัฒนา เกษตรยั่งยืน ชาไทย	ต.ชาไทย กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	1. ทดสอบการผลิตไม้ผลให้มีคุณภาพ 2. ฝึกอบรม-การใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันโรคและแมลง 3. ศึกษาดูงานการจัดการสวนไม้ผล
กลุ่มเกษตรกร มันคง ตะเคียนทอง	ต.ตะเคียนทอง กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี	1. ทดสอบสาธิตการขยายและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรยั่งยืน 2. ฝึกอบรม-การใช้สารสกัดจากพืชในการป้องกันโรคและแมลง 3. ศึกษาดูงาน-การจัดการแปลงไม้ดอกไม้ประดับโดยวิธีผสมผสาน 4. ประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการดำเนินงาน

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 7 –สุราษฎร์ธานี (สวท.7)

รับผิดชอบในเขตภาคใต้ตอนบน ครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด คือ ประจวบคีรีขันธ์, ชุมพร, ระนอง, สุราษฎร์ธานี, พังงา, ภูเก็ต, กระบี่ และ นครศรีธรรมราช สำหรับโครงการ SADP ดำเนินการในพื้นที่ 2 จังหวัดคือ สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

พื้นที่ดำเนินการ	สถานที่	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
พื้นที่ดำเนินการที่ 1	ต.ท่าอุแท อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี	1. โครงการเกษตรผสมผสานเพื่อนำไปสู่การเกษตรยั่งยืน โดยการปลูกไม้ผลต่างระดับ + พืชสมุนไพร + ผักพื้นเมือง + สัตว์เลี้ยงพื้นบ้าน 2. โครงการทดลองปลูกผักปลอดสารพิษ + การป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน 3. โครงการสาธิตการทำปุ๋ยหมักโดยใช้วัสดุเศษเหลือจากฟาร์ม 4. โครงการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน
พื้นที่ดำเนินการที่ 2	ต.เขาฉกรรจ์ อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี	1. โครงการสาธิตการทำเกษตรผสมผสานเพื่อนำไปสู่เกษตรยั่งยืน 2. โครงการปลูกข้าวอินทรีย์ 3. โครงการทดสอบสาธิตการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ (ใช้กับไม้ผล) 4. ฝึกอบรม/ ศึกษาดูงาน
พื้นที่ดำเนินการที่ 3	ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี	1. วิจัยและพัฒนาแบบของระบบเกษตรผสมผสานที่นำไปสู่เกษตรยั่งยืน โดยการผสมผสานการปลูก ผัก + ไม้ผล + สัตว์เลี้ยง 2. ทดสอบสาธิตการปลูกไม้ผลหลายชนิดร่วมกับระบบยางพารา 3. สาธิตการทำปุ๋ยหมัก โดยใช้เศษเหลือจากฟาร์ม 4. ฝึกอบรม/ ศึกษาดูงาน
พื้นที่ดำเนินการที่ 4	ต.ไม้เรียง อ.ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช	1. ศึกษารูปแบบและคุณสมบัติของระบบการเกษตรผสมผสานที่เหมาะสม ที่นำไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืน 2. ทดสอบสาธิตการปลูกผักปลอดสารพิษ 3. การทำปุ๋ยหมัก โดยใช้เศษเหลือจากฟาร์ม 4. ฝึกอบรม/ ศึกษาดูงาน
พื้นที่ดำเนินการที่ 5	ต.เกาะหวด อ.ปากพะนົง จ.นครศรีธรรมราช	1. ทดสอบสาธิตระบบเกษตรผสมผสานในหลายรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืน 2. โครงการศึกษารูปแบบการผลิตข้าวแบบครบวงจร 3. โครงการสาธิตการทำปุ๋ยหมักโดยใช้เศษเหลือจากฟาร์ม 4. ฝึกอบรมเสริมสร้างศักยภาพให้กับองค์กรชุมชน
กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544		
กลุ่มเกษตรกรท่าอุแท	ต. ท่าอุแท อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี	1. ศึกษาการปลูกไม้ผลผสมผสานที่มีเรือนยอดต่างระดับ (ลองกอง + มังคุด + สละ + ลิ้นจี่) ร่วมกับการเลี้ยงสัตว์ (ไก่ + ปลา + หมู) 2. ศึกษาการเพาะเห็ดร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพ (เห็ดฟาง, นางฟ้า, พุทรา) 3. ศึกษาการปลูกผักโดยใช้น้ำสกัดชีวภาพ + ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยชีวภาพ 4. ศึกษาการทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ 5. ฝึกอบรม-การทำปุ๋ยหมัก, น้ำสกัดชีวภาพ, การเพาะเห็ด 6. ศึกษาดูงาน-การทำปุ๋ยหมัก, น้ำสกัดชีวภาพ, การเพาะเห็ด, การปลูกพืชร่วมยาง
กลุ่มเกษตรกรตำบลเขาฉกรรจ์	ต.เขาฉกรรจ์ อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี	1. ศึกษารูปแบบเกษตรผสมผสานที่มียางพาราเป็นหลัก ร่วมกับการปลูกข้าว ไม้ผล + เป็ด + ปลา 2. ศึกษาการเพาะเห็ดจากทะลายปาล์มน้ำมัน ร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพ 3. ศึกษาการทำปุ๋ยหมัก และน้ำสกัดชีวภาพ 4. ศึกษาการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ในนาข้าว 5. ฝึกอบรม-การเพาะเห็ด

กลุ่ม เกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
		6. ศึกษาดูงาน-การปลูกพืชร่วมยาง 7. การเลี้ยงสัตว์ป่าหายาก
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลบ้าน ยาง	ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี	1. ศึกษาเปรียบเทียบการปลูกพืชแบบผสมผสาน 2. ศึกษาการเลี้ยงสัตว์ในระบบเกษตรผสมผสาน 3. ศึกษาทดสอบการทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ 4. ฝึกอบรมการทำปุ๋ยหมัก, น้ำสกัดชีวภาพ, การเพาะเห็ด, การปลูกพืชร่วมยาง 5. ศึกษาดูงาน-การทำปุ๋ยหมัก, น้ำสกัดชีวภาพ, การเพาะเห็ด, การปลูกพืชร่วมยาง
กลุ่ม เกษตรกร ไม้เรียง	ต.ไม้เรียง อ.ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช	1. ศึกษารูปแบบเกษตรผสมผสาน โดยมีไม้ผล + ผักพื้นเมือง + ไก่ + เป็ด 2. ศึกษารูปแบบการปลูกไม้ผลร่วมกับการเลี้ยงปลาแบบปล่อย 3. ศึกษาการปลูกไม้ผลบนคันดิน + ปลา (เสริมแปลงเดิม) 4. ศึกษาการปลูกไม้ผล + การเพาะเห็ด + การเลี้ยงไก่ + การเลี้ยงปลา 5. ศึกษาสวนสมรม + ผักพื้นบ้าน + การเลี้ยงไก่ + การเลี้ยงปลา (เสริมแปลงเดิม + ใหม่) 6. ศึกษาการปลูกไม้ผลร่วมผักพื้นเมือง + การเลี้ยงเป็ด 7. ศึกษาการปลูกไม้ผล + ผักพื้นบ้าน
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลเกาะ หวด	ต.เกาะหวด อ.ปากพนัง จ. นครศรีธรรมราช	1. ศึกษารูปแบบเกษตรผสมผสานที่เหมาะสม 1. ศึกษาการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นบนร่องสวน ในสภาพพื้นที่เสี่ยงต่อน้ำท่วม 2. ทดสอบการปลูกผักโดยลดการใช้สารเคมี 3. ศึกษาการเลี้ยงปลาในร่องสวน / บ่อในสวนผลไม้ 4. ศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน / นกกระทา 5. ศึกษาการเพาะเห็ด 6. ศึกษาการทำและใช้น้ำสกัดชีวภาพในการผลิตข้าว, ผัก และไม้ผล 7. ศึกษาเวลาปลูก วิธีการปลูก และการใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมสำหรับข้าวในพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำท่วม 8. ศึกษาดูงาน-การดูงานปลูกผัก, ไม้ผล, ข้าว, - การแปรรูปผลผลิต 9. ศึกษาอบรม-การเพาะเห็ด, การเพาะพันธุ์
ปี 2545		
กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	ระบบการผลิต
กลุ่มเกษตรกรท่าอุแท (กลุ่มเดิม)	ต. ท่าอุแท อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี	เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรตำบลเขาถ่าน (กลุ่มเดิม)	ต.เขาถ่าน อ.ท่าฉาง จ.สุราษฎร์ธานี	เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรตำบลบ้านยาง (กลุ่มเดิม)	ต.บ้านยาง อ.คีรีรัฐนิคม จ.สุราษฎร์ธานี	เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรไม้เรียง (กลุ่มเดิม)	ต.ไม้เรียง อ.ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช	เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรตำบลเกาะหวด (กลุ่มเดิม)	ต.เกาะหวด อ.ปากพนัง จ. นครศรีธรรมราช	เกษตรผสมผสาน

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8 –สงขลา (สวท.8)

รับผิดชอบในเขตภาคใต้ตอนล่าง ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด คือ สงขลา, พัทลุง, ตรัง, สตูล, ปัตตานี, ยะลา และนราธิวาส

กลุ่ม เกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2543		
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลท่าหิน	ต. ท่าหิน อ.สทิงพระ จ.สงขลา	1. การพัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อกำจัดหอยเชอรี่ในระบบเกษตรยั่งยืน 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีชีวภาพด้านปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลเกาะ ใหญ่	ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสสินธุ์ จ.สงขลา	1. พัฒนาระบบการปลูกพืชดั้งเดิมให้เหมาะกับท้องถิ่น 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงเปิดไข่ในระบบเกษตรยั่งยืนเพื่อเสริมรายได้ โดยใช้วัสดุท้องถิ่น
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลทุ่งนุ้ย	ต.ทุ่งนุ้ย อ.ควนกาหลง จ.สตูล	1. ศึกษาการปลูกพืชต่างระดับร่วมระบบยางพารา 2. ฝึกอบรม/ ศึกษาดูงาน 3. การปลูกพืชต่างระดับร่วมระบบยางพารา
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลสะพาน ไม้แก่น	ต.สะพานไม้แก่น อ.จะนะ จ. สงขลา	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีด้านการทำปุ๋ยหมัก โดยใช้วัสดุท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีด้านการผลิตผักร่วมระบบกับพืชไร่ 3. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการปลูกผักพื้นบ้านร่วมระบบที่เหมาะสมกับพันธุ์พืชหลายชนิด 4. ฝึกอบรมการปลูกพืชแบบผสมผสาน + การทำปุ๋ยหมัก
กลุ่ม เกษตรกร นาหว้า	ต.นาหว้า อ.จะนะ จ. สงขลา	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชเศรษฐกิจแบบผสมผสาน 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตหญ้าเลี้ยงสัตว์ร่วมระบบอย่างยั่งยืน 3. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการเลี้ยงโคขุนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น 4. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีเพื่อการเลี้ยงปลาแบบปล่อย
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลลำปำ	ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีด้านการสร้างบ่อหมัก เพื่อใช้วัสดุท้องถิ่นเพิ่มคุณค่าอาหารของโคนมใน ฤดูน้ำท่วม 2. ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เรื่องการสร้างบ่อหมัก
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลลิบง	ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการปลูกพืชคลุมดินในระบบการผลิตเกษตรยั่งยืน ร่วมระบบสวน ยางพารา 2. ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เรื่องการดูแลรักษาสวนยาง
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลแม่ลาน	ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี	1. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2. พัฒนา + ทดสอบเทคโนโลยีด้านการผลิตโดยเน้นรักษาสมดุลธรรมชาติ+การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม 3. ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เรื่องการผลิตข้าวอินทรีย์
ปี 2544		
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลท่าหิน	ต. ท่าหิน อ.สทิงพระ จ.สงขลา	1. ศึกษากระบวนการผสมผสานร่วมกับการเลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์แม่พันธุ์และการเลี้ยงเปิด 2. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลเกาะ ใหญ่	ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสสินธุ์ จ.สงขลา	1. ศึกษาการแปรรูปผลผลิตข้าวซ้อมมือ 2. ศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในสวนยาง 3. จัดฝึกอบรม 4. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลทุ่งนุ้ย	ต.ทุ่งนุ้ย อ.ควนกาหลง จ.สตูล	1. ศึกษากระบวนการผสมผสานที่มีไม้ผลต่างระดับ ร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพ 2. ศึกษาการจัดทำตลาดสีเขียว 3. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน

กลุ่ม เกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	กิจกรรมหลัก
ปี 2544 (ต่อ)		
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลสะพาน ไม้แก่น	ต.สะพานไม้แก่น อ.จะนะ จ. สงขลา	1. ศึกษาการผลิตสารสกัดชีวภาพเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช 2. ผักอบรม 3. ศึกษาดูงาน 4. ประชุมสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่ม เกษตรกร นาหว้า	ต.นาหว้า อ.จะนะ จ. สงขลา	1. ศึกษาการพัฒนากระบวนการผสมผสานร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพ 2. ศึกษาการเลี้ยงไก่และปลาในระบบเกษตรผสมผสาน 3. ศึกษาการทำน้ำสกัดชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพ 4. ศึกษาการเลี้ยงโคขุนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น 5. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลลำปำ	ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง	1. ศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพเพื่อเพิ่มคุณภาพอาหาร หมัก 2. ศึกษาการทำบ่อหมักเพื่อเพิ่มคุณภาพอาหารหมักสำหรับโคนม 3. ประชุมคณะทำงานเพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงาน
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลลิบง	ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง	1. ศึกษากระบวนการผสมผสานโดยมียางพาราเป็นหลักร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพ
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลแม่ลาน	ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี	1. ศึกษาการผลิตข้าวอินทรีย์ร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพ 2. ศึกษาการป้องกันกำจัดปูและหนูในนาข้าวโดยวิธีกล 3. ศึกษาการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวโดยชีววิธี 4. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
กลุ่ม เกษตรกร ตำบลท่าแค	ต.ท่าแค อ.เมือง จ.พัทลุง	1. ศึกษาการทำยุงฉางในการถนอมอาหารเพื่อเพิ่มคุณภาพสำหรับโคนม 2. พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร่วมกับการใช้น้ำสกัดชีวภาพ 3. ประชุมคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงาน
ปี 2545		
กลุ่มเกษตรกร	พื้นที่ดำเนินการ	ระบบการผลิต
กลุ่มเกษตรกรตำบลท่าหิน (กลุ่มเดิม)	ต. ท่าหิน อ.สทิงพระ จ.สงขลา	ข้าว + IPM
กลุ่มเกษตรกรตำบลเกาะใหญ่ (กลุ่มเดิม)	ต.เกาะใหญ่ อ.กระแสสินธุ์ จ.สงขลา	เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรตำบลทุ่งนุ้ย (กลุ่มเดิม)	ต.ทุ่งนุ้ย อ.ควนกาหลง จ.สตูล	ไม้ผล + เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรตำบลสะพานไม้แก่น (กลุ่มเดิม)	ต.สะพานไม้แก่น อ.จะนะ จ. สงขลา	เกษตรผสมผสาน + ปศุสัตว์
กลุ่มเกษตรกรนาหว้า (กลุ่มเดิม)	ต.นาหว้า อ.จะนะ จ. สงขลา	ยาง + เกษตรผสมผสาน
กลุ่มเกษตรกรตำบลลำปำ (กลุ่มเดิม)	ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง	เกษตรผสมผสาน + ปศุสัตว์
กลุ่มเกษตรกรตำบลลิบง (กลุ่มเดิม)	ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง	พืชต่างระดับ
กลุ่มเกษตรกรตำบลแม่ลาน (กลุ่มเดิม)	ต.แม่ลาน อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี	การผลิตข้าวอินทรีย์
กลุ่มเกษตรกรตำบลท่าแค (กลุ่มใหม่)	ต.ท่าแค อ.เมือง จ.พัทลุง	ปศุสัตว์

ภาคผนวก ข.

(ร่าง) กรอบโจทย์วิจัยและพัฒนา เรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน*

1. แนวทางและนโยบายในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
2. กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน
3. เกษตรกรรมยั่งยืนกับการศึกษาและชีวิตทางเลือก
4. การพัฒนาองค์กร/สถาบันเกษตรกรกับเกษตรกรรมยั่งยืน
5. องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการจัดการกระบวนการผลิต-การแปรรูป
6. การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
7. การเชื่อมโยงผู้ผลิต-ผู้บริโภค การพัฒนาธุรกิจชุมชน และการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรรมยั่งยืน

กรอบที่ 1 แนวทางและนโยบายในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

ฐานคิด: แนวทางในการจัดอุปสรรคต่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งในระดับชุมชน สังคม ประเทศ

โจทย์:

- การศึกษาปัจจัยในเชิงโครงสร้างที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น กฎหมาย และทิศทางการพัฒนาสังคมของระบบโลก นโยบายภาครัฐ
- ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจในการทำเกษตรยั่งยืน และผลกระทบต่อ GDP ของประเทศ
- เกษตรกรรมยั่งยืนกับการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชาติ
- เกษตรกรรมยั่งยืนกับการลดค่าใช้จ่ายภาครัฐ
- ความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรรมยั่งยืนกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค

กรอบที่ 2 กระบวนการเรียนรู้และการจัดการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน

ฐานคิด: ฐานคิดและการปรับตัวของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อให้เกิดการยอมรับแนวคิดและขยายผล รวมทั้งการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

โจทย์:

- การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการยอมรับและขยายผลเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกร
- รูปแบบ/แนวทางการสนับสนุนให้เกิดกลุ่ม (node) ที่เป็นแม่แบบเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืนที่ชัดเจน หลากหลาย และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย
- จะเชื่อมโยงการทำงานระหว่างนักวิชาการ และเกษตรกรอย่างไร ให้เกิดการทดลองทำวิจัยและปฏิบัติการร่วมกันในการพัฒนาความรู้/เทคนิคด้านเกษตรกรรมยั่งยืนให้เกิดความชัดเจน สามารถอธิบายได้อย่างมีเหตุผล เช่นเรื่องสารชีวภาพ
- โครงสร้างการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรยั่งยืนในพื้นที่ (อาทิ บริบททางสังคม-ชุมชน สถานภาพของเกษตรกร ภาวะหนี้สิน ศักยภาพชุมชน เป็นต้น)

* รวบรวมจากการดำเนินงานโครงการประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม สกว. ในประเด็นเกษตรกรรมยั่งยืน

กรอบที่ 3 เกษตรกรรมยั่งยืนกับการศึกษาและชีวิตทางเลือก

ฐานคิด: การเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องเป็นเครือข่าย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเกษตรกรรมยั่งยืนทุกระดับ

โจทย์:

- การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเกษตรกรรมยั่งยืนในระดับต่างๆ
- จะทำให้เกิดการรวบรวมองค์ความรู้เรื่องเกษตรกรรมยั่งยืนจากพื้นที่/ ชุมชน และโยงเนื้อหาเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนได้อย่างไร (หลักสูตรท้องถิ่น)
- จะจัดกระบวนการเรียนรู้นอกโรงเรียนอย่างไรให้เกษตรกรมีความเข้าใจในระบบนิเวศ และสามารถทำการเกษตร ปลอดภัยตามหลักภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรอบที่ 4 การพัฒนาองค์กร/ สถาบันเกษตรกรกับเกษตรกรรมยั่งยืน

ฐานคิด: ทำอย่างไรให้เกิดการพัฒนาองค์กร/ สถาบันเกษตรกร ให้เกิดการปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมในการยอมรับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน และการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร/ สถาบันเกษตรกร

โจทย์:

- การรวบรวมองค์ความรู้และการจัดระบบการถ่ายทอดความรู้เรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน (กระบวนการเรียนรู้สู่เกษตรกรรมยั่งยืน)
- การศึกษารูปแบบกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาสถาบันเกษตรกรในการทำเกษตรกรรมยั่งยืนระดับชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม
- กระบวนการบริหารทรัพยากรของรัฐในการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนโดยองค์กรชุมชน
- การพัฒนากลุ่ม เครือข่าย และกระบวนการกลุ่มในการพัฒนาไปสู่เกษตรกรรมยั่งยืน (เช่น การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการกลุ่ม การพัฒนาผู้นำ การเชื่อมโยงเครือข่าย)

กรอบที่ 5 องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการจัดการกระบวนการผลิต-การแปรรูป

ฐานคิด: การพัฒนาเทคโนโลยีด้านเกษตรกรรมยั่งยืน ที่ยืดหยุ่น/ แนวคิดของเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น ไม่ผูกขาด ช่วยลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกร

โจทย์:

- การประมวล รวบรวมข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านเกษตรกรรมยั่งยืน และทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- จะมีแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีที่พึ่งตนเองและเหมาะสมกับพื้นที่ วัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างไร
- จะมีแนวทางในการพัฒนากระบวนการทำงานระดับเครือข่าย ที่สามารถเชื่อมโยงเทคโนโลยีของกลุ่มต่างๆ ได้อย่างไร เช่น ขบวนการผลิตพันธุ์เกษตรอินทรีย์
- การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อทดแทนการใช้เคมีเกษตรกร
 - * ปุ๋ยชีวภาพที่มาจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นหรือของเหลือใช้
 - * การควบคุมป้องกันศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติ เช่น การใช้สมุนไพร
- การสำรวจและรวบรวมพันธุ์กรรมท้องถิ่น
- การผสมพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์พืช-สัตว์พื้นบ้าน

กรอบที่ 6 การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

ฐานคิด : จะมีรูปแบบการจัดการอย่างไรกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดอย่างยั่งยืน โดยมองความเชื่อมโยงระหว่างคนกับฐานทรัพยากร และพลวัตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

โจทย์ :

- การประมวลองค์ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับระบบเกษตรบนที่สูง และการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบความคิด การเรียนรู้ของเกษตรกร-ชุมชน เช่น ระบบไร่มนุษย์จะปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
- ปัญหาการขยายพื้นที่เพาะปลูกในเขตต้นน้ำ หรือการทำการเพาะปลูกขนาดใหญ่ (เช่น กรณีสวนส้มในภาคเหนือ) กับปัญหาสภาพแวดล้อม
- การบำรุงดินโดยชีววิธี
- การส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เหมาะสมกับภูมิโนเวศ/ ลุ่มน้ำ (รูปแบบการใช้ที่ดินที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรภายใต้ระบบเกษตรรูปแบบต่างๆ)

กรอบที่ 7 การเชื่อมโยงผู้ผลิต-ผู้บริโภค การพัฒนาธุรกิจชุมชน และการดำเนินงานเชิงพาณิชย์ของเกษตรกรรมยั่งยืน

ฐานคิด : ทำอย่างไรจะเชื่อมโยงผู้ผลิต-ผู้บริโภคให้เข้มแข็งและหนุนช่วยกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มเกษตรกรและผู้บริโภคในการจัดการผลผลิตเกษตรยั่งยืน โดยมีเป้าหมายคือ ความมั่นคงทางอาหาร สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการเมืองและสิ่งแวดล้อม

โจทย์ :

- รูปแบบและระบบการส่งเสริมที่จะช่วยสร้างกระแสผู้บริโภคที่สอดคล้องกับปรัชญาและระบบการผลิตของเกษตรกรรมยั่งยืน
 - * ข้อจำกัด ปัญหา และความต้องการของผู้บริโภค (ข้อมูลผู้บริโภค)
- รูปแบบของตลาด/ ช่องทางการตลาดสินค้าเกษตรกรรมยั่งยืน (การตลาดทางเลือก) ที่จะช่วยลดต้นทุนการจัดการตลาด
- ข้อจำกัดและปัจจัยเอื้อของเกษตรกรในการเข้าสู่ระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมยั่งยืน/ เกษตรอินทรีย์

ภาคผนวก ข.

เว็บไซต์ที่เป็นแหล่งค้นหาข้อมูล-ความรู้เรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

เว็บไซต์	หน่วยงาน	ข้อมูล
http://mccweb.agri.cmu.ac.th/mccwwwthai/research	ศูนย์เพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ม.เชียงใหม่	งานวิจัยและพัฒนาด้านระบบเกษตรยั่งยืน
www.suphanapoom-sa.net	โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนของเกษตรกรรายย่อย ภูมิภาคสุพรรณภูมิ	การดำเนินงานโครงการฯ, โครงการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคสุพรรณภูมิ
www.greenetorganic.com	กรีนเนท	ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน ทั้งในและต่างประเทศ, เครือข่ายเกษตรอินทรีย์, ทำเนียบผู้ผลิต-ร้านกรีน
http://biodiversity.bitec.or.th	ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
www.itdoa.com	ศูนย์สารสนเทศการเกษตร กรมวิชาการเกษตร	สาระทางด้านวิชาการเกษตร และผลงานของกรมวิชาการเกษตรและหน่วยงานในสังกัด
www.chaipat.or.th	มูลนิธิชัยพัฒนา	เกษตรทฤษฎีใหม่
www.greenag.org	โครงการพัฒนาเกษตรยั่งยืน กรมวิชาการเกษตร	ข้อมูลเกษตรยั่งยืน (ผู้เกี่ยวข้อง, เทคโนโลยี, กิจกรรม, ข้อมูลการตลาด)
www.greenpeacesoutheastasia.org	กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	จีเอ็มโอ และอื่นๆ
www.doa.go.th	กรมวิชาการเกษตร	ข้อมูลการเกษตรทั่วไป
www.doe.go.th	กรมส่งเสริมการเกษตร	ข้อมูลการเกษตรทั่วไป
www.oae.go.th	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	ข้อมูลการเกษตรทั่วไป
www.moac.go.th	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ข้อมูลการเกษตรทั่วไป
www.greenworld.or.th	มูลนิธิโลกสีเขียว	เรื่องราวข่าวสารต่างๆ ด้านสภาพแวดล้อม และประเด็นเชื่อมโยง เช่น ทรัพยากร เกษตร พลังงาน จีเอ็มโอ ฯลฯ
www.thaingo.org	เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนไทย	เผยแพร่ข่าวสาร กิจกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในหลากหลายประเด็น อาทิ ชุมชน เกษตรกรรมยั่งยืน และอื่นๆ
www.tfrc.co.th	บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย จำกัด	คอลัมน์เกษตรทรรศน์ : ให้ข้อมูล บทความ/ บทสรุปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสินค้า ตลาดสินค้าเกษตร
www.emkyusei.com	บริษัท อี เอ็ม คิว จำกัด	ข้อมูลเกี่ยวกับจุลินทรีย์อีเอ็ม, ปุ๋ยชีวภาพ
www.kalathai.com	มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค	ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริโภคจากวารสาร "ฉลาดซื้อ"
www.rdmnet.org	โครงการประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม สกว.	ห้องย่อย : เกษตรกรรมยั่งยืน นำเสนอบทความ-ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้อง

เว็บไซต์	หน่วยงาน	ข้อมูล
www.vijai.org	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค	งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาทิ เกษตรกรรมยั่งยืน การท่องเที่ยว ฯลฯ
www.codi.or.th	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	ความเคลื่อนไหว งานวิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับ ชุมชนเข้มแข็ง กระบวนการชาวบ้าน/ ชุมชนพึ่งตนเอง ทั้ง 4 ภาค
www.hsri.or.th	สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)	ผลงานวิจัย ที่ สวรส. สนับสนุนทุน ในประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพ (บางประเด็นเกี่ยวข้องกับการเกษตรโดยตรง)
http://brt.biotech.or.th	โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT)	โครงการวิจัยด้านทรัพยากรชีวภาพ
www.idd.go.th	กรมพัฒนาที่ดิน	ข้อมูลด้านวิชาการพัฒนาที่ดิน ผลงานวิจัยของ กรมพัฒนาที่ดิน
www.mstda.or.th	สนง.พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	มีฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และเกษตรกรรม กับอาชีพที่ยั่งยืน, ฐานข้อมูลระบบงานวิจัย ประเทศไทย
www.nrct.go.th	สนง.คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	ข้อมูลงานวิจัยต่าง ๆ, ศูนย์วิจัยและควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ
www.ipmthailand.org	โครงการกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสานในประเทศไทย (IPM DANIDA) กรมวิชาการเกษตร	การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM)
www.thaiorganiccrop.org	ชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการตลาดผักสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนโดยสกววิจัยแห่งชาติ	ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
www.thairice.org	มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	การดำเนินกิจกรรมเรื่องข้าว เช่น วิทยาลัยข้าวไทย
www.biothai.net	องค์กรความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BIOTHAI)	การดำเนินงานเพื่อปกป้องทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาไทย เช่น กรณีข้าวหอมมะลิ พ.ร.บ. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์
www.thaiagro.com	ชมรมเกษตรปลอดสารพิษ	เสนอข่าวสารข้อมูล ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชในแนวทางปลอดสารพิษ

หมายเหตุ : จาก www.doa.go.th สามารถเชื่อมโยง (link) ต่อไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืนในต่างประเทศได้ อาทิ

- Grazing Sustainable Farming Connection
- The Source Book of Sustainable Agriculture
- SUSTAG-L : Principles of Sustainable Agriculture Email List

- Sustainable Agriculture Articles
- Sustainable Agriculture Farming Systems
- Sustainable Agriculture Network
- Sustainable Agriculture Network : USDA
- Sustainable Agriculture Newsletter : University of California Sustainable Agriculture Research and Education Program
- Sustainable Agriculture Organization and Publication : ATTRA
- Sustainable Agriculture Research and Education Program : University of California
- Sustainable Cropping Systems Research Study (SCORE)
- Sustainable Farming Connection
- Sustainable Practices for Vegetable Production in the South
- Sustainable Systems of Agriculture Production :CIPAV
- Sustainable Technology and Renewable Energy :Solstice
- Natural Resources and Sustainable Agriculture systems Scientific Directory : U.S. Agriculture Research Service
- Nebraska Sustainable Agriculture society
- Center for Sustainable Systems
- Cyber-Farm : Small, Part-time and Sustainable Agriculture
- USDA Sustainable Agriculture Research and Education Program : National Projects database

ตัวอย่างเช่น www.attra.org (Appropriate Technology Transfer for Rural Areas) เป็นโครงการของ National Center for Appropriate Technology ที่ให้ข้อมูลด้านเทคนิคการทำเกษตรอินทรีย์/ เกษตรกรรมยั่งยืน ที่เผยแพร่ให้กับเกษตรกรชาวอเมริกัน (จดหมายข่าว มาตรฐานเกษตรอินทรีย์, ปีที่ 3, ฉบับที่ 1-2 (มกราคม-มิถุนายน 2544))

นอกจากนี้สามารถค้นหา (search) เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง จากคำสำคัญ เช่น sustainable agriculture, organic farming, biodynamic agriculture, alternative farming, natural farming เป็นต้น อาทิ

- www.biodynamic.com (Biodynamic Farming and Gardening Association)
- www.ofrf.org (Organic Farming Research Foundation)
- www.ifoam.org (International Federation of Organic Agriculture Movements; IFOAM)